

SLOVENSKA KULTURA IN EVROPA

Smo v mesecu, ko ob obletnici Prešernove smrti slavimo dan slovenske kulture. Tej kulturi naj namenimo nekaj misli, ki prav ob takih praznovanjih lahko zadobijo še večji pomen in globljo razsežnost. Kultura je vedno in v vseh časih in deželah žlahtno oplajala tako zasebno kot javno življenje posameznikov in družbe. Lepo je zapisal nemški kulturni zgodovinar Jakob Burckhardt, da imenujemo kulturo skupek tistih manifestacij duha, ki imajo spontan izvor. In ta nemški romantični avtor je prav kulturo dal ob državo in religijo, vse te tri sile oz. vrednote pa predstavljajo zanj osnovo zgodovine.

Ni naključje, da ob spominu na našega največjega pesnika obhajamo svoj kulturni praznik. Poleg pesnikov in pisateljev, ki nam Slovincem gotovo pomenijo najvišjo aristokracijo duha skupno z ustvarjalci likovne in glasbene umetnosti, so to tudi misleci vseh časov. Nemški filozof 19. stoletja Johann Amadeus Fichte je podaril svojim rojakom nekaka kulturna pisma v svojih Govorih nemškemu narodu, kjer jih navdušuje (v času napoleonskega osvajanja Evrope in tudi nemških dežel) za vrednote svojega naroda in kulture. Kakih sto let za njim je podobna kulturna pisma dal Slovincem filozof France Veber, ki je lepo spomnil na nekatera osnovna načela o narodu in tudi njegovem kulturnem poslanstvu. Tako med drugim piše slovenski mislec, ko opozarja na izjemno Prešernovo poslanstvo: "... ne smemo pozabiti, da ima tudi mali narod svoje VELIKE ljudi in da utegnejo biti ti veliki ljudje v samem individualnem življenju to, kar so veliki narodi v kolektivnem."

V italijanskem kulturnem in političnem svetu je podobno ravnal eden glavnih predstavnikov Risorgimenta, Giuseppe Mazzini, ki se je zanimal tudi za Evropo (Giovine Europa), v svojih Slovanskih pismih pa tudi za slovenski svet in to prvi med Italijani. Tako je med drugim zapisal: "Toda pravi cilj mednarodnega življenja Italije... je tam, kjer se danes dviga najbolj življenjski problem Evrope, v bratstvu z razsežnim in močnim elementom, ki je poklican, da vlije novega duha v skupnost narodov ... v zavezništvo s slovansko družino."

Vrnimo se k predmetu našega razmišljanja.

Kako je s slovensko kulturo danes? Če ostanemo kar v primorskem prostoru, lahko nedvomno beležimo vrsto zelo pozitivnih dejstev in ugotovitev. Smo na robu slovenskega ustvarjalnega zanosa. Poglejmo le kak primer s književnega področja. V tem prostoru je vzrastel in se oblikoval letošnji glavni Prešernov nagradenec, pisatelj Saša Vuga, ki je v idiličnem tolminskem prostoru ob sotočju Idrije in Soče zasnoval svoja glavna dela. Pa veliki uspehi, ki sta jih v zadnjem času imela tržaška pisateljica Alojz Rebula in Boris Pahor s svojimi literarnimi deli v francoskih, nemških in italijanskih prevodih. Že to nam lahko zadostuje kot izvrsten pokazatelj povezave naše današnje kulture z utripom Evrope.

/ STRAN 3

ANDREJ BRATUŽ

02 Alojz Tul OB ODPRTJU NOVE ŠOLE V IZOLI

"Jezik ni nevtralen. Jezik odločilno oblikuje človekove misli, zamisli, način mišljenja, čustva in pogled na svet."

(FRANCESCO ALBERONI)

03 Drago Legiša / intervju MARIJA PIRJEVEC

05 Jurij Paljk "DELO LAHKO POČAKA, OTROCI..."

06 Aleksij Pregarc DOLHARJEVA KRAŠKA SIMFONIJA

07 Klara Krapež SAGA O SLOVENCIH ZORI POD LIPO

08 Ivan Žerjal "VZGOJA JE STVAR SRCA"

10 Iva Koršič HLAVATY V GALERIJU ARS

12 Erika Jazbar / pogovor EZIO GOSGNACH

14 Damjan Hlede FINANČNI ZAKON IN KMETIJSTVO

15 Erik Dolhar ZAČETEK ZIMSKIH OLIMPIJSKIH IGER

16 SDGZ TRGOVCI O UKINITVI LICENC

ŽIVAHNE PRIPRAVE NA DEŽELNE VOLITVE

KJE SMO IN KAJ DELAMO SLOVENCİ?

DRAGO LEGIŠA

Sejna dvorana deželnega sveta Furlanije-Juljske krajine v Trstu (Foto Kroma)

Niti polnih pet mesecev ne manjka do nedelje, 14. junija, ko bodo v Furlaniji-Juljski krajini deželne volitve. Na ta pomembni dogodek se pripravljajo predvsem politične stranke, katerih glavna skrb je izbrati kandidate, ki se bodo na volitvah potegovali za zaupanje volivcev. Za letošnje deželne volitve pa je značilno popolnoma novo dejstvo: na volilni boj se pripravljajo ne le tradicionalne stranke, temveč tudi posamezne organizacije t.i. civilne družbe. Kaj to pomeni in zakaj ter čemu ta novi pojav?

Odgovori so lahko različni. Omenili pa bi predvsem izginitje KD (Krščansko-demokratske stranke), kar pomeni, da na politični pozornici ni več stranke, ki je bila zlasti v Furlaniji mnoga desetletja zdaleč najmočnejša in torej vodilna politična sila. Na zadnjih deželnih volitvah leta 1993 je bil izvoljen deželni svet, ki pa iz svoje srede ni mogel izraziti trdne in homogene večine. V petih letih, kolikor traja mandat, se je tako zvrstilo kar

pet predsednikov in tudi petero deželnih vlad.

Za slovensko narodno manjšino pa je gotovo zelo boleče dejstvo, da deželni svet v mandatu, ki se izteka, ni popravil krivice, zagrešene v prejšnji legislativi, ko je bil sprejet nov volilni zakon, zaradi katerega je iz deželnega zbora izginil predstavnik Slovenske skupnosti, edine slovenske narodne politične organizacije v Italiji.

Kot smo v našem časniku že večkrat poudarili, je zaradi odsotnosti slovenskega predstavnika imela celotna slovenska manjšina veliko politično in tudi veliko gnotno škodo. Slednja se vrh vsega ne bo mogla nikdar popraviti. Tudi po novih volilnih predpisih pa je izolitev slovenskega kandidata na narodni in manjšinski listi nemogoča.

V takih razmerah in okoliščinah potekajo priprave na junijsko volilno preizkušnjo. Slučaj je hotel, da je v tem času v teku tudi parlamentarna razprava o spremembah republiške ustave, kot jih predlaga dvodomna komisija. Pred

razpravo je sicer prihitel v Trst sam predsednik poslanske zbornice Violante, a njegov obisk nikakor ni odpravil skrbi in dvomov glede nadaljnje usode dežele Furlanije-Juljske krajine, zlasti kar zadeva razsežnosti in vsebino njene avtonomije, do zdaj dokaj natančno opredeljene v posebnem statutu.

Videmski nadškof msgr. Battisti, ki je za 21. in 22. februar napovedal "Srečanje kristjanov", je pred dnevi izjavil, da listina, ki jo je predstavila dvodomna komisija, po njegovem "ne jamči pravega federalizma". Deželam, ki so "različne po zgodovini, kulturi in jeziku", je dejal, "je treba priznati večjo avtonomijo. Centralna država naj ima natančne, a omejene pristojnosti, medtem ko je treba ovrednotiti ozemeljske pristojnosti in deželne avtonomije."

Vprašanje izvoljenega slovenskega manjšinskega zastopstva v deželnem svetu pa je tudi zato zelo aktualno, ker bo novi deželni zbor moral morda celo - odločilno sodelovati pri oblikovanju novega

ravnovesja med obema glavnima "dušama" Furlanije-Juljske krajine, to je: med Trstom in Vidmom. V tej zvezi je treba zlasti omeniti Severno ligo, ki je po izidih zadnjih deželnih volitev stranka relativne večine in ki je pri nas dedič "Furlanskega gibanja" in torej zagovornik popolne avtonomije Furlanije. V zadnjih tednih pa je nastalo novo gibanje "Načrt Furlanija (Progetto Friuli)", ki ga vodi poseben odbor, na čelu katerega je rektor univerze v Vidmu prof. Marzio Strassoldo. Gibanje poudarja, da je treba "razstaviti in spet sestaviti sedanjo deželo," tako da bi v novi stvarnosti imeli dve avtonomiji: Furlanijo in Trst. Obe avtonomni stvarnosti je treba recipročno priznati, ustrezno strukturirati in razviti. Furlanija naj bo policentrična, kar pomeni, da bi morala imeti več enakovrednih, enako pomembnih središč, z možnostjo samostojnega odločanja. Nova policentrična stvarnost naj obsega goriško, gorato, pordenonsko in videmsko območje. Posebna točka programske listine tega gibanja govori o kulturi. "Kultura furlanskega ljudstva," beremo v dokumentu, "je dobrina in velika priložnost, ki ju je treba čuvati in pospeševati. Treba je priznati, uveljavljati in krepiti identiteto vseh etnično-jezičnih skupin, ki so prisotni na furlanskem ozemlju, začeti s furlansko, slovensko, nemško in venetsko stvarnostjo, se pravi: z izvirnim bogastvom te zemlje." Le avtonomija, subsidiarnost in policentrična solidarnost morejo varovati in razvijati gospodarsko, družbeno, politično in kulturno identiteto vseh področij in ljudi v Furlaniji, še poudarja to gibanje.

STRAN 3

SVET OKROG NAS

DELEGACIJA NSKS MED NAMI

V četrtek, 29. januarja, se je mudila v Trstu delegacija Narodnega sveta koroških Slovencev, ki jo je vodil predsednik Nanti Olip (prisotna sta bila tudi podpredsednik Vladimir Smrtnik in tajnik Enotne liste Bernard Sadovnik). Srečala se je s predstavništva obeh krovnih organizacij Slovencev v Italiji: v dopoldanskih urah je potekalo srečanje z delegacijo Slovenske kulturno-gospodarske zveze, ki jo je vodil predsednik Rudi Pavšič, popoldne pa so se koroški gostje srečali še s predstavniki Sveta slovenskih organizacij s predsednikom Sergijem Pahorjem na čelu.

Srečanja sta bili namenjeni predvsem izmenjavi informacij in stališč, zlasti kar se tiče oblikovanja skupnih zastop-

stev, ki naj bi manjšini predstavljali v odnosu do italijanskih, avstrijskih in slovenskih oblasti. Predstavniki NSKS so voditelje SKGZ in SSO seznanili s situacijo, ki je na avstrijskem Koroškem, kjer je prišlo do zelo ostrega spora med obema krovnicima organizacijama, NSKS in Zvezo slovenskih organizacij, o tem, kakšna naj bo ureditev slovenske manjšine v Avstriji. Iz besed predstavnikov SKGZ in SSO

(na sliki; foto Kroma) pa izhaja, da Slovenci v Italiji še nismo prišli do takih sporov, glede bistvenih stvari pride marsikdaj do usklajevanja stališč in skupnega jezika, a so tudi pri nas vendarle precejšnja razhajanja ravno glede oblikovanja skupnega predstavništva, pa tudi glede nekaterih v tem trenutku aktualnih vprašanj naše skupnosti, kot npr. večkulturnost.

IŽ

OB ODPRTJU NOVE ITALIJANSKE ŠOLE V IZOLI

ALOJZ TUL

Minulega 24. januarja je bilo v istrskem mestecu Izoli pri Kopru slovesno odprtje novih prostorov za osnovno šolo in vrtec, namenjenih tamkajšnji italijanski narodni skupnosti. Slovesnosti sta se poleg predstavnikov krajevnih oblasti in šolskega ministrstva republike Slovenije udeležila tudi predsednik italijanske republike Luigi Scalfaro in predsednik slovenske republike Milan Kučan. V Izolo sta pripotovala naravnost z letališča v Ronkah, kamor sta prispela z mednarodnega srečanja tako imenovane Multilaterale v Levoči na Slovaškem.

Po prerezu traku sta oba predsednika izrekla priložnostne besede o vlogi manjšin in njihovem prizadevanju za doseg svojih pravic. Medtem ko je italijanski predsednik ponosno poudaril, da v času enega meseca že drugič prisostvuje odprtju italijanske šole v Istri (sredi minulega decembra lani

je namreč prisostvoval postavitvi temeljnega kamna za italijanske učence v Pulju), pa slovenski predsednik žal ni imel česa podobnega omeniti v korist slovenske manjšine v Italiji. Zato mu ni preostalo drugega kot izraziti željo, "da se bodo šole odpirale tudi za Slovence v Italiji in tako gradili mostove z obeh bregov." Pri tem je očitno imel v mislih zadnje novice o nameravanem krčenju slovenskih višjih srednjih šol v Trstu in Gorici, kakor ga predvideva že pripravljen zakonski odlok rimske vlade.

Ob tej priložnosti so krogi krajevne italijanske narodne skupnosti poudarili, da je njihova bitka za novo šolo v Izoli trajala celih deset let. Poznavalci razmer pa vedo s tem v zvezi povedati, da takšne zamude ne gre pripisati samo običajnim birokratskim oviram, temveč tudi dejstvu, da bi po prvotnem načrtu omenjena šola morala stati ob slovenskem šolskem centru v Izoli,

kjer bi vsi skupaj uporabljali telovadnico in zunanje površine. Predstavniki Italijanov pa so se tej lokaciji uprli, ker bi pač večinska množica otrok hočeš nočeš jezikovno preplavila manjšinske otroke. Iz podobnih razlogov so tudi predstavniki slovenske manjšine v Italiji vedno nasprotovali skupni uporabi šolskih prostorov. Zato gre v obeh primerih za povsem upravičen samoobrambni mehanizem pred asimilacijo in ne za zapiranje vase ali getizacijo, kot se tudi nekateri naši "javni delavci" radi izražajo.

Isto soboto popoldne sta se za zaprtimi vrati v Kopru pogovarjala tudi slovenski državni sekretar Franco Juri in podsekretar v italijanskem zunanjem ministrstvu Piero Fassino, ki je zadolžen za reševanje odprtih vprašanj slovenske manjšine v Italiji. O njenih razgovorih ni bilo izdano nobeno sporočilo za javnost, italijanska stran pa je posredno dala vedeti, da bo v kratkem času ugodno rešeno vprašanje registracije Unije Italijanov v Sloveniji. Kaj je v zameno iztržila Slovenija za svojo manjšino v Italiji, ni znano. Ali gre spet za graditev mostov samo z enega brega...?

PREJELI SMO

Kanadski slovenski kongres je poslal predsedniku deželnega sveta F-Jk Albertu Antonionju naslednje pismo:

SPOŠTOVANI GOSPOD PREDSEDNIK

Kanadski Slovenski Kongres, ki predstavlja kanadske državljane slovenskega etničnega izvora, se tokrat obrača na Vas osebno, gospod predsednik, glede zajamčenega predstavništva slovenske manjšine v Avtonomni deželi Furlaniji-Juljski krajini. Naj Vas s tem sporočilom spomnimo, da je že bivši predsednik italijanske vlade gospod Ciampi na začetku leta 1993 obljubil, da bodo pravice slovenske manjšine zakonjene. Na dlani je dejstvo, da do danes italijanska vlada te obljube še ni izpolnila.

Slovenska manjšina v Italiji (Trst, Gorica, Videm) je z novim večinskim volilnim zakonom izgubila možnost, da bi bila prisotna v deželnem parlamentu. Prejšnji proporcionalni sistem je omogočil izvolitev slovenskega predstavnika v omenjeni parlament. Videti je, da je bil glavni namen novega volilnega zakona onemogočiti slovenski manjšini izvolitev njegovega predstavništva v deželni parlament. Očividno je to dejstvo diskriminacija zoper slovensko manjšino v Italiji.

SSK PRI SLOVENSKEM ZUNANJEM MINISTRU

PRED DINIJEVIM OBISKOM V LJUBLJANI

Delegacija Slovenske skupnosti, ki so jo sestavljali deželni predsednik Špacapan, podpredsednik Terpin in član deželnega tajništva Štoka, se je v ponedeljek, 2. t.m. zjutraj, v Ljubljani sestala z zunanjim ministrom Republike Slovenije Borisom Frlecom in njegovimi sodelavci Logarjevo in Jurijem. Na seji je bila prisotna tudi ga. Pelikan, generalni konzul v Trstu. Sestanek je bil vezan na bližnje srečanje zunanjih ministrov Italije in Slovenije, na katerem bo govor tudi o zaščiti naše narodne skupnosti. SSK je zahtevala ločen sestanek, ker meni, da so stališča nekaterih komponent t.i. enotne delegacije Slovencev v Italiji preveč različna, da bi se o njih lahko pogovarjali pred zunanjimi sogovorniki. V konkretnem primeru gre za vsebino zaščitnega zakona, ki se pripravlja v Rimu, glede katere so po mnenju SSK nekatere komponente v zamejstvu pripravljene na prevelika odstopanja

od že sprejetega skupnega besedila. Poleg tega ni sprejemljivo, da se nekatere komponente posebej o tem razgovarjajo z vlado v Rimu. SSK meni, da so zahteve, ki jih vsebuje Caverijev zakonski predlog, sprejemljive za demokratično republiko Italijo, saj so bolj omejene od tistega, kar že imajo druge manjšine, npr. na Južnem Tirolskem ali v Dolini Aosta.

Te zahteve je delegacija najprej predstavila ministru z izročitvijo posebne spomenice, nato pa v daljšem razgovoru ostalim članom zastopstva zunanjega ministrstva.

SSK je ponovno izrazila potrebo po enotnem nastopanju na podlagi jasnih dogovorov in brez odstopanja od minimalnih zahtev Slovencev v Italiji. Zastopstvo zunanjega ministrstva je naglasilo, da predstavlja SSK zgodovinsko in bistveno komponento slovenske narodne manjšine v Italiji.

Gospod predsednik, gotovo Vam je znano, da italijanska manjšina v Sloveniji uživa popolno avtonomijo in v ustavi Republike Slovenije je zajamčeno predstavništvo italijanske skupnosti v Sloveniji, ne glede na njeno številčnost, ki je prav gotovo manjša kot slovenska v Italiji. Iste pravice so tudi ustavno zajamčene madžarski manjšini v Sloveniji. Naj Vam omenimo tudi dejstvo, da ima danes italijanska manjšina v Sloveniji dva slovenska držav-

ljana italijanske narodnosti v slovenskem parlamentu.

Združevanje nove Evrope temelji prvenstveno na človeških demokratičnih pravicah, iz katerih izhajajo tudi pravice narodnih manjšin. Sodiimo, da Italija danes ustvarja model evropske demokratske družbe in smo zato prepričani, da bo tudi Vaša deželna vlada razumela in prisluhnila v nemirjenosti slovenske manjšine v Italiji, ki že več kot 50 let pričakuje globalne zaščite, ka-

teri je obljubljena in za katero je moralno in demokratično upravičena. Ta uresničitev bo tudi temelj dobrih sosedskih odnosov med Italijo in Slovenijo.

PREJELI SO: Lloyd Axworthy, zunanji minister Kanade; Roberto Batelli, Državni zbor, Slovenija; Aurelio Juri, Državni zbor, Slovenija; Marijan Schiffrer, predsednik parlamentarne Komisije za Slovence v zamejstvu in po svetu

POVEJMO NAGLAS

JANEZ POVŠE

STA DRŽAVA SLOVENIJA IN NAŠA MANJŠINA PODOBNO ŠIBKI NAVZVEN?

V zadnjem času so se v Sloveniji tudi v parlamentu oziroma v državnem zboru dvignili glasovi o tem, kako je država dosti premalo odločna v odnosu na svoje sosedje, še posebej v odnosu do Hrvaške. Kot da bi se Slovenija med drugim odpovedala Trdinovemu vrhu, ki si ga lasti Hrvaška, medtem ko naj bi nekateri hrvaški zemljevidi povsem odrejali Slovincem pravico do Piranskega zaliva, ki je za našo matično domovino temeljnega pomena. Ko ob vsem tem Liberalna demokracija, ki je najmočnejša stranka, ne čuti nikakršne potrebe, da bi postavila pod kritično luč državno zunanjo politiko, se iz vrst opozicije, tudi s strani Združene liste socialnih demokratov, zgrinjajo pozivi na korenito spremembo trenutnega mednarodnega obnašanja. Marjan Podobnik je sedanjio slovensko zunanjo politiko označil za servilno, kar pomeni uslužnostno in na razpolago interesom drugih. K vsemu naštetemu bi bilo nemara treba dodati odnos matične domovine do njenih manjšin v sosednjih državah, kjer tudi še ni mogoče govoriti o do kraja učinkoviti strategiji.

Podobne znake šibkosti in neodločnosti navzven kaže naša manjšina, čeprav vsaj okvirno zaradi drugačnih dejavnikov. Verjetno je notranja razcepljenost osrednji razlog, da se manjšina zelo težko enotno opredeljuje prav ob bistvenih vprašanjih, na katera z razdrobljenostjo sploh ni mogoče uspešno odgo-

voriti. Najsi gre za odnose z institucijami večinskega naroda ali za odnose z matično domovino, v obeh primerih se vse premalo krat godi, da bi manjšina resnično in s polno močjo strnila svoje poglede in nastope. Uspešno reševanje dnevne problematike z deželno upravo, dalje šolstvo in nevarnost njegovega krčenja ter slednjič primerni zaščitni zakon - vsega tega ob siceršnji razcepljenosti verjetno sploh ni mogoče zares zadovoljivo izpeljati, vsaj ne na takšen način, ki bi koristil celotni manjšinski skupnosti in ji ne odvzemal moči.

Najbrž bi bilo umestno, da bi se bodisi Slovenija bodisi naša manjšina pričeli s stannjem svoje zunanje moči oziroma nemoči resno in brez večjega odlašanja temeljito ukvarjati. Izgovarjanje na nekakšno skromnost ali prejšnje čase, ko Slovenija ni imela svoje države in je bila srečna, da je pod tem ali onim gospodarjem narodnostno preživela, ne more biti plodno. Ravno tako za manjšino ne more biti odlašajoč izgovor, da je pol stoletja živela notranje razdeljena, zaradi česar naj bi bilo enako tudi v prihodnje. Novi čas namreč okosčno ponuja, istočasno pa strogo zahteva polnopravno uveljavitev vseh narodov in narodnosti, zato je večja zunanja odločnost Slovenije in njenih manjšin smer, brez katere bomo zelo težko gradili trdno in v vseh smislih ustvarjalno prihodnost.

NOVI GLAS

UREDNIŠTVO IN UPRAVA:

GLAVNI UREDNIK: ANDREJ BRATUŽ
ODGOVORNI UREDNIK: DRAGO LEGIŠA
IZDAJATEL: ZADRUGA GORIŠKA MOHORJEVA, PREDSEDNIK DR. DAMJAN PAULIN
REGISTRIRAN NA SODIŠČU V GORICI 28.1.1949 POD ZAPOREDNO ŠTEVILKO 5
TISK: TISKARNA BUDIN / GORICA
NOVI GLAS JE ČLAN ZDRUŽENJA PERIODIČNEGA TISKA V ITALIJI - USPI
IN ZVEZE KATOLIŠKIH TEHNIKOV V ITALIJI - FISC
LETNA NAROČNINA: ITALIJA IN SLOVENIJA 70.000,
INOZEMSTVO 100.000 LIR, ZRAČNA POŠTA 130.000 LIR
POŠTNI TEKOČI RAČUN: 10647493
CENA OGLASOV: PO DOGOVORU

34170 GORICA, RIVA PIAZZUTTA 18

TEL 0481 / 533177

FAX 0481 / 536978

E-MAIL noviglas@tmedia.it

34133 TRST, ULICA DONIZETTI 3

TEL 040 / 365473

FAX 040 / 775419

INTERVJU / MARIJA PIRJEVEC

"MEJE JEZIKA SO TUDI MEJE ČLOVEKOVEGA DUHA"

DRAGO LEGIŠA

Prof. Marijo Pirjevec poznamo kot univerzitetno profesorico slovenskega jezika in predvsem kot budno in skrbno spremljevalko slovenske književnosti pri nas in tudi v Sloveniji. S svojimi esei in raziskovalnimi deli je ena redkih izvedenk pri nas, ki stalno spremlja slovensko literaturo in tudi slovenski jezik v našem okolju. Konec lanskega leta je izšla njena knjiga Tržaški zapisi pri založbi Mladika. Z njo je prof. Marija Pirjevec spet potrdila, da je svoje delo posvetila našemu kulturnemu prostoru.

Smo pred slovenskim praznikom kulture, ki ga poznamo tudi pod imenom Prešernov dan. Kaj bi moral ta praznik pomeniti vsem Slovincem in še posebno nam v zamejstvu?

Mislím, da je največje bogastvo, ki ga imamo Slovenci, naša kultura, v prvi vrsti književnost. Brez nje bi bili še danes skupnost brez lastne identitete in obraza. To vsi vemo zavestno ali podzavestno in ni naključje, da s tolikšno zavzetostjo praznujemo obletnico smrti Franceta Prešerna, pesnika, ki je prvi utemeljil slovensko poezijo kot avtonomno umetnost. V danih razmerah je bilo to dejanje izjemnega pomena v duhovnem, jezikovnem pa tudi političnem smislu. Slovenci smo bili na začetku 19. stoletja ljudstvo "miroljubnih poljedelcev", kot je označil Herder Slované. In verjetno bi še dolgo ostali vezani zgolj na svojo domačo kulturo, če se ne bi pojavil pesnik

takega formata, kakršen je bil Prešeren. Znani angleški zgodovinar A.J. Taylor je v svoji zgodovini Habsburške monarhije zapisal, da so nekateri od njenih slovanskih narodov ustvarili pesniki. To gotovo velja za slovenski narod, ki ne bi bil to, kar je, brez avtorja *Sonetov nesreče* in *Krsta pri Savici*. Kaj bi moral ta praznik pomeniti vsem Slovincem in še posebej nam zamejcem? Zavest, da so duhovne vrednote tiste, ki imajo prvenstveno vlogo v življenju posameznika in skupnosti in da je v hierarhiji vrednot na najbolj izpostavljenem mestu prav jezik. Ta ne sme biti samo sredstvo sporazumevanja, temveč mnogo več: osebnostna, narodna in ontološka kategorija, ki sega v najgloblje plasti človekove biti in zgodovine. Za nas v zamejstvu je to še toliko pomembnejše; vloga jezika je namreč tem večja, kolikor bolj je izpostavljen in ogrožen prostor, v katerem ta jezik živi.

Kot profesor na tržaški univerzi ste v stalnem stiku z italijanskimi kolegi in

študenti. Ste morda zadnje čase med njimi opazili večje zanimanje za slovenski jezik in za slovensko kulturo?

Moj odgovor žal ne more biti pritriljen. Odnos mojih kolegov do slovenskega jezika - seveda tu ne gre prezreti nekaterih svetlih izjem - je na splošno brezbrizen, neopredeljen, v nekaterih primerih celo omalovažujoč. Slovenščina je mnogim na Tržaškem in Goriškem še vedno trn v peti, najbolje je, da je čim manj slišati in opaziti... Če sem to nekaj občutila boleče, sem danes bolj utrjena, prilagojena. Dobro se zavedam, da je odnos velikih narodov do malih neutemeljeno vzvišen in pokroviteljski. Še vedno živi med mnogimi ljudmi prepričanje, da majhen narod sploh ne prenese velikih pisateljev. Zanje je potrebna svoboda, ki si je umetnik kot član ogrožene skupnosti sploh ne more privoščiti.

Glede študentov si upam trditi, da je pri njih odnos do slovenščine pogosto drugačen, se pravi bolj odprt in strpnejši, med drugim tudi za-

to, ker niso zgodovinsko tako obremenjeni in ne nosijo v sebi vseh tistih travm, ki jih je doživela starejša generacija v času fašističnega nasilja, druge svetovne vojne in v povojnem obdobju. Navsezadnje pa je tudi res, da si bodo z znanjem slovenščine kot prevajalci - poučujem namreč na visoki šoli modernih jezikov za tolmače - morda bolje pomagali kot z drugimi "velikimi" jeziki že zato, ker je slovenščina potreben, ne le "eksotičen" jezik in jo med tujci pozna le malokdo.

V čem je treba predvsem po vašem iskati razloge in vzroke za tako omalovažujoč odnos do slovenskih sosedov in njihove kulture pri Italijanib?

Razlogov je več in niso preprosti. Lahko bi rekli, da se vse od iredentizma pod staro Avstrijo do današnjih dni vleče kot rdeča nit v bistvu sovražnega odnosa do Slovencev. Vendar bi hkrati pripomnila, da je na drugi strani tako gledanje le preveč enostavno. V resnici lahko naletimo pri nas v zamejstvu na celo vrsto odnosov do Slovencev, ki gredo od povsem odklonilnega, od strahu pred tako imenovano slovansko nevarnostjo do brezbriznosti pa tudi do večje ali manjše naklonjenosti. Takšno raznolikost nam razkriva ne samo opazovanje javnega mnenja, ampak tudi italijanska književnost v Trstu. Italijanski pisatelji so se in se še vedno opredeljujejo do svojih someščanov Slovencev dokaj različno. Pomislimo na S. Slataperja, I. Sveva na eni strani, na drugi pa na Bettizo ali na Tomizzo, da navedem samo nekaj imen.

Kaj bi morali na naši strani narediti, da bi se razmere spremenile na bolje?

Mislím, da bi bilo nesmiselno pričakovati pomoči od zunaj. Prepričana sem, da za uveljavitev lastne kulture in jezika lahko naredimo največ sami. Razlogi so povsem jasni. Saj v mestu skoraj ne srečaš italijanskega intelektualca, ki bi obvladal slovenščino in postal tako posrednik med slovenskim in italijanskim svetom. Posledica je, da naše kulture in književnosti skoraj nihče ne pozna, ker je zaradi jezikovne pregrade ne more razumeti. Prevedenih del pa je malo

in še ta so pogosto taka, da bralca zaradi neustreznega prevoda ne morejo pritegniti, kot bi vsaj nekatera med njimi zaslužila. Tu bo potrebna skrajna preudarnost, potrpežljivost in delavnost.

Zakaj imajo mnogi naši ljudje in med njimi tudi intelektualci nemaren odnos do svojega maternega jezika?

Razlogov je toliko, da bi jih bilo težko naštetí. Kaj pa ko bi pogledali na problem z druge strani. Naj navedem droben primer. Uspeh, ki ga je doživela knjiga Nade Pertot *Pomagajmo si sami* v teh mesecih, pričča, da položaj le ni tako brezupen. Mislím, da ni veliko skupnosti v Evropi, kjer bi se ljudje za Božič obdarovali s slovnico.

Jezikovna ohlapnost pa je pojav, ki je navzoč menda povsod, na vseh poldnevnikih našega planeta. Saj ne gre samo za jezik, gre za nekaj globljega, kar opredeljuje in razkriva človekovo bistvo v celoti. Meje jezika so pri vsakem posamezniku, kot vemo, navsezadnje tudi meje njegovega duha.

Kakšna je stopnja znanja materinščine naših šolah v zamejstvu?

Zelo različna. Tudi v tem primeru niso vsega krivi samo dijaki ali njihovi učitelji. Marsikdo med njimi se namreč zaveda, da je za izboljšanje jezika treba vložiti veliko truda. V Trstu so letos organizirali tečaj slovenskega jezika za Slovence in kolikor mi je znano, se je vanj vpisalo lepo število ljudi, med njimi tudi veliko mladih. Tudi to so razlogi, da smo lahko vsaj nekoliko manj črnogledi.

Omenili smo že Vašo zadnjo knjigo. Imate morda na vidiku še kako novo delo?

Načrtov imam veliko. Rada bi izdala knjigo svojih esejev v italijanščini, poleg tega pripravljam z italijanskim kolegom izbor Prešernovih pesmi za knjigo novih italijanskih prevodov. To delo bi predvidoma moralo iziti konec letošnjega leta.

Kako si razlagate, da pri nas ni mladih piscev in pesnikov, ki bi skušali izdati kako novo literarno delo? So morda odpovedali mentorji?

Vzroki so lahko čisto konkretni, lahko pa tudi globlje narave. Med konkretnimi naj navedem pomanjkanje ustreznega glasila, ki bi naše mlade pisce vzpodbujalo in usmerjalo pri pisanju. Pa tudi postrvovalnih mentorjev je med srednjo generacijo bolj malo, pravzaprav jih skorajda ni, starejši pa so se nekako utrudili. Hkrati je tudi res, da še tako ugodni pogoji ne ustvarijo genija, če ga ni. Prešeren je pisal v skrajno utešnjem in nevzpodbudnih razmerah, a je kljub temu njegovo delo še danes občudovanja vredno. Sicer pa ne bodimo pretirani pesimisti. Naša srednja generacija, tu mislim na trideset in štiridesetletnike, pa se je v zadnjem času dobro izkazala. Pomislím na pisatelja Marka Sosiča in Igorja Škamperleta pa še koga.

S kakšnimi težavami se srečujete pri svojem delu na tržaški univerzi?

Svoj poklic imam rada, zato so težave, kolikor jih je, manj težke in znosnejše.

Kaj bi predvsem priporočali mladim?

Naj imajo radi svoj jezik in naj ostanejo to, kar so.

SREČANJE SLOVENCEV OB MEJI

KOBARID ZA PRIJATELJE

Posoške občine Tolmin, Kobarid in Bovec so v soboto, 31. januarja, ob pomoči načelnika tolminske Upravne enote Zdravka Likarja priredile že 28. zaporedno srečanje Slovencev videmske pokrajine in Posočja. Namen prireditve je ob začetku novega leta poudariti prijateljstvo in potrebo po sodelovanju med slovenskimi obmejnimi pre-

bivalci. Družabnega srečanja s krajšim kulturnim programom so se poleg številnih Slovencev v prenovljenem in udobnem Hotelu Hvala udeležili tudi slovenska ministrica za zunanje zadeve in kulturo dr. Boris Frlec in Jožef Školč pa še Tomaž Pavšič, Silvester Gabršek, zamejski Čedermac msgr. Pasqual Gujon in drugi pomembni predstavniki javnega, političnega in

kulturnega življenja v Sloveniji in zamejstvu. S častnim znakom svobode republike Slovenije je slovenski predsednik odlikoval prof. Viljema Černa, buditelja in ohranjevalca slovenstva v Benečiji. Kot pripadniki Slovencev iz videmske pokrajine so spregovorili predsednik Gorske skupnosti Nadiških dolin Firmino Marinig, občinska svetovalka iz Rezije Luigia Negro ter predstavnik iz Kanalske doline Rudi Bartaloth. Srečanje v Kobaridu se je, kot vsako leto, razvilo v živahno diskusijo reševanja skupnih problemov ob meji, družabne izmenjave političnih, kulturnih in šolskih vprašanj ter zabavni večer.

Posebno mesto vsakoletnega srečanja prijateljev tostran in onstran meje ima gotovo obdaritev in vsakoletna zahvala msgr. Pasqualu Gujonu za njegovo neutrudno 60-letno delo med Slovenci na Videmskem. Tudi letos so mu organizatorji stisnili v roke zavojčka cigaret, kar je tradicija praznikov v Kobaridu, monsijnor pa se jim je kljub svojim številnim pomladim zahvalil z zvonko slovensko besedo in čilim pogledom.

Srečanje, ki se je v zadnjih letih kakovostno razvilo, je postalo tudi priložnost, ko rojaki iz videmske pokrajine lahko opozorijo Ljubljano, naj v Italiji ne vidi le goriških in tržaških Slovencev, temveč naj se ozre tudi na one iz Benečije, Rezije, Kanalske doline, saj so med Slovenci v deželi F-Jk slednji najbolj zapostavljeni.

MR-EJ

S 1. STRANI

SLOVENSKA KULTURA...

"NAJVEČ SVETA OTROKOM SLIŠI SLAVE" - tako je zapisal naš veliki poet o usodi in poslanstvu slovanskih narodov v zgodovini. In če je to videl za zgodovinsko obdobje, v katerem je živel, pa lahko velja - in brez kakega lažnega mesianizma - tudi za naš čas. Danes nimajo slovanski narodi (in s tem tudi slovenski) nikakega kompleksa pred drugimi evropskimi narodi, kar zadeva kulturno raven in duhovni razvoj. Slovenska kultura je gotovo popolnoma enakovredna vsem drugim na stari celine. In v tem duhu in zavesti tudi mi danes praznujmo svoj kulturni praznik v znamenju optimizma in vere v svojo samobitnost, združeno z zavestjo skupne pripadnosti Evropi.

KJE SMO...

Kot vse kaže, je zamisel gibanja "Načrt Furlanija" precej blizu pogledom tržaškega župana Illyja, četudi se ta druží tudi z županom v Benetkah Cacciarijem, ki se zavzema za to, da bi Italija postala "federativno otočje". Gre za združenje "različnih otokov, ki ohranjajo svojo individualnost in ne podležejo od vrha ukazanemu razčlenjevanju", kot je beneški župan naglasil pred dnevi, ko je predaval na tržaški univerzi.

Glede na tako razvejano in tudi zapleteno stvarnost se moramo vprašati, kako je z nami, kje smo in kaj delamo. Prav gotovo drži, da se razen Slovenske skupnosti vse ostale "komponente" ukvarjajo z vprašanji, ki bi sodila ali v ropotarnico ali pa spominjajo na razprave o spolu angelov.

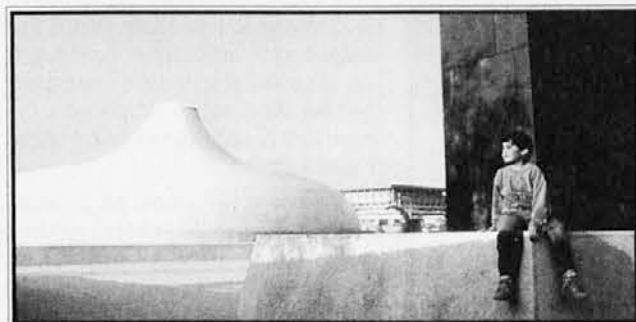
BIBLIČNA RAZMIŠLJANJA
OB NEDELJSKEM EVANGELIJU

IZLUŠČI JEDRO!

ZVONE ŠTRUBELJ

5. NAVADNA NEDELJA

Ko je Simon Peter to videl, je padel Jezusu pred noge in rekel: "Pojdi od mene, Gospod, ker sem grešen človek!" Nad ulovom rib, ki so jih zajeli, je osupnil on in vsi, ki so bili z njim, prav tako pa tudi Jakob in Janez, Zebedejeva sinova, ki sta bila Simonova družabnika. Tedaj je Jezus rekel Simonu: "Ne boj se! Odslej boš lovil ljudi." In ko so potegnili čolna na kopno, so pustili vse in šli za njim. (Luka 5,8-11)

Bog ima popolno, celo drzno zaupanje. Tako osvaja svet in srca ljudi...

BOG IŠČE IN ZNA NAJTI VEDNO NOVE
PROSTOVOLJCE

Marsikatero naše društvo toži, da ni priliva mladih prostovoljnih moči. Tudi v naših verskih skupnostih usihajo sveži pritoki. Napoveduje se veliko obdobje suše. Ni mladih, tako ugotavljamo in pri tem godrnjamo! Nihče si več ne prevzame odgovornosti za skupno dobro. Idealizem, zagnanost in navdušenje za skupno stvar so vedno bolj pod vprašajem. Gotovo tu ne gre samo za problem mladih, kot je večkrat in na več krajih možno slišati. Kaj pa, če je zgrešen pristop nas odraslih? Za vsako ceno hočemo peljati naprej naše strukture in to vedno po istem kopitu. To nam daje občutek varnosti. Naskrivaj se ob tem veselimo svojih zaslug. Dokler smo še mi, bo šlo! Tako zatrjujejo pevci naših cerkvenih zborov, podobno tudi odličniki slovenske kulture in gospodarstva. Kaj bo potem? To nas v resnici manj zanima.

Sveto pismo uči, kako zna Bog iskati in najti novih prostovoljcev, oznanjevalcev Božje besede. To trditev bi lahko preverili v vsej zgodovini odrešenja. Božja beseda pete navadne nedelje je v tem pogledu zelo nazorna in poučna. V prvem berilu se srečamo z vpoklicem preroka Izaije, največjega in najbolj pronicljivega pisca stare zaveze. Bog se, tako kot mi zamejci v tem trenutku, sprašuje: "Koga naj pošljem?" Le koga naj najdem, da bo kos nalogi prihodnosti?

Razlika med Bogom in zamejskim Slovencem (duhovnikom, kulturnikom, vzgojiteljem, staršem) je v zaupanju. Bog izroči samega sebe in veselo oznanilo slabotnemu in krhkemu človeku in pri tem nima predsodkov in pomislekov, da ga bo ubogi in še neuki človek poneveril in izdal. Ko prerok Izaija odgovori Bogu: "Tukaj sem! Pošlji mene!" (sebe pa malo prej imenuje "mož nečistih ustnic"), je za Boga dovolj. Garancijo vidi v prerokovi svobodi, v njegovi ustvarjalnosti, spontanosti in mladostnem navdušenju. Od zdaj naprej se Bog istoveti s prerokovo besedo in z njegovim oznanilom. Gre za popolno, celo drzno zaupanje. S to metodo Bog osvaja svet in srca ljudi. Na isti način nam je dal svojega edinorojenega Sina in tako še poglobil zaupanje v človeka.

Simon Peter je ob doživetju čudežnega ribolova začutil svojo človeško slabost in grešnost. "Pojdi od mene, Gospod, ker sem grešen človek!" Jezus ob tej Petrovi izjavi ni začel pridigati in izgubljal časa s tolažilnimi besedami, kar bi zagotovo naredili mi duhovniki. Slabotnemu in grešnemu Petru je izročil sebe, božjega Sina in svoje veselo oznanilo: "Ne boj se! Odslej boš lovil ljudi." Osvojil ga je za vedno, njega in njegova tovariša, Jakoba in Janeza. Prvi bo postal glava apostolov, drugi jeruzalemski škof, tretji apostol in najgloblji evangelist. Vsi trije so odšli za Jezusom kot "božji prostovoljci."

Da, zaupanje obrodi zaupanje in, kadar je to zaupanje tako veliko, kot ga premore Bog, dela velike čudeže. Če v našem zamejskem prostoru (zlasti tržaškem) že toliko časa nimamo duhovnih poklicev, če kar naprej tožimo, da v vseh plasteh družbenega, kulturnega in verskega življenja nimamo prostovoljcev, kaj ni to zelo zgovorno znamenje, da premalo zaupamo, da smo polni sumničeni, dvomov in kompleksov? Če mladi nikakor nočejo vstopiti v naš krog, je morda razlog v tem, da naše ne-zaupanje spontano in iskreno zavračajo.

OD 8. DO 11. FEBRUARJA

V LORETU SVETOVNI
DAN BOLNIKOV

Od 8. do 11. februarja bomo obhajali 8. svetovni dan bolnikov. Za ta dan se pripravljajo posebne slovesnosti v Loretu, kjer se v stolnici hrani Marijina hišica, kjer naj bi bivala sv. družina. V nedeljo, 8. februarja, bo v Loretu najprej maša za bolnike. Začela se bo ob 10.45 in smemo upati, da jo bodo oddajali tudi po tv ali vsaj po radiu. Naslednje dni se bodo zbrali v Loretu škofje iz vse Evrope, odgovorni za pastirsko skrb bolnikov pa ministri za zdravje in zastopniki prostovoljnih združenj za bolnike (Unitalsi in drugi). Višek slovesnosti bo 11. februarja, ko je praznik lurške Marije. Ta dan bo ob 10.15 spregovoril udeležencem sv. oče, nakar bo sledila zaključna maša, ki jo bo vodil kard. Angelo Sodano, papeški legat za ta slavja v Loretu.

Svetovni dan bolnikov je lepa priložnost, da se spomnimo na Jezusove besede: "Bil sem bolan in ste me obiskali," a tudi na dejstvo, da je bolezen preizkušnja za vsakega vernega človeka, da v boleznih postane še bolj podoben Kristusu, ki je nase vzel vse, kar je človeškega, tudi trpljenje in smrt. Toda zato ga je Bog povišal in mu dal ime nad vsemi imeni, da sedi na desnici Očetovi. Tako bo tudi z nami, kot spominja apostol Pavel Rimljanem: "Mislim, da se

trpljenje sedanjega časa ne da primerjati s slavo, ki se bo razodela v nas... Sicer vem, da njim, ki ljubijo Boga, vem pripomore k dobremu" (Rm 8).

Toda pri tem ne gre za človeško družbo, za njene odnose do bolnih. Sedanja sv. oče je za letošnji svetovni dan bolnikov zapisal: "Na letošnji svetovni dan bolnikov želim spodbuditi krščanska občestva, naj obnovijo svoj trud, da se človeška družba spremeni v »hišo upanja« ob skupnem prizadevanju vseh vernih in vseh ljudi dobre volje." Ali, kot je molila mati Terezija iz Kalkute: "Trepeči Jezus, daj, da bi danes in vsak dan videla Tebe v tvojih bolnikih in, ko njim strežem, strežem Tebi."

KH

RAZSTAVA SVETIH
PISEM V ROŽACU

V starodavni opatiji pri Manzanu v Furlaniji je še do nedelje, 15. februarja letos, na ogled zelo zanimiva razstava Svetih pism, nastalih v različnih časovnih obdobjih in v različnih delih sveta. Pomembnost te pobude dokazuje dejstvo, da je slovesno somaševanje ob odprtju vodil sam videmski nadškof msgr. Alfredo Battisti, ob tej priložnosti pa je spregovoril tudi znani furlanski duhovnik msgr. Duilio Corgnali. Bralcem toplo priporočamo ogled razstave, ki je odprta po naslednjem urniku: med tednom dopoldne od 9. do 12. ure, ob petkih, sobotah in nedeljah pa tudi popoldne od 13. do 18. ure. Več o razstavi v prihodnji številki.

ANKETA O MLADIH

GENERACIJA, KI JO
JE OČARAL DENAR

Kaj je danes pomembno? Za kaj živiš? Kaj bi želel od življenja? Anketa med današnjimi mladimi, ki so jo strokovnjaki izvedli pred nekaj tedni, daje resne razloge za zaskrbljenost: 30% mladih pravi, da nič ni tako pomembno kot denar, 60-70% je pripravljenih se poročiti iz interesa, tri četrtine mladih objokujejo dejstvo, da se niso rodili v bogatejši družini; eden na štiri je pripravljen zatajiti svoje ideale proti plačilu. Starši se bojijo, če otroci prodajajo svoje telo, toda mladi so danes pripravljeni prodati dušo, če jo kdo želi!

Dve generaciji sta žrtvovali mnogo za družino in delo, sta se odpovedovali vsemu, izseljevali sta se daleč proč od doma, delali v težkih razmerah v tovarnah, da bi omogočili otrokom in otrokom otrok lažnejše življenje. Njihovi vnuki so pred nami: prejeli so mnogo, še ničesar niso dali in se upirajo, ker bi želeli več kot to, kar imajo. Recimo, da so prejeli preveč, in to zastonj, zato ne znajo ceniti ničesar. Dejstvo pa je, da so današnji

mladi rezultat tega, kar so prejeli od staršev. Otroci so pač na neki način ogledalo svojih staršev. In če živijo po popolnoma zgrešeni morali, je to

zato, ker jim starši niso dali (ali niso mogli dati) drugačnih življenjskih vodil in smernic.

Mladi stremijo za tem, da prejmejo, ne pa, da bi si kaj zaslužili. V številnih primerih ostajajo skoraj do zrelih let v brezdelju, kar povzroča ekonomsko revščino v njihovih življenjih in moralno "revščino" v njihovih glavah. Rastejo brez kulture, dobre življenjske šole in vere, iščejo kulturo-šolovero, v kateri je sogovornik, učitelj in bog le denar. Imajo bolno in nevarno idejo o družbenem tekmovanju: to ni v tem, kdo bo dosegel več, ampak v tem, kdo bo več podedoval... Ali ni to smrt za družbo? Roditi se reven je "nesreča". Bolje je poročiti bogata dekle in je ne ljubiti kot pa poročiti revno ljubljeno dekle. To je smrt za družino. Prejeti življenje ni lepo darilo: lepo darilo je prejeti "lepo", lagodno, bogato življenje.

Tudi ljubezen do staršev pogosto pogojuje interes. To je nova pošastna oblika prostitucije. Žrtve dveh generacij so rodile plitve in izpraznjene mlade, ki zahtevajo in niso sposobni se boriti za ideal. Prejeli so sadove težkih odpovedi očetov, ne da bi spoznali, koliko je to stalo.

Končujemo, kot smo začeli: kaj je res pomembno? Za kaj živimo?

DD

ŠKOF PIRIH
O ODNOSU
SLOVENSKE
DRUŽBE
DO CERKVE

V zimski številki *Briškega časnika*, glasila Občine Brda, je objavljen tudi pogovor s koprskim škofom msgr. Metod Piriho. Povod zanj je bil pastoralni obisk v biljanski župniji, kjer je opravil vizitacije za župnije Biljana, Kozana in Vedrijan, ki jih upravlja župnik Igor Lovišček.

Škof je v intervjuju obravnaval tudi vprašanja, ki so že bila razčlenjena v prejšnjih pogovorih, ki so bili objavljeni tudi na TV Primorka in v Novem glasu. Tokrat je pojasnil svoja stališča glede problemov, ki pobliže zadevajo Goriška Brda oz. Slovenijo. Ko je presojal versko življenje v Brdih, je dejal: "Brda so nekaj posebnega... To območje je bilo tudi duhovno rodovito. V Brdih je okoli 30 različnih cerkva, od teh 13 župnijskih, ostale so podružnice. To kaže, da je bila tu vera, krščanska kultura. Brici imate radi lepo petje, še rajši zvonjenje in pritrkavanje. Vse to znate ohranjati in rad bi, (...) da bi znali poiskati tudi poti do cerkva in nedeljskih maš. Rad bi tudi, da bi kot dejavni katoličani sodelovali v različnih cerkvenih službah. V Goriških Brdih je, kot skoraj povsod po naši škofiji, število pogrebov večje od števila krstov. Zaradi stanja duhovniških poklicev v škofiji se lahko zgodi, da bodo Brda kljub trinajstim župnijskim cerkvam in šestim dušnim pastirjem imela še manj duhovnikov za redno dušno pastirstvo. Veseli me, da so v zadnjem času v Brdih različne novice, in sicer imate skupno pripravo na sveti krst v okviru briških župnij, ki je nekoliko daljša, zato tudi bolj kvalitetna, hkrati pa prispeva k povezovanju in spoznavanju ljudi."

Msgr. Pirih je med obiskom v Biljani odgovoril tudi na aktualno vprašanje o odnosu slovenske družbe in politike do Cerkve tudi z vidika umestitve Cerkve v javnost. O tem je dejal: "Duhovniki in škofje naj bi spremljali politiko, vendar pa cerkveni predpisi in Zakonik cerkvenega prava zavezujejo in prepovedujejo aktivno sodelovanje škofov in župnikov v politiki. Cerkev ima svoje časopise, radio in ta glasila prinašajo stališča Cerkve. Spremljamo, kar se o Cerkvu piše v drugih časopisih ali govori po radiu in televiziji. Vendar imam vtis, da je čutili, ali pišejo to ljudje, ki imajo določeno versko znanje, ali pa so na tem področju popolni laiki. Posledice tega so včasih informacije, ki so pojasnjene nepravilno in netočno. Tako delo je nepopolno in nepošteno. Cerkev je v Sloveniji ločena od države, vendar je sestavni del te družbe in zato mislim, da mora imeti vse možnosti za svoje delovanje, za oznanjevanje, za bogoslužje in za dobrodelno organizacijo katoliškega značaja Karitas."

M.

STARŠI IN OTROCI

"DELO LAHKO POČAKA, OTROCI ODRASTEJO!"

JURIJ PALJK

Tako se je pred leti glasil naslov zapisa v verskem tedniku Družina. Naslov je bil tako močan, da si ga je lahko vsakdo zapomnil. Nanj me je pred dnevi spomnila prijateljica, ki je po prebiranju zapisa korenito spremenila svoje življenje.

manjka prav tisto, kar bi najbolj potrebovali; in to smo prav mi - starši.

Služba in razne druge obveznosti, med katerimi so tudi take, ki bi se jim mogli in tudi morali izogniti, nas silijo, da prihajamo domov zvečer, prepozno, da bi se lahko še igrali s svojimi otroki, največ-

krat nejevoljni, gotovo pa ne več veseli in za igro razpoloženi. Kakšno razočaranje v očeh naših otrok, ko nas vidijo utrujene in kisle volje!

V zameno otrokom prinašamo največkrat nepotrebna darila, sedamo z njimi pred televizijo in skupaj z njimi gledamo risanke in - molčimo.

Sploh ni namen tega zapisa v tem, da bi demoniziral televizijo, tudi v tem ne, da bi dajal nasvete mladim staršem, še huje: da bi jim pridigal, kako morajo svoje otroke vzgajati. Mirno pa lahko zapišem, da mi je večkrat žal za trenutke, ko nisem bil doma in sta me hčerki čakali, ker sem jima bil obljubil, da bom prišel pred večerom domov, da se bom z njima igral.

Koliko nas je, ki imamo take službe, da zanemarjamo družino! Kolikokrat postavljamo pred družino in pred otroke obveznosti, ki se potem izkažejo za prazno otepanje slame, pa četudi temu rečemo potem kulturno delo...

Delo lahko počaka, otroci odrastejo!

Preprosta resnica, ki mi je dala misliti.

Od dneva, ko sem si jo zapisal, večkrat mislim na to. Zato skušam danes bolj izrabiti trenutke, ki so mi dani, da sem bolj pozoren do otrok. Saj sem jima vendarle predvsem in ne tudi oče... Tudi zato to počnem, ker se bojim, da mi bosta prehitro odrasli. Zdi se mi, da sem starejšo včeraj držal v naročju in ji ponujal stekleničko mleka, a se zavem, da sem jo pred dnevi vpisal v osnovno šolo.

Delo lahko počaka, otroci odrastejo!

SVETNIK TEDNA

9. FEBRUAR

SILVESTER ČUK

APOLONIJA, DEVICA IN MUČENICA

Zobozdravnikov se vsi bojimo, čeprav vemo, da bi nam bilo brez njih še bolj hudo. Ko nas zobje pošteno zabolijo, komaj čakamo, da nas teh muk rešijo. Zavetnica teh "strašiteljev rešiteljev" je sveta Apolonija. Poročilo o njenem mučeništvu ve povedati, da so ji s surovimi udarci izbili zobe. Upodobili so jo mnogi umetniki v lesu, kamnu in na platnu; njeno podobo najdemo v številnih cerkvah po vseh krščanskih deželah, seveda tudi pri nas. Največkrat jo upodablajo s palmo kot simbolom mučeništvu v eni roki, v drugi drži klešče, v katerih je zob.

Devica Apolonija je živela v prvi polovici 3. stoletja v Aleksandriji v Egiptu. Najbrž je delovala kot diakonisa, kot moremo sklepati iz pisma o preganjanju kristjanov v Aleksandriji, ki ga je od tam poslal škof Dionizij škofu Fabiju v Antiobijo. Dionizij mu poroča o mučeniški smrti mnogih aleksandrijskih kristjanov, med katerimi je bila tudi Apolonija. To preganjanje je tudi grozljiva slika o tem, kako ljudje izgubijo razsodnost in podivjajo, ko kdo udari na pravo struno, da doseže svoj namen.

Iz Dionizijevega pisma izvemo naslednje: "Pri nas se preganjanje ni začelo šele s cesarjevim razglasom (proti koncu leta 249 ali na začetku leta 250), marveč je izbruhnilo celo leto prej. Neki početnik vsega hudega je razvnel poganske množice in podžgal njih praznovernost. Od njega naščuvane so si prisvojile nebrzdano oblast za hudodelstva in menile, da je češčenje demonov s krvočnoostjo zoper nas edina bogaboječnost." Dalje v pismu beremo, da so najprej zgrabili nekega starčka in ga z raznimi mukami silili, naj govori brezbožne besede. Ko tega ni hotel storiti, so ga odulekli v predmestje in ga pobili s kamenjem. Enako so storili z verno ženo Kvinto. Potem so divje navalili na hiše vernikov. Kogar je kdo poznal v soseščini, da je kristjan, so ga napadli, odgnali; kar je bilo v hiši dragocenejšega, so si prilastili, drugo pa so skozi vrata in skozi okno zmetali na ulico in tam zažgali.

Takrat so, beremo v tem škofovskem pismu, zgrabili tudi "vsega občudovanja vredno starejšo devico Apolonijo" in ji z udarci po čeljustih izbili vse zobe. Pred mestom so zložili gmado in ji preteli, da jo živo sežgo, če ne bo za njimi ponovila brezbožnih besed. Ko si je izprosil trenutek in so jo izpustili iz rok, je urno skočila v ogenj in zgorela.

Dionizij poroča še o drugih mučenjih in zaključuje: "Nikoder nismo mogli hoditi, ker so zmeraj in povsod vsi kričali, da je treba vsakega, ki ne bo vzklikal bogokletnih besed, nemudoma vreči na ogenj. To je s takšno silo dolgo trajalo..."

Ime Apolonija je na Slovenskem znano (zapisano) že skoraj petsto let. Zdaj ni ravno na gosto posejano. Poleg osnovne oblike Apolonija so se uveljavile tudi skrajšane oblike: Polona, Polonca, Polonica.

ROMANJE V SVETO DEŽELO

Z NOVIM GLASOM NA OLJČNO NEDELJO V JERUZALEM

VABIMO VAS NA IZREDNO POTOVANJE V SVETO DEŽELO, KI GA V PRIPRAVI NA VELIKO NOČ ORGANIZIRAMO OD 3. DO 10. APRILA 1998.

Romanje predvideva obisk najvažnejših krajev iz Kristusovega življenja: Jeruzalem, Betlehem, Mrtvo morje, Jeriha, pot ob reki Jordan do Genezareškega jezera, Nazaret.

Odhod z letalom z veronskega letališča v Tel Aviv. Preskrbljen je avtobusni prevoz Trst - Gorica - Verona.

Cena potovanja 1.650.000 lir, akontacija ob vpisu 400.000 lir. Rok vpisa do zasedbe mest, najkasneje do 23. februarja. Podrobnejše informacije in program potovanja dobite na naši upravi.

■ Vsak četrtek v koprskem studiu Radia Ognjišče pripravljamo pogovor tedna. Danes bo ob 17.15 pogovor s prof. Nado Perrot. Prihodnji četrtek (12. 2.) bodo studio obiskale Šavrinke, ki praznujejo svojo petnajstletnico. Radio Ognjišče oddaja program iz koprskega studia vsak dan med 16. in 19. uro. Poslušate ga lahko na Ukv frekvencah 107,5 - Sveta gora (Goriška in Furlanija) in 91,2 - Tinjan (Trst).

STATI IN OBSTATI (19)

OTMAR ČRNILOGAR

Pa se zgodi, da v slovenskem tovornjaku odkrije Scotland Yard 200 kg heroína, kar je baje dovolj, da se enkrat poteši 800.000 zasvojenecv. Morda se tedaj kak politik predrami, ko je zlo že v Londonu; morda vsaj tedaj uvidi, da je policije premalo; morda tedaj spozna, da je zlo kakor peronospora.

Vinogradniki dobro vedo, da je peronospori treba preprečiti, da bi se vihotalpa v vinograd; da je že prepozno, če jo je treba preganjati iz vinograda, potem ko je trto že napadla. Tedaj morda politik spozna in prizna tudi dobrodejnost cerkvenega poslanstva; a še v to nisem hudo prepričan. Saj sproti vidimo, kako se politiki otepajo verouka v šoli. Cerkev imajo še zmeraj za neproduktivno. Ni jim le odveč; onemogočiti jo je treba.

Ta drža politikov je stara vsaj 150 let, od Prešerna naprej. Ne, kakor da bi bil Prešeren na Slovenskem posadil liberalizem; le nekako od Prešerna naprej Slovenec boleha za to boleznijo, ki se je od časa do časa prelevljala, kakor se s omiladi levijo kače, v različne - izme, nazadnje v komunizem pa postkomunizem in tranzicijo, o kateri nihče ne more zatrdno reči, koliko časa

bo trajala in v kaj se bo prelevila. In tako bo Cerkev po prepričanju politikov še naprej neproduktivna, če ne celo v napoto. S tem se je treba sprijazniti.

Ni namreč le slabost ljudi tista coka, ki Cerkvi preprečuje bolj uspešno delovanje, marveč so vsaj občasno prav politiki tisti, ki ne dojemajo njenega poslanstva. Tisto "pridi k nam tvoje kraljestvo, zgori se tvoja volja kakor v nebesih tako na zemlji" ostaja za pod domači krov, v parlamentih pa nima sedeža. Cerkev pač ni družbena organizacija, zato politika preprosto ne ve, kaj z njo početi; ker ni kraljestvo od tega sveta, ne vedo, kam z njo.

Za šalo: pred desetletji je v moji fari visel na vratih papir in na papirju napisani davkoplačevalci. Župnik je bil navaden med obrtniki. Bila sva dva: neki sodar in župnik.

Bolj ali manj liberalistično pojmovanje Cerkev se lahko začre tudi v duhovnikovo srce, da namreč Cerkev jemlje kot zgolj družbenopolitično organizacijo brez njenih bistveno transcendentnih prvin. Brez teh pa bi Cerkev prenehala biti Cerkev. Za takega duhovnika bi bilo že bolje, da ne stopi več pred oltar. Evangelij naj le še vzame v roke, a kvečjemu za prijetno branje;

naj gre ribe lovit, kakor je to storil razočarani Peter po prvi veliki noči.

IN KAKO TEDAJ?

Za zgled nam je David. Med prenosom skrinje zaveze v "Davidovo mesto" je, opasan z efodom, poskakoval in rajal pred Gospodom. Nič ga ni motilo posmehovanje hčere Mihále, tako je bil prevzet od veličastnega in svetega dogajanja (prim 2 Sam 6).

Kdor je od svetega prevzet, ga ne odpor ne posmeh ne bosta zamajala, pa naj se posmehuje Mihála ali kdo drug.

Apostol Peter takole naroča: "Bodite tega veseli, čeprav morate zdaj nekaj časa trpeti v raznih preizkušnjah, da bo preizkušnost vaše vere veljala več kakor zlato, ki je minljivo, pa se v ognju preizkuša, vam v hvalo, slavo in čast, ko se bo razodel Jezus Kristus. Njega ljubite, čeprav ga niste videli. Verujete vanj, čeprav ga zdaj ne vidite, veselite se v neizrekljivem in poveličanem veselju, ko dosegate namen svoje vere, namreč odrešitev duš" (1 Pt 1,6-9). Petru torej še na misel ne hodi neproduktivnost evangelija in ga nič ne moti, če ga kdo ne sprejme z odprtimi rokami. Kakor je Davida prevzela skrinja zaveze, je Petra Kristus. In to mu je zadostovalo.

Ali Pavel: "Postanite moji posnemovalci, kakor sem jaz Kristusov" (1 Kor 11,1). Izredno samozavestno je Pavel zapisal ta stavek! Tudi Pavel je

torej za duhovnika merilo, po katerem naj pomejra sam sebe. Ne oziraje se na morebitni občutek svoje neproduktivnosti, naj koraka naprej bodisi prilično ali neprilično - za tega ali onega. Tudi duhovnik ve, komu je zaupal, kakor sta vedela Peter in Pavel. Razen tega pa zveličanje človeštva ni prvenstveno naš interes, ampak Božji. Duhovnik ni aktivist, ki bi smel računati samo nase, marveč delavec v vinogradu, odgovoren Gospodarju in ne komursibodi.

"... vi, ki pričakujete razodetje našega Gospoda Jezusa Kristusa, ne pogrešate nobe-nega daru milosti. On vas bo tudi do konca utrdil, da boste brez krivde na dan našega Gospoda Jezusa Kristusa. Zvest je Bog, ki vas je poklical v občestvo s svojim Sinom Jezusom Kristusom, našim Gospodom" (1 Kor 1,7-9).

Sicer pa je že Jezus v velikodušni molitvi potožil, kako malo ljudi ga je prepoznalo: "Pravični Oče, svet te ni spoznal, jaz pa sem te spoznal in ti si spoznal, da si me ti poslal" (Jn 17,25). Tudi apostola Janeza je žalostila misel, kako malo ljudi Jezusa spoznava. Že na samem začetku svojega evangelija ugotavlja:

"Beseda je bila na svetu in svet je po njej nastal, a svet je ni spoznal" (Jn 1,10). Če pa sta Božji Odrešenik in apostol Janez imela z ljudmi tako slabe izkušnje, ne more duhovnik pričakovati boljših!

— DALJE

5

ČETRTEK
5. FEBRUARJA
1998

RAFKO DOLHAR IN NJEGOVA KRAŠKA SIMFONIJA

Knjiga Rafka Dolharja Kraška simfonija je doživela v minulih tednih več predstavitev. Zapisi zdravnika, javnega delavca in predvsem pa ljubitelja ljudi in narave dr. Dolharja so med našimi bralci zelo priljubljeni. Zato se spet vračamo h knjigi in objavljamo besede, ki jih je pred časom na predstavitvi v Devinu o avtorju in knjigi spregovoril pesnik in naš dragoceni sodelavec Aleksij Pregarc.

Kristalna izpeljava misli, lahko zatrdim čistina misli, brez patetike, potem ko je avtor dodobra izdelal anatomijo kraškega sveta in okoliša in pa njegovih posebnosti, poseljen s tistimi, ki jim je ta specifični svet uravnaval življenjsko usmerjenost, s tistimi, ki jim je ta svet osnova bivanja oziroma bivanjske usodnosti.

Poglejte, sam nisem čisti Krašev, se pravi, da mi je življenje določilo prostor, ki je bil prvotno melišče, kasneje pa se je po drsenju in drobljenju njegovih drobcev, spojilo ali - poročilo s flišem. Medtem pa je veter ali bolje - burja, ki je v neskončnih obdobjih previharila to območje, prinašala v obliki trosovk k nam rastline, ki so čisto kraške: mavrica in paleta novih znamenj, ki kar kličejo k radovednosti, k iskanju in stikanju za njihovo zibeljo. To me je spodbudilo, privlačilo in mi omogočilo odkriti podobe in vizije krajine, ki so bile strogo za mojim hrptom.

Prepričan sem, da se je isto zgodilo z Rafkom. On, otrok Alp, je šel namreč še dlje. Ob tem ne smemo pozabiti, da je pogled z alpskih višin na našo osiromašeno planoto za planince in gornike skrajno pomilovalen, toda ko te okoliščine tako rekoč spravijo v sprejemanje bolj občudovane florske in favnske bratovščine, dobi zasvojenost ob tem novem odkritju čisto nove dimenzije, dimenzije, ki ga pogojuje spoznavanje drugačnega sveta in predvsem drugačnega duha in ima v novo odkritem svetu svoje zakonitosti. Duh pa ni le beleženje nekega so-

zvočja med krajino in radovednežem, ampak tudi percepcija vsega, kar v tej krajini predstavlja svojevrstno vrednoto. Tu pridejo v poštev predvsem njeni prebivalci ali - ljudje, ki so to čudo obvladali že zdavnaj, ki jih je zob časa gotovo obrusil, a vendarle pustil neko smiselno nadaljevanje, ki ga Rafko upodablja v svojem magičnem fotografskem objektivu; prav v tem se dopolnjuje njegovo doživljanje Krasa in beleženje utripa, ki mu razni predahi zgodovine gotovo niso izničili vsega šarma. Rafko na to opozarja včasih zanosno, kot mu to velevala njegov rod, včasih tiho in intimno, kot mu je to spotoma prišepetavala narava sama s svojim čarobnim vabljenjem. On, sin planin, se mu je prav v Gregorčičevem zaokroženem videju predal, ne da bi pri tem zamenjal Kosovelovo obsedenost s Krasom. Ob tem ne moremo prezreti in ne odmisli Rafkovih obmorskih fotografskih izsekov, ki so pri nas, ravno tu pod nami, naravno in nezamenljivo dopolnilo celovitega obema kraškega sveta in ga tu sklene s svojo oblastno krono.

To in tak je Rafko Dolhar, zdravnik, pisatelj, planinec in javni delavec. V knjigi, ki je pred vami, z naslovom Kraška simfonija, je to zgovorno in usodno poudarjeno.

SREDNJEVEŠKE FRESKE V PRIMORSKIH CERKVAH

JURIJ PALJK

Slovenski verski tednik Družina je tik pred koncem lanskega leta izdal drugo knjigo v imenitni knjižni zbirki, ki nosi naslov Srednjeveške freske v Sloveniji. Tokratna knjiga nosi podnaslov Primorska.

Knjiga nadaljuje topografski pregled srednjeveškega stenskega slikarstva v Sloveniji, in sicer se tokrat posveča Primorski.

Kot Primorska je vzeto področje, ki je nekoč spadalo v zgodovinski okvir tolminskega in goriškega arhidiaconata oglejskega patriarhata. Janez Höfler nam v uvodu v knjigo tudi pove, da so bila ta primorska področja tudi pod tržaško in danes tudi koprsko škofijo. Avtor pomembne knjige, ki nam pričara in strokovno prikaže pomemben del primorske likovne umetnosti, v uvodu tudi pove, da se je pri ocenah o arhitekturi srednjeveških cerkva nasiljal na magistrsko delo Roberta Pleskarja Gotske stavbarske delavnice na območju nekdanje goriške grofije (1460-1530). Prav tako je avtor upošteval izredno pomembno študijo Alenke Vodnik, ki je za diplomsko nalogo raziskovala tekstilne vzorce in jo naslovila *Brokatni vzorci v slovenskem stenskem slikarstvu 15. stoletja*.

Umetnostnozgodovinska publikacija o srednjeveških freskah na Primorskem je zahtevno delo, zato je prav, da povemo, da je lepe, barvne fotografije za knjigo prispeval inž. Marjan Smerke, za oblikovanje knjige in prelom pa poskrbel primorski slikar in prof. na ljubljanski Akademiji za likovno umetnost Lucijan Bratuš. Knjiga ima tudi dva predstavljena zapisa v nemščini in italijanščini: v nemščino je tekst prevedel avtor sam, medtem ko je za prevod v italijanščino poskrbel dr. Guido Tigler.

Knjiga *Srednjeveške freske v Sloveniji - Primorska* je razdeljena na dva dela, saj avtor najprej prispeva uvodno študijo, v kateri slikarstvo srednjega veka na Primorskem zgodovinsko in s stališča umetnostnega zgodovinarja uokviruje, medtem ko je v drugem delu predstavljena vsaka primorska cerkev, ki ima vsaj eno srednjeveško fresko, in imamo tako zares popoln pregled vsake cerkve posebej. To daje knjigi večjo preglednost, večjo jasnost in tudi večjo razumljivost, obenem pa bo vsakemu bralcu ta del služil tudi za hitro in razumljivo branje o tistih cerkvah, ki ga najbolj zanimajo.

To je knjiga, ki nam predstavlja srednji vek v novi luči; posebej to velja za ljudi, ki nismo dobro pod-

kovani v zgodovini likovne umetnosti, a vseeno radi zveemo kaj več o naši preteklosti, zveemo kaj več tudi o srednjem veku, ki nam je bil - zmotno, a prepričljivo! - vedno prikazovan le kot mračno obdobje, v katerem se ni nikjer in še posebno pri nas zgodilo kaj lepega. Bogato slikovno gradivo nam iz knjige stopa pred oči in nam govori o obdobju, ki gotovo ni bilo tako, kot so nam ga v šoli predstavljali, saj bi v nasprotnem ne mogli slikarji naslikati takih mojstrov, kakršne so predstavljene v knjigi. Prvo, kar bo vsakomur izmed nas najprej padlo v oči, je dejstvo, da so v knjigi predstavljene tudi cerkve, v katerih smo sicer že bili, a prelepih fresk v njih skorajda nismo opazili, če pa smo jih, o njih skorajda nič nismo vedeli.

Knjiga o srednjeveških freskah na Primorskem Janeza Höflerja je zato več kot le knjiga za ljubitelje likovne umetnosti in poznavalce slovenske likovne zgodovine, saj vsem bralcem lahko služi tudi kot dober vodnik za nedeljske izlete po naših primorskih cerkvah.

Jasnost, preglednost in predvsem pa njena strokovnost so odlike, ki jih v sorodnih publikacijah namreč najdemo poredko in to tudi zato, ker je knjiga Janeza Höflerja napisana v zelo čistem in vsem razumljivem slovenskem jeziku. To pa je svojevrstna kakovost, na katero je danes, ko se za lep slovenski izraz raje uporablja spačena tujka, že prava odlika, ki je ne gre prezreti.

V TOLMINU

RAZSTAVA IN KNJIGA O VELIKEM ARHITEKTU MAKSU FABIANIJU

V Knjižnici Cirila Kosmača v Tolminu so 23. januarja postavili na ogled arhitekturno razstavo velikega slovenskega arhitekta in urbanista Maksa Fabianija, ki jo je zasnoval arhitekt Matjaž Garzarolli, ob tem pa je profesor Marko Pozzetto iz Trsta predstavil tudi svojo knjigo o Fabianiju z naslovom *Maks Fabiani - Vizije prostora*.

Maks Fabiani se je rodil 1865 v občini Štanjel na Krasu, umrl je v Gorici 1962. Bil je vsestranska osebnost, urbanist evropskega pomena. Na prelomu stoletja je ustvarjal na Dunaju prva dela kot sodelavec znamenitega arhitekta Otta Wagnerja. Izšel je iz secesije ter postal eden glavnih ustvarjalcev moderne arhitekture, resne in zavezane mediteranskim načelom.

Kot je poudaril profesor Pozzetto na predstavitvi knjige - namreč Fabianijev arhiv je bil popolnoma uničen - je Fabiani prostorsko planiral tudi za mnogo let naprej in takih urbanistov nikoli ni bilo veliko. Njegova monografija o Fabianiju vse to prikazuje, saj vsebuje opise in komentarje njegovih del, risbe ter številne fotografije, ki nam osvetljujejo njegovo življenje in delo. Pri opisanem delu so upoštewane različne kulturne okoliščine krajev ter so ponekod navedeni člani komisij in ude-

leženci natečajev, pri katerih je Fabiani sodeloval.

Za porušene kraje v Posočju po prvi svetovni vojni je posebno veliko naredil. V tem čau je ustvaril 92 načrtov in opravil številne preureditve cerkva. Med drugim je leta 1922 izdelal urbanistični načrt za Tolmin. Značilna so njegova dela v popotni Ljubljani po letu 1895. Januarja 1918 je prišel v Gorico in odkril pomembno dejstvo: iz oglejske cerkve prihaja kultura srednje Evrope.

Kot pravi profesor Pozzetto, je bil vsak njegov poseg socialen v smislu tega, kot ga razumejo arhitekti. Izkazal se je kot preroksi, zato se moramo zavedati kulturnih in estetskih vrednot njegovega dela. Pozzettova knjiga ima 420 strani, na koncu pa je dodana bibliografija, izšla je pri založbi L.I.B.R.A. v Kranju.

Predstavitev razstave z istim naslovom *Maks Fabiani - Vizije prostora* je na tem večeru opravil Matjaž Garzarolli. Povedal je, da je Fabiani ustvarjal z veliko senzibilnostjo ter poznavanjem kulture in tehnike. Iz njegovih načrtov je vidna hierarhija posameznih krajev, zlasti v primeru obnove Posočja.

Razstava vsebuje štiri sklope: izbor regulacijskih načrtov mest, trgov in vasi v porečju Soče v letih 1917-22, ureditev treh trgov (Travnik v Gorici, Ljubljana, Oglej), časna arhitektura mest, postavljenih v letih 1904-1906 (Dunajski Prater, London, Liberec), študije za regulacijo Soče, kot dela plovne poti Jadran - Donava.

S to razstavo in knjigo o Fabianiju je vsaj deloma poravnana dolga do tega velikega moža in vizionarja naše dobe.

- ADA KLINKON

SLOVENSKA PROSVETA
ZVEZA SLOVENSKE KATOLIŠKE PROSVETE
ZVEZA SLOVENSkih KULTURNIH DRUŠTEV

DAN SLOVENSKE KULTURE

TRST, KULTURNI DOM
Petek, 6. februarja 1998, ob 20.30
Slavnostni govornik Miroslav Košuta

GORICA, KULTURNI DOM
Nedelja, 8. februarja 1998, ob 17. uri
Slavnostni govornik Jurij Paljk

SODELUJEJO: MePZ Jacobus Gallus
MePZ Hrast
Recitatorja Štefka Drolc in Janez Starina

PIKE NA ČRKO "I" (2)

ALEKSIJ PREGARC

Opozorjanje na to, da znamo biti tudi Slovenci nevarni drugorodcem, v tem primeru narodu, na katerega mejimo oziroma živimo z njim v medetničnem prostoru, je vsekakor zanimivo. Tako prikaz Pavla Fonde kot komentar na to temo Jožeta Pirjevca je dovoljšni razlog, da se ob tej trditvi zamislimo; zgodovina nam namreč razkrije nekaj poskusov, v katerih so opazne sledi možnosti (mogočnosti, po starem). Naša avtorja ne zanemarjata tudi druge, obratne plati, poudarjata namreč, da je v slovenski središnji politiki premalo obrambnih klic, ki nasprotniku svetujejo nekaj drznosti, kar seveda npr. Italijanom (poleg pregovorne opreznosti) sploh ne zmanjka. Dolgoročno se to - po večkrat neuspešnih zgodovinskih poskusih - kaj lahko zgodi.

Osebo sem prepričan, da je to odvisno ne samo od zgodovinskega spomina, temveč tudi od našega kulturnega sprenevedanja, z vnašanjem prvih, ki so se v zadnjih petdesetih letih v kulturo usidrale po zaslugi politikov in kulturo-politikov, z namenom, da bi nprav našega ljudstva najprej usmerili v poplitvenost duha in potem... Ni pa moj namen, da govorim o kaki lustraciji, ki jo seveda mora vsak ugleden razumnik najprej opraviti pri sebi, v skladu s svojo etično razsežnostjo in s seznanjanjem z že doseženimi rezultati, zlasti tam, kjer so, kakor pri nas, kulturni zvrki prevladali nad naravnim ustvarjalnim duhom.

Avtorja, ki ju s spoštovanjem omenjam v uvodu, torej opozarjata, da smo znali z orožjem zagroziti sosedom! To je za nas atipično, zakaj orožje so nam potisnili v roke bodisi ljudje z Zahoda, ki so branili svoje, nam neznane sisteme, bodisi z Vzhoda, kjer je v primerjavi s puško ali katjušo človeško življenje postalo nično.

Očitno je torej našo maloštevilnost in majhnost očarala rdeča zvezda, kar je bilo za določeno obdobje skoraj neizbežno, še več, bila je soznačica spojitve z množicami

in z ustvarjalnostjo, namenjeno njim. V tem kotlu se je znašla tudi naša inteligenca. Nekaterim v njej je rdeča zvezda pomenila samo fasado, veliko drugim sopomenko za uspešnost, prevlado, karierizem, povzpetništvo na družbeni lestvici, varnost in zapeček družinskim članom. S tem nočem nikakor odmisli, kar se je v naši zgodovini primerilo z vihtenjem križa in s povezanimi socialnimi razlikami, ki so se kotile v takšni gorečnosti, so pa v obeh razlike, ki se kažejo v človekovi predestinaciji; ta najde svojo razlago v luči Desetih zapovedi (nekateri priznavajo tudi ateisti) ali pa v simbolih revolucije, ki najprej navajajo človeka k nasilju, nato pa na požganini nove halucinacije težijo k zanemarjanju oziroma prekvalifikaciji njegovih naravnih pravic. Človek, zapisan kulturi, pa mora znati ločevati med tema poloma, sicer je zapisan pejsažu z impresivistično etiko.

V trenutku, ko je z osamosvojitvijo naše matične domovine nastala možnost, da se začnemo pridruževati za zdravje svojega naroda, s specifičnim poudarkom vrednot, ki so lastne naši skupnosti v osrčju in torej v zgodovinskem locusu evropskih trenj, se zaradi intelektualne ohlapnosti in nejasnih zasnov modernega in gibčnega narodnega telesa še vedno oklepamo silnic izvoljene vsebine. Morda zaradi imaginarnih in napihnjenih moči, ki so jo rdeči simboli večji del tega stoletja vsebovali? Ali smo zaradi vsebinske zaverovanosti vanje in v njihovo udarno moč res tako naivni, da ne opazimo prežanja sosedov na zaton te nekdanje evforične grožnje in nam kot narodni skupnosti ne pripravljajo "mehkega" pokopa?

Oba avtorja namreč ostro opazujeta to našo (še vedno zastrto?) zadrego. V tem soglašam z njunim zaznavanjem, a ker sem se zapisal kulturi, bom prihodnjič vljudo opozoril na nekatera opazanja s tega zornega kota: prelistal sem namreč novi Leksikon slovenske književnosti!

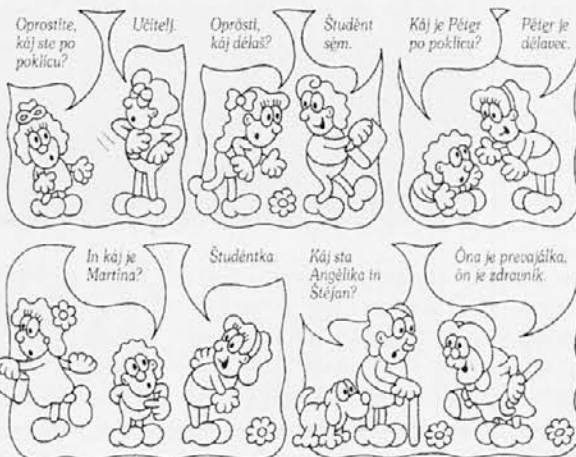
CELOVŠKA MOHORJEVA DRUŽBA

PRIVLAČEN JEZIKOVNI UČBENIK

JURIJ PALJK

Kaj si po poklicu? / Was bist du von Beruf?

Ime mi je Miha Gornik. Sem profesor na gimnaziji v Velikócu. Živim v Celócu, v blóku v óentru.

Celovška Mohorjeva družba je konec lanskega leta izdala knjigo večjega formata, ki nosi podnaslov *Osnovni tečaj slovenščine* in podnaslov *Grundkurs Slowenisch*. Naslov knjige pa je duhovit, saj se glasi *Pozdravljeni, pozdravljena, pozdravljene!*

Knjiga je že na prvi pogled lepa in prijetna, saj jo je izredno lepo ilustriral in oblikoval znani slovenski oblikovalec in risar stripov iz naših krajev Walter Grudina. Grudinov način slikanja in risanja malčkov in starejših ljudi je samosvoj in bi si zaslužil posebno študijo, saj je mlademu grafiku in slikarju uspelo s svojim risanjem ustvariti samosvoje in tople človeške like, ki so vseč tako najmlajšim kot tudi starejšim bralcem. Zaobljene in tople risarske poteze dopuščajo najmlaj-

šim, da vanje vnesejo barve in tako iz njegovih risb naredijo svoje ilustracije, kar je za knjigo samo še ena vrednost več.

Knjiga osnovnega tečaja slovenščine, ki jo je izdala celovška Mohorjeva družba, je izredno dobra, saj je pripravljena kot delovni zvezek in je sad praktičnega dela prof. Mihe Vrbinca na različnih šolah, kjer je poučeval slovenščino kot drugi učni jezik.

V uvodu pove avtor knjige, da se je pri poučevanju dobro namučil z učbeniki za slovenski jezik, saj jih ni bilo veliko in je zato uporabljal pri delu različna skripta, med njimi tudi svoja, in se je zato odločil napisati lasten učbenik. Vrbinca se tudi prijazno zahvaljuje vsem učencem in učencem velikovške gimnazije ter udeležencem tečajev slovenščine, ki jih je sam vodil, saj bi brez njih ne prišlo do knjige.

Bežen pogled v knjigo nam pokaže, da je učbenik izredno lepo narejen, strokovno pregledan in učenca vseh starosti prijazno nagovalja, naj se le nauči slovenski jezik.

Knjiga je delovni zvezek, saj jo lahko uporabljata tako osnovnošolec kot tudi že starejši človek, ki bi rad spoznal osnove slovenskega jezika. Učbenik je narejen tako, da učenca vabi, da aktivno sodeluje in sam piše v knjigo, najmlajši jo bodo gotovo tudi pobarvali. Grudinove risbe so kot nalašč za to.

Prijetno presenečeni nad svežino in kakovostjo knjige lahko avtorju in ilustratorju samo čestitamo in isto lahko rečemo za založbo, ki je imela posluš za iskano knjigo. Učbenik slovenščine je namreč več kot dobrodošel tako za slovenske kot nemške bralce in učence.

Zanimivo je tudi dejstvo, da je pri knjigi sodeloval tržaški ilustrator, ki že več let živi na Goriškem, ki ga pri nas premalo poznamo. Istočasno pa mirno lahko zapišemo, da bi podobno, če ne že ravno enako knjigo, zelo potrebovali tudi pri nas. V roke bi jo dali tako našim malčkom kot tudi italijanskim sosedom, ki nas prav zaradi nepoznavanja slovenskega jezika premalo poznajo. Naj bo ta zapis vzpodbuda, da bi se tudi pri nas našel kdo, ki bi izdal podoben učbenik, saj ga krvavo potrebujemo.

SAGA O SLOVENCIH ZORI POD LIPO

Tako bi lahko dejali za skupno dvanajst knjig pisatelja Bogdana Novaka, ki je že pred več kot desetimi leti začel ustvarjati epsko pripoved o Slovencih in njihovem značaju ter zgodovinskem razvoju dogodkov od leta 1850 pa vse tja do leta 2000. Skupno dvanajst knjižnih del, napisanih v romaneskni obliki, bo tako prvo delo, nastalo kot saga po nordijskem zgledu, in je doslej tudi prvi tako obsežen slovenski literarni projekt. Pisatelj nam bo tok zgodovine razkrival kot preplet resničnih ljudi in dogodkov ter domišljije, zgodbo pa je oprl na dve družini - Kolarjeve iz Primorske in Godinove iz Prekmurja. S tem je hotel poudariti tudi življenje na področjih, ki sta bili vedno najbolj na udaru tujcev in sta ves čas tudi najbolj dokazovali slovenstvo.

Trst je bil še ne tako dolgo v preteklosti popolnoma slovenski, v tem pristaniškem mestu pa je živelo tudi več intelektualcev kot na primer v Ljubljani, ki je danes prestolnica države.

Zgodbi Kolarjevih in Godinovih potekata istočasno in bralec se v zaključnih poglavjih neprestano seli iz Primorske v Prekmurje, pa spet nazaj v isto smer. Pripoved pisatelja se opira na njegove prednike, ki so prav tako izhajali s teh dveh geografskih področij, njena prednost pa je tudi v tem, da je pisana v resnično izredno tekočem jeziku. Kljub precejšnjemu številu oseb si bralec lahko ustvari plastično podobo vsakega posameznika, sočasno spoznava takratno življenje in navade ljudi, kulturno, narodno in politično mišljenje, obenem pa je Bogdanu Novaku uspelo prikazati kmečko življenje v Prekmurju in vaško idilo na Krasu. Kot je sam povedal, si je pri tem veliko pomagal z očetovimi izkušnjami na področju etnologije, prav tako pa tudi s poglobljenim študijem obdobja v razponu dobrih 120 let. K pisanju ga je spodbudilo tudi obsežno delo v madžarskem jeziku *Karpataska rapsodija* avtorja Gyura Iliasa, sicer pa si je vedno želel, da bi imeli Slovenci svojo sago. Zgodbe bodo izhajale v četrletjih, poleg približno 6 tisoč zgodovinskih oseb pa si je pisatelj zadal tudi zahtevno nalogo, da bodo besedila sledila razvoju okolja in časa in se bodo temu primerno stilistično spreminjala.

Pisatelj je doslej izdal že štiri knjige pri dveh založbah, vendar pa je pozneje celoten projekt prevzela založba Mladinska knjiga, ki bo poleg ponatisa prvih del izdala še ostale dele sage. Bogdan Novak jo je naslovil *Lipa zelenela je*, prvi dve knjigi pa nosita naslov *Na začetku je bila ljubezen* in *V senci dvoglavega orla*. Za slovenske razmere sta izšli v visoki nakladi 14 tisoč izvodov, vendar pa založbi to najverjetneje ne bo predstavljalo velike težave za prodajo, saj bi takšno delo morali imeti vsaka slovenska družina in knjižnica. Zgodba o lastnem narodu je namreč pomembno delo, čeprav ni oprta zgolj na zgodovinska dejstva, temveč se v njej prepleta tudi domišljija. In še zanimivost: ob koncu prve knjige je pisatelj izdelal tudi rodovna debela Kolarjevih in Godinovih, kar branje in spoznavanje z osebami, vsaj na začetku, močno olajša.

- KLARA KRAPEŽ

izziv za naš čas

ŽALUJOČI OSTALI

PETER SZABO

Svet se spreminja. Ste že opazili? Niste edini. Samo v zadnjih dvesto letih se je tisočkrat bolj spremenil kot v zadnjih dvesto letih. Nekoč so novosti prihajale vsakih nekaj let, nato vsako leto in danes že vsak dan, vsako uro. Človek bi včasih najraje videl, da bi se čas malo ustavil, vsaj za kakšno urico, da se oddahnemo. Pa ni tako, treba je tekati naprej, slediti stvarim in se jim prilagajati. Vse se prilagaja: družba, navade, jezik, umetnost, literatura, duhovnost, teologija. Slednji se bosta morali prej ali slej vprašati o smislu dejstva, da živimo v vedno tesnejšem stiku z računalniki. Zaenkrat jih uporabljamo za delo - kar je že veliko časa. Toda kmalu nam bodo odpirali vrata v stanovanju, nam podajali sporočila, izbrali recept za kosilo, regulirali gretje v stanovanju in nam zvečer, ko bomo šli spat, ugasili luči. Kdove, lahko nam bodo še dali poljubček za lahko noč. (Upam, da ne.)

Kaj pomeni dejstvo, da komuniciramo prek računalnikov in smo torej odvisni od njih? Ali smo se

že vprašali, kako vpliva na našo kulturo dejstvo, da so računalniki tiha prisotnost v našem življenju in se te prisotnosti niti ne zavedamo? Ko se je pojavila televizija, se nihče ni spraševal o njenem vplivu. Kakšnih dvajset let kasneje nas je začel skrbeti vpliv televizije na otroke itd. Kaj pa računalniki? Kaj bo šele virtualna resničnost? Gre prav za preskok iz računalniškega (nesnovnega, virtualnega sveta) v snovno, konkretno resničnost. Človek je tako telesno, snovno povezan z računalnikom in tako ne poteka več komunikacija med človekom in računalnikom samo prek tipkovnice in ekrana. Nekoliko časa se še nismo bali virtualne resničnosti, saj je bila še preveč nesnovna. Toda prvi razlog za zaskrbljenost nam je lahko

ponudil "tamagoči" (na sliki).

Japonska elektronska živalca ima čisto "snovne" potrebe: moramo jo hraniti, jo ljubkovati, jo peljati na sprehod, na potrebo... Če ne skrbimo zanjo, umre. In da bi iluzija bila popolna, je neki angleški pogrebnik del pokopališča namenil tamagočijem. Otroci lahko za majhno vsoto pokopljejo svojo virtualno živalco in ji potem nosijo rože ter jo obiskujejo. Krasno, čeprav protislovno. Če otrok ni dovolj skrbel za živalco (saj je umrla), ne verjamem, da jo bo pogostoma obiskoval na grobu. Vendar se mi ob tem porodi še hujske vprašanje. Tamagoči ima torej umrljivo telo. Kaj pa duša? Kako je kaj z večnim življenjem in vstajenjem mesa? Se bo morala teologija spremeniti in razmišljati o vstajenju hardware-a?

DON BOSKOVA NEDELJA NA OPČINAH

"VZGOJA JE STVAR SRCA"

IVAN ŽERJAL

Slovenska salezijanska skupnost na Tržaškem je v nedeljo, 1. februarja, priredila praznovanje godu sv. Janeza Boska, ustanovitelja salezijanskega reda. Praznovanje pod geslom *Vzgoja je stvar srca* je potekalo na Opčinah, kjer je bila dopoldne v župnijski cerkvi mladinska maša, popoldne v Marijanišču pa ogled filma o don Bosku in razgovor o vzgoji.

Mladinske maše v openški župnijski cerkvi sv. Jerneja se je udeležilo lepo število mladih, med katerimi gre omeniti skavte, prvoobhajnance in pripadnike molitvenih skupin pa tudi precej družin. Maši sta sledila razgovor in družabnost.

Popoldne je bil v dvorani Finžgarjevega doma na ogled film o sv. Janezu Bosku, ustanovitelju salezijanskega reda in utemeljitelju t.i. "preventivne vzgoje". Ogled filma je predstavljal izhodišče za razgovor o vzgoji, ki mu je sledil in pri katerem so sodelovali nekateri vidni delavci na področju šolstva, zdravstva in sociale. Tako so spregovorili ravnatelj Marijan Kra-

vos in Tomaž Simčič, prof. Lučka Susič, psihoterapevt dr. Viljem Ščuka in predstavnik Slovenske zamejske skavtske organizacije Tomaž Petaros. Razgovor je vodil openški župnik Zvone Štrubelj.

Udeleženci so med drugim poudarili aktualnost don Boskovega sporočila v razbiranju znamenaj časov. Današnji čas je namreč oddaljen svetlobna leta od dobe, v kateri je don Bosko živel in deloval. Vendar, če se je takrat ta svetnik ukvarjal z mladino, ki jo je pestila predvsem materialna revščina, se je danes treba ukvarjati predvsem s pomanjkanjem duhovne razsežnosti pri človeku. Ravno dr. Ščuka je pri tem poudaril, da je treba pri mladem človeku razviti vse njegove tri dimenzije: telesno, umsko in duhovno. Ravnatelj Marijan Kravos je poudaril, da z mladimi uspeš, če se jim v celoti posvetiš, če se zanje razdajaš. Opozoril je tudi na dejstvo, da se danes izgublja načelo solidarnosti in vzajemnosti, ki se umika principu uspešnosti in sposobnosti. Na to je treba biti zelo pozorni. S tem je soglašala tudi Lučka Susič, ki je dodala, da mlad človek ponavadi reagira pozitivno, ko čuti, da mu zaupaš. Govor je bil tudi o združevanju generacij, ki ga pri nas, tako je dejal dr. Ščuka, nismo vajeni: mladi se družijo samo z mladimi, starejši pa le s starejšimi, to pa je zgrešeno (pri tem je Tomaž Petaros podčrtal, da so pri skavtih vpeljali srečanja s starši, tako da prihaja do skupnega druženja med mlajšimi in starejšimi). Prav tako ni prav, da imamo mladega človeka za nezrelega, saj zna biti - že v otroških letih - v nekaterih stvareh zelo zrel, če ga pustimo prostega. Otroci so torej del naše družbe, niso nekaj zase. Velik pomen so prisotni pripisali tudi dejstvu, da je vloga vzgojitelja in pedagoga tudi nekaj danega. Podčrtan je bil princip avtoritete, za katerega sta potrebna dva pogoja: znanje in doslednost, se pravi skladnost med tem, kar vzgojitelj govori, in tem, kar dela in kako živi.

G. Tone Bedenčič, ki že nad dvajset let dela s slovensko mladino na Tržaškem, se je v svojem posegu osredotočil na zamejsko stvarnost, ki se prav tako sooča s problemi, vezanimi na vzgojo. Pri tem je dejal, da je treba o teh problemih razmišljati in povabiti k razmišljanju in skupnemu pogovoru čim širši krog ljudi.

MILJE / OBČINSKI SVET

MILJSKA SSK ZADOVOLJNA Z OBČINSKIM PRORAČUNOM

V četrtek, 29. januarja, je miljski občinski svet odobril proračun, za katerega so sami svetovalci večine predstavili 75 amandmajev. SSK z zadovoljstvom ocenjuje, da je desno-sredinska uprava sprejela večino popravkov svetovalca Danila Šavrona, ki je žal danes edini slovenski občinski upravitelj. Sprejeta sta bila tudi oba predloga, ki sta še posebej obravnavala slovensko narodno skupnost: podpora sporazumu z občino Dolina, da se omogoči vpis otrok miljske slovenske osnovne šole v dolinske poletne centre, kjer lahko zanje skrbijo slovenski vzgojitelji; vzdrževalna dela za poslopje, kjer imajo sedež slovenska osnovna šola, vrtec, Društvo Slovencev Miljske občine ter zbor Jadran, ki bo letos praznoval 20. obletnico delovanja, čeprav poslopje ni last miljske občine. Drugi sprejeti predlogi so obravnavali izboljšave grezniškega omrežja ter cestne povezave. V perspektivi evropske integracije je žel odobranje tudi predlog za skupni miljsko-koprski projekt obvoznice na miljskih hribovih, ki bi jo financirala EU.

Stranka poudarja svoje pomisleke glede davčne politike uprave. Uprava ni sprejela utemeljenega predloga za znižanje davka ICI za 0,3 točke (od 5,7 na 5,4), za kar bi bilo dovolj le malo dobre politične volje. Z druge strani pa je podražila smetarsko službo brez predhodne razprave v pristojni komisiji.

JAVNO SREČANJE O ODLAGALIŠČU AZBESTA V NABREŽINI

V četrtek, 29. januarja, je bilo v novi občinski knjižnici v Nabrežini dobro obiskano informativno srečanje o načrtovanem odlagališču azbesta v Nabrežini. Tudi na tem srečanju je prišlo do izraza nezadovoljstvo številnih občanov, ki so precej kritični do tega načrta občinske uprave, pa tudi do drugih dejstev, ki vzbujajo zaskrbljenost zlasti med slovenskim prebivalstvom.

Župan Vocci je svoji listi *Na poti do Oljke* poveril organizacijo javnega srečanja o azbestu po polemikah, ki so zajele celo sam občinski od-

bor. V nabrežinski novi knjižnici se je tako prejšnji teden zbralo veliko število ljudi, da bi poslušali razloge, ki so privedli novo upravo do nepri-

čakovano hitrega sklepa za odlagališče azbesta. Glavno besedo sta imela tehnika arh. Starc za pokrajino in Russignan za Zelene, ki sta strokovno obrazložila potrebo po nadzoru nad odlaganjem odpadkov, ki vsebujejo azbest, in varnosti načrtovanega odlagališča med Nabrežino in Križem. Zelo številna publika je kritično sledila razlagi in večkrat z medkljico izražala svoje nezadovoljstvo do tega sklepa, saj je v nasprotju s turističnimi ambicijami občine in celo s samim komaj odobrenim regulacijskim načrtom, ki prepoveduje odlagališče nevarnih snovi.

Zanimivo je bilo, da je razprava potekala na strokovni ravni in da so jo vodili le tehniki, medtem ko so župan in nekaj zelenih veljakov nemo prikimovali, ne da bi skušali dati katerokoli politično razlago za tako naglo in skoro na skrivaj sprejeti sklep. Ko je udeleženec v slovenščini vprašal za politične razloge, ki so privedli najprej pokrajino, nato še občino, da na hitro, brez predhodnega posvetovanja s političnimi partnerji sprejmejo tak sklep, je Russignan (tržaški občinski svetovalec Zelenih) pozval, naj govori italijansko in naj se večjemu uporabi slovenščina le za kratek pozdrav! Ta izjava je povzročila hudo reakcijo prizadetega in negodovanje marsikaterega ob pomenljivem nasmihanju samega župana, ki je ob zaključku srečanja izjavil, da prevzema nase vse odgovornosti in če komu sklep ni pogodu, naj se posluži referendumu.

Res lep primer "demokratskega" vedenja župana, ki je bil izvoljen z odločujočimi slovenskimi glasovi, saj nima za potrebno, da bi na javnih srečanjih, ki jih sam posredno ali neposredno organizira, poskrbel za nemoteno izražanje v obeh jezikih. Začetni koraki zeleno-levega občinskega odbora nas ne navdušujejo, še upamo, da se vpliv domačinov v svetu uveljavljuje za dobro vseh.

NK

LETOS MANJ PRVOŠOLČKOV

Letos bo prve razrede slovenskih osnovnih šol na Tržaškem obiskovalo skupno 126 otrok, to je devet manj kot lani. To je zaskrbljujoč izid letošnjega predpisovanja na naše šole.

Če gremo po didaktičnih ravnateljstvih, so številke naslednje: v šolah šentjakobske-

ga ravnateljstva bo prvi razred obiskovalo 11 otrok (lani 6), pri Sv. Ivanu 21 (lani 20), na Opčinah 40 (lani 53), v Nabrežini 27 (lani 34), v Dolini pa 27 (lani 22). Najbolj občuten padec (kar 13 otrok) gre beležiti v openskem didaktičnem ravnateljstvu, čeprav je najbolj zaskrbljujoče stanje v šentjakobskem in svetoivan-

skem ravnateljstvu, kjer bosta kljub rahlemu porastu vpisov delovala le dva samostojna prva razreda (v ostalih primerih bo pouk potekal v enorazrednicah).

Ob koncu letošnjega šolskega leta bo otroške vrtce zapustilo 143 otrok, ki so tako razporejeni: Sv. Jakob 16 otrok, Sv. Ivan 25, Opčine 54, Nabrežina 26 in Dolina 22. Od teh jih bo torej šlo v prvi razred osnovne šole samo 126. Kam bo šlo ostalih sedemnajst?

BORIS PAHOR V DRUŠTVU SLOVENSkih IZOBRAŽENCEV

PRIMORSKI KNJIŽEVNIKI SO PRODRLI V FRANCOSKI SVET

To namreč izhaja iz besed tržaškega pisatelja Borisa Pahorja, ki je bil v ponedeljek, 2. februarja, gost tradicionalnega tedenskega večera Društva slovenskih izobražencev.

Boris Pahor je občinstvu v Peterlinovi dvorani spregovoril o francoskih prevodih del primorskih pesnikov in pisateljev, zlasti iz novejšega obdobja. Tu gre predvsem za prevode del Srečka Kosovele, Franceta Bevka, Vladimira Bartola, Borisa Pahorja (pravkar je izšel francoski prevod njegovega romana Vila ob jezzeru) in Alojza Rebule. Ti avtorji so v Franciji doživeli velik uspeh, o njih so poročali ugledni francoski časopisi kot *Le Monde*, *Liberation*, *La Croix* idr. ter *Radio France Culture*. Ta prodor se po Pahorjevem mnenju ujema tudi z uveljavljanjem Slovenije v svetu od leta 1991, ko je postala samostojna država, naprej, čeprav ločeno. Gre torej za uveljavljanje primorske in seveda slo-

FOTO KROMA

venske književnosti, čeprav je treba marsikaj še narediti (slovenske slovnice za Francoze npr. še ni). Stvari se premikajo počasi, a vendar v pozitivnem smislu.

Glavno zaslug za ta uspeh primorske književnosti v Franciji ima, je dejal Pahor, v Parizu živeči in delujoči slovenski kulturni delavec Evgen Bavčar, ki si zelo prizadeva in se trudi za spoznavanje slovenske kulture, zgodovine in jezika v francoskih kulturnih krogih.

Boris Pahor se je precej zastavil tudi ob prevodih svojih del v francoščino: predvsem je spregovoril o prevodu *Nekropole*, ki je bil tiskan sicer že leta 1990, a je zaradi večletnega nezanimanja založnika izšel komaj po izidu romana *Spopad s pomladjo* leta 1995, ki pa je doživel izreden uspeh. V pogovoru z občinstvom pa je med drugim izrekel zelo kritično misel o današnjem kresanju mnenj okoli vprašanja večkulturnosti in internacionalizma.

MESEC JANUAR V SLOVENSLEM KULTURNEM KLUBU

Slovenija party je mimo, zadoščenja je res veliko, sobotna srečanja se nadaljujejo v slogu in po potrebah mladih, približujejo se nagrajevanja literarnega, likovnega in fotografskega natečaja ob dnevu slovenske kulture. V soboto, 7. t.m., bo namreč na vrsti natečaj, ki ga klub organizira že vrsto let, namenjen pa je mladim ustvarjalcem. Priznana žirija bo dela pregledala in ocenila.

Zadnji dve srečanja v januarju sta bili prav tako zanimivi in privlačni. V soboto, 24. januarja, je bila gostja kluba Kristina Martelanc, ki je v pogovoru s prisotnimi orisala vlogo sreče in osebnostne rasti v življenju mladih. 31. januarja pa je bil na ogled film na velikem platnu *Romeo in Julija*.

Ne moremo pa mimo obeh klubskih gledaliških skupin, ki z uspehom nastopata tudi v Sloveniji. Tako so odšle *Male dame* 25. januarja na odrske deske ljubljanskega predmestja Črnuč; *Tajno društvo PGC* pa je v četrtek, 29. januarja, - z nekoliko preurejenimi vrstami v ansamblu - učilo postojnske srednješolce umetnosti puljenja žebličkov. /M. RUSTJA

OBČNI ZBOR SLOVENSKE PROSVETE

DOKAZ, DA JE SKUPNOST ŽIVA

Po besedah predsednika Marija Maverja je bil redni občni zbor Slovenske prosvete, ki je bil v sredo, 28. januarja, v Peterlinovi dvorani v Trstu, dokaz, da je slovenska skupnost v zamejstvu živa.

Na občnem zboru so namreč udeleženci, predstavniki raznih društev in ustanov, ki delujejo v okviru Slovenske prosvete, podali, a tudi prejeli kopico informacij o slovenskem kulturnem in prosvetnem delovanju na Tržaškem ter o novih predpisih o prošnjah za prispevke, ki marsikje terjajo tudi oblikovanje oz. posodobitve statuta.

Na začetku sta Marij Maver in Sergij Pahor poročala o dejavnostih, ki potekajo v prostorih sedeža Prosvete: tu je bil govor o Društvu slovenskih izobražencev, o Mladiki in o prirejanju vsakoletnih študijskih dni Draga. Francesca Simoni, Jasna Simčič in Aleksij Štoka so podali izčrpna poročila o delovanju Mladih v odkrivanju skupnih

poti, Slovenskem kulturnem klubu in gledališki skupini SKK. Marjan Pertot je poročal o dejavnosti knjižnice Dušana Černeta, Ivan Buzečan pa o Radijskem odru.

Po teh poročilih so prišli na vrsto posegi predstavnikov raznih društev, ki so podali pisano sliko raznolikega delovanja na teritoriju. Iz slišane izhaja, da imajo tu levi delež nekatera društva, kot so npr. Športno-kulturno društvo Cerovlje-Mavhinje, ki je v širši javnosti zaslovelo zlasti po izredno uspelem festivalu zamejskih amaterskih gledališč, zatem SKD Igo Gruden iz Nabrežine, ki kljub pomanjkanju ustrezne dvorane (to je predstavnic Maja Lapornik zelo podčrtala) opravlja živahno dejavnost (pomislimo samo na razstavo Kamen...) in na-

črtuje priredbo in izvedbo Novih zamejskih športnih iger, ki bodo potekale v poletnem času in s katerimi hočejo poudariti rekreacijsko vlogo športa. O občnem zboru SKD Igo Gruden sicer poročamo tudi posebej. V Bregu je zelo dejavno zlasti Prosvetno društvo Mačkolje, ki je znano zlasti po vsakoletnem Prazniku češenj in ki se je predstavilo, kot je dejal predstavnik Niko Tul, tudi po internetu. Poleg mačkoljarskega društva pa so v večji ali manjši meri dejavni tudi Mladinski krožek Dolina, Mladinski dom Boljunc in Baragov dom v Ricmanjih. Slišali smo tudi poročila o delovanju Marijinega doma pri Sv. Ivanu in Zveze cerkvenih pevskih zborov. Na Opčinah pa skušajo z novim odborom dati novega zagona Finžgarjevemu domu.

Kot je torej povedal Marij Maver, izhaja iz poročil, da je to skupnost, ki živi. Govor je bil tudi o načrtih za prihodnost. Med drugim je, ob ugotovitvi, da amaterska dramska dejavnost doživlja pravi razmah, padel predlog o medsebojnem sodelovanju raznih dramskih skupin v obliki izposojanja opreme. V tem smislu bi lahko prišlo tudi do sodelovanja s Slovenskim stalnim gledališčem. Precejšnja pozornost pa je bila dana tudi vprašanju v zvezi s pripravo prošnje za prispevek dežele oz. pokrajine in potrebe po sestavi statuta za tista društva, ki ga še nimajo. Marsikaj bo treba spremeniti tudi v že obstoječih statutih zaradi novih predpisov in zakonov. Zelo verjetno bo tudi Slovenska prosveta krenila na to pot, in to morda že v tem letu. Tudi zato so prisotni, potem ko so odobrili obračun in proračun, poročilo nadzornega odbora in izglasovali razrešnico, potrdili dosedanj odbor, ki bo pripravil izredni kongres za spremembo statuta.

OBVESTILA

SLOVENSKO PASTORALNO središče, Slovenski kulturni klub, Mladi v odkrivanju skupnih poti, skupina Shalom in Slovenska zamejska skavtska organizacija vabijo v okviru priprav na sveto leto 2000 na predavanje z naslovom *Mesto Sv. Duha v naši veri*. Predaval bo p. Marko Ivan Rupnik. Predavanje bo v soboto, 14. 2. 1998, ob 19. uri v Peterlinovi dvorani, ul. Donizetti 3, v Trstu.

DRUŠTVO "JADRO" vabi na predstavitev pesniške zbirke Lilijane Vizintin *Agonie solitudini* v soboto, 14. 2. 1998, ob 21. uri v *Hotel Savoia Excelsior*, Riva Mandracchio, Trst.

V **MARIJINEM** domu pri Sv. Ivanu, ul. Brandesia 27, bo v nedeljo, 15. februarja, ob 16.

OBČNI ZBOR SEKCIJE ZUNANJE TRGOVINE PRI SDGZ

Sekcija zunanje trgovine pri Slovenskem deželni gospodarskem združenju sklicuje v petek, 6. t.m., ob 17.30 v Novem hotelu Daneu na Opčinah občni zbor sekcije, na katerega so vabljeni vsi člani. Dnevni red predvideva poročila o opravljenem delu. Prav ta sekcija je med tistimi, ki so najbolj pod udarom sprememb zadnjih let, in tistimi, ki se obetajo s pristopom Slovenije in ostalih vzhodnih držav v EU. Zato se petkov občni zbor napoveduje kot posebno zanimiv, saj bodo na njem obravnavali predloge o reorganizaciji sekcije in o njenem preimenovanju glede na nov položaj.

Na občnem zboru bodo izvolili novi odbor sekcije v smeri nadaljnega pomlajevanja in večje navzočnosti predstavnikov notranje veletrgovine, distribucije in novih sektorjev. Po občnem zboru bo družabna večerja v sosednji Restavraciji Daneu. Člani, ki se je bodo udeležili, so vabljeni, da to potrdijo organizacijskemu tajništvu SDGZ v Trstu na tel. 040-362949.

PREDAVANJE P. MARKA RUPNIKA O SVETEM DUHU

Letos teče drugo leto priprave na sveto leto 2000. Lansko leto je bilo posvečeno poglabljanju v Jezusov lik. Letošnje leto pa je posvečeno večkrat pozabljeni tretji Osebi Svete Trojice, Sv. Duhu. V okviru te priprave na dvatisočletnico učlovečenja, ki je tudi dogodek Sv. Duha, vabi tržaško Slovensko pastoralno središče s sodelovanju s Slovenskim kulturnim klubom, Mladimi v odkrivanju skupnih poti, duhovno skupino Shalom ter Slovensko zamejsko skavtsko organizacijo na predavanje p. Marka Ivana Rupnika, ki bo govoril o mestu Sv. Duha v naši veri. P. Rupnik je priznan teolog, filozof in akademski slikar. Predava duhovnost krščanskega Vz-hoda na Vzhodnem papeškem inštitutu ter teologijo evangelizacije na Gregorijan-

uri nastopil Slovenski oder v sodelovanju z Radijskim odrom z igro *Male dame* ameriške pisateljice Louise Alcott. Prirčno vabljeni!

TEČAJ ZA zaročence. Marijanišče na Opčinah prireja v okviru Duhovske zveze vsakoletni tečaj za zaročence. Prvo začetno srečanje bo v sredo, 25. februarja, ob 20.30 uri. Sledilo bo še pet srečanj prav tako vsako sredo ob isti uri.

DAROVI

V **SPOMIN** na prof. Gojmiru Budala, nedolžne, tihe žrtve, daruje neutolažljiva žena Ksenija 100.000 lir za odsek Slovenske Vincencijeve konference pri Sv. Ivanu v Trstu.

ski univerzi. Sicer pa je privlačni slog njegovih predavanj v našem zamejstvu že znan. Predavanje bo v Peterlinovi dvorani, ul. Donizetti 3, v soboto, 14. t.m., ob 19. uri.

NATEČAJ ZA IZVIRNO KOMORNO SKLADBO

Slovenska glasbena šola / koncertna pobuda - Rojan razpisuje natečaj za izvorno še neobjavljeno komorno skladbo za glas in instrument s slovenskim besedilom.

Natečaj je namenjen mladim (starost do 35 let) slovenskim zamejskim glasbenikom / skladateljcem.

Dela je treba posredovati do 31. maja letos v dvojniku in z geslom na naslednji naslov: Slovenska glasbena šola - Koncertna pobuda, Rojan, ulica Cordaroli 29 - 34135 Rojan - Trst.

Priložiti je treba v zapečateni ovojnici ime in priimek, naslov in geslo.

Skladbe bo ocenila komisija treh priznanih zamejskih glasbenikov.

Prva nagrada znaša 300.000 lir; druga nagrada znaša 200.000 lir; tretja nagrada znaša 100.000 lir.

Nagrajene skladbe bomo izvajali na letošnjem drugem jesenskem glasbenem srečanju mladih v Rojanu.

STO LET DRUŠTVA PRIMORSKO IZ MAČKOLJ

Kulturno društvo Primorsko iz Mačkolj praznuje stoletnico obstoja in delovanja. V ta namen so v tej breški vasi pripravili niz prireditev, s katerimi bodo v teku letošnjega leta proslavili to pomembno obletnico. Prva prireditev iz tega niza je bila v soboto, 31. januarja, v domači Srenjski hiši. Občinstvo je prisluhnilo recitalu pesmi in besedil, ki ga je pripravila Nevija Benčina-Smotlak, in nastopu Mešanega pevskega zbora Primorsko pod vodstvom Antona Baloha. Že prihodnje nedeljo, 8. t.m., pa bo skupna Prešernova proslava.

OBČNI ZBOR SKD IGO GRUDEN

V NABREŽINI SO POSEBNO PONOSNI NA DRAMSKO SKUPINO

ERIK DOLHAR

V petek, 30. januarja, je bil v župnijski dvorani v Nabrežini 31. redni občni zbor Športnega društva Sokol in Slovenskega kulturnega društva Igo Gruden, ki mu je predsedoval Antek Terčon.

ga načrta obnove spodnjih prostorov (dvorane in pred-sobe). Računamo, da bomo s tem delom začeli še letos. Koliko časa pa bo minilo, preden bomo lahko vstopili v prenovljen sedež, ne vem, toda prepričan sem, da moramo dotlej vztrajati, delati in rasti z društvom. Če zdaj popustimo, bodo vsi napor, ki smo jih mi in drugi pred nami naredili, zaman. Zato v tem trenutku čutim, da moramo v prihodnost gledati z optimizmom in ta občutek posredovati mladini, ki bo takrat protagonist.

Kulturna referentka Maja Lapornik je spregovorila o bogatem kulturnem delovanju društva, pri katerem je predvsem dramska skupina prava roža na društveni gumbnici. Lani je skupina predstavila Goldonijeve *Primorske zdrahe* in na mavhinskem fe-

stivalu amaterskih dramskih skupin osvojila več nagrad. Gostovala je v Gorici, Ilirski Bistrici, Borštu in pri slovenskih izseljencih v Malmöju na Švedskem, igra pa je snemal tudi slovenski oddelek državne televizije RAI. Posebno pomembni so tudi nad delovanjem moškega in ženskega pevskega zbora Igo Gruden, ki večkrat nastopata tudi skupno. Poleg običajnih nastopov je zbor v mešani sestavi nastopil junija na Ušajevi domačiji. Zbor se številčno krepi in bo letos slovesno proslavil 30-letnico ustanovitve. Posebno odmevna je bila tudi lani razstava Kamen, za katero si je še največ prizadeval družajnik Ivo Marušič, ob odločilni pomoči družin Pupis, Ušaj in Žbogar. Društvi sta tudi bistveno prispevali k uspehu praznovanja ob 100-letnici domače godbe.

Lapornikova je orisala tudi nekaj načrtov. Na začetku marca bosta društvi priredili praznik slovenske kulture z nastopom vseh pevskih zborov, ki delujejo v občini, na nabrežinski Kržadi, maja bo praznovanje 30-letnice zbora, za konec junija pa je predviden velik športno - kulturni dogodek, ki pa je zaenkrat še zavil v strogo tajnost.

Iz blagajniškega poročila Iva Marušiča so prisotni lahko razbrali, da je pravi čudež, kako lahko imata društvi tako majhen primanjkljaj glede na pogoje, v katerih sta prisiljeni delati.

V razpravo je najprej posegel dosedanj podpredsednik Damjan Gerli, ki je polemično najavil svoj odstop in konstruktivno kritiziral dolovanje društva, za kar so se mu naslednji razpravljavci zahvalili rekoč, da je vedno koristno slišati kako kritiko mladih, ker to predstavlja navezanost na domače društvo in dogajanja v vasi.

Na koncu je bil izvoljen nov odbor, ki si je na prvi seji v sredo, 4. t.m., porazdelil funkcije. Glede na to, da je v njem zaenkrat še manj članov kot doslej, je bil sprejet predlog, da bodo novi odborniki čimprej sklicali "razširjeno sejo", na kateri naj bi pridobili dodatne, prepotrebne odbornike, ki bi bili pripravljeni priskočiti na pomoč domačim društvom.

Glavni odbor trenutno sestavljajo: dosedanj predsednik Niko Pertot, dosedanja kulturna referentka Maja Lapornik Pelikan, dosedanj blagajnik Ivo Marušič, Marko Golemac in Elena Colja. **Nadzorni odbor:** Mariza Škerk Kosmina, Matej Gruden in Stano Kojanec.

Po pozdravih in začetnem pregledu športnega delovanja Sokola (o katerem poročamo na športni strani) je o SKD Igo Gruden njen predsednik Niko Pertot dejal, da je dejavnost na zadovoljivi ravni, saj tako dramska skupina kot oboje pevski zbora imata dobre uspehe in sta deležna laskavih ocen ob vsakem nastopu. "Predvsem sem zadovoljen in ponosen na dramsko skupino", je nadalje povedal predsednik Pertot, "ki spleta vezi z drugimi kulturnimi društvi, tudi v matični domovini, in spoznava različne pogoje, različne metode dela in različna pojmovanja o igranju na odru in o kulturi sploh."

Predsednik se je nato zauzstavil pri problemu društvenih prostorov: "Dela so prekinjena. Dežela je odobrila prispevek za izvedbo druge-

OD PONEDELJKA, 2. FEBRUARJA

RAZSTAVA V GALERIJU ARS NA TRAVNIKU

KMEČKA BANKA V NOVIH PROSTORIH

V petek, 30. januarja, se je proti večeru v obnovljeni stavbi na Verdijevem korzu št. 40 kar trlo ljudi. Le-ti so se udeležili obreda, s katerim so predali namenu nove prostore goriškega sedeža Kmečke banke. Predsednik upravnega odbora Peter Sancin je v uvodnem nagovoru poudaril, da je Kmečka banka danes krepka in je krizno obdobje komisarske uprave premoščeno. Še več: novi prostori so dokaz, da hoče banka v sozvočju s časom nastopati z večjo poklicnostjo in pomnožiti usluge uporabnikom. Zadnje čase je odpira-

FOTO BUMBACA

nje bank v Gorici postalo skoraj običajen dogodek, zato se morajo krajevni bančni zavodi opomoči in posodobiti, da ne bo po njih. Kmečka banka, sicer povezana z italijansko bančno skupino CAER iz Bologne, ima veliko prednost, saj je močno zakoreninjena v družbeno tkivo Goriškega, in spremljati utrip slovenskega prebivalstva je ena izmed njenih osnovnih nalog.

FOTO BUMBACA

DR. ROBERTU HLAVATYJU V SPOMIN

IVA KORŠIČ

Tudi goriški zamejci so se želeli čim pristrčneje spomniti na stoletnico rojstva tržaškega (po rodu sicer Čeha) umetnika - zdravnika dr. Roberta Hlavatyja, čigar zemeljsko popotovanje se je končalo l. 1982 v Ljubljani.

Ko je društvo Ars zaprosilo lastnike umetnikovih del, ali bi bili pripravljene posoditi slike za razstavo, je pršnji velikodušno prislunilo precej ljubiteljev slikarske umetnosti. Na stenah galerije Ars v Katoliški knjigarni na Travniku visi sedaj nad šestdeset Hlavatyjevih slik (nekaj perorisb je iz umetnikove zapuščine). Na ogled bodo do 21. februarja po urniku knjigarne.

V petek, 30. januarja, je odprta spominska razstava Roberta Hlavatyja izzvenelo praznično, a obenem pristrčno domače, saj smo udeleženci ob koncu - kot bi bilo umetniku najbolj všeč - nazdravili z domačo kapljico ob zvokih Smetanove *Vltave*. Obdajal nas je prijeten občutek, da je umetnik med nami.

Prof. Vida Bitežnik je izrekla dobrodošlico vsem prisotnim in seveda tudi gostom iz Ljubljane; med temi je bila gospa Helena Erman z generalnega konzulata republike Slovenije. Zaradi bo-

FOTO BUMBACA

lezni ni mogla biti z nami umetnikova hči, gospa Marjanca Hlavaty, ki pa je poslala občuten telegram.

Mladi pianist David Trebižan iz Ajdovščine, gojenec SCGV Emil Komel pri prof. Heleni Plesničar, nas je s *Plesalkami iz Delfov* Debussyja primerno uvedel v govornico

srca. Ko je klavir utihnil, smo prislunili toplim besedam prof. Milka Renerja (na sliki ob Vidi Bitežnik) - sam je zelo dobro poznal slikarja -, ki je na kratko orisal umetnikovo življenjsko pot in opozoril na njegovo razdvojenost pri izbiri poklica. Hlavaty bi se bil namreč srčno

rad posvetil samo umetniškemu izražanju, a usoda je pač hotela, da je prevladal zobozdravnik. In vendar umetniške duše ni mogel utajiti, tako je svoja čustva prelival v akvarele, ilustracije in karikature. Kakor je dejal profesor Rener, je bil Hlavaty - kot Spacal - navezan na rodni Kras. Tako je po ljubljanskem obdobju, v katerem je najraje podoživljal pogled na Ljubljano v jesenskem času, ko jo prekriva lahka meglena koprena, najraje slikal Kras. Toda ne tistega razkošnega v jesenskih barvah. Še posebno v svojem poznem ustvarjalnem zagonu je namreč ljubil samotno kraško gmajno v pozni jeseni in zimi. Pravzaprav se tedaj krajinski motivi zmeraj bolj umikajo abstraktni izpovedi. Njegovo krajše istrsko poglavje pa je polno sonca in obmorskih vtisov.

Na razstavi se bomo srečali tudi s Hlavatyjevimi karikaturnimi, v katerih je hudo mušno in duhovito začrtal prizorčke iz vsakdanjega življenja, pa tudi sebe je rad prikazal v njih "s poldrugim nosom in z vehasto čepico na glavi".

B DENJE GIBANJA ZA ŽIVLJENJE

"MI ZA ŽIVLJENJE"

FOTO BUMBACA

V nedeljo, 1. februarja, je že dvajseto leto zapored potekal *Dan za življenje*. Dvajset je tudi let, odkar je stopil v veljavo zakon o splavu. Center za pomoč življenju, ki vsa ta leta skrbi za mlade mame in pomaga v primerih nezaželenih nosečnosti, je v nedeljo sodeloval pri marsikateri maši s pričevanjem o svojem delovanju in o tem, kako lahko s skupnimi močmi pomagamo svojemu bližnjemu. Potekala je akcija *Cvetlica za življenje*, ki simbolizira nastanek življenja in nas s svojo lepoto razveseljuje ter vliva upanje v prihodnost.

Zvečer smo prostovoljci Centra v sodelovanju z župnijo sv. Ignacija organizirali bdenje za življenje. Hoteli smo se zbrati v tišini z Gospodom in poglobiti svoje prepričanje, da je potrebno vedno znova širiti okrog sebe kulturo življenja. Naša družba in velikokrat tudi mi z njo smo usmer-

jeni k egoizmu in materializmu. Iz pričevanja matere iz Tržiča izhaja, da moramo biti pogumnejši in glasnejši, ko govorimo o vrednotah življenja. Ta mati, ki ima prizadete otroke, je v svoji preizkušnji spoznala, da je molitev tista, ki ji vliva največ moči. Po moževi smrti je zapustila delo in se popolnoma posvetila otroku. Ta njena izbira ni bila lahka, toda ljubezen za otroka je prevladala nad družbenim redom. Njena izbira je rodila notranjo srečo, ki jo je znatno obogatila.

Večer se je nadaljeval z diapozitivi, pesmimi in besedami, ki jih je napisala mati Terezija iz Kalkute. Prisoten je bil gospod nadškof, ki je razčlenil božjo besedo in prebral pričevanja iz časopisa *Avenire*. Razšli smo se polni upanja v prihodnost in ponesli na svoje domove nekaj notranjega miru, ki v današnjem času nikomur ne škodi.

ATF

OBČNI ZBOR ZDRUŽENJA CERKVENIH PEVSKIH ZBOROV

Prejšnji petek je bil v kornici dvorani Kulturnega centra Lojze Bratuž v Gorici občni zbor Zdrženja cerkvenih pevskih zborov. Na njem so sodelovali predstavniki posameznih cerkvenih zborov z Goriške, včlanjenih v ZCPZ. Najprej so odborniki podali poročila v opravljenem delu. Prva je spregovorila dosedanja tajnica Anka Černic in orisala delovanje v zadnjem obdobju. Nato je govorila predsednica ZCPZ Lojzka Bratuž in podčrtala nekaj misli o vlogi cerkvenih zborov v našem prostoru in poudarila važnejše etape v delovanju Zdrženja. V razpravi so se oglašili razni člani in nanizali vrsto problemov, ki so danes aktualni v delovanju cerkvenih zborov. Nato je v imenu nadzornega odbora Damjan Paulin predlagal razrešnico staremu odboru.

Sledile so volitve novega odbora, ki se je ob koncu že prvič sestel in si porazdelil glavne funkcije. Predsednica je ponovno Lojzka Bratuž, tajnica pa je postala Nadja Kovic. Podpredsednik je Zdravko Klanjšček, blagajničarka pa Tiziana Zavadlav. Ostali člani odbora so še Marija Antonič, Dario Bertinazzi, Damjana Čevdek, Anton Lazar in Franka Žgavec. V nadzorni odbor so bili izvoljeni Anka Černic, Elvira Chia-bai, Adela Ferletič, Damjan Paulin in Herman Srebrnič.

BANCAGRICOLA KMEČKA BANKA

GRUPPO CAER

**Cenjenim strankam sporočamo,
da goriški sedež posluje v novih
in udobnejših prostorih na Korzu
Verdi 40, nasproti glavnega
ravnateljstva banke.**

OB ČETRTEKIH BODO OKENCA ODPRTA NON STOP OD 8.20 DO 17.45

ZASTOPNIKI KULTURNEGA CENTRA BRATUŽ
V KULTURNEM DOMU V NOVI GORICI

NOVE MOŽNOSTI SODELOVANJA

FOTO BURBACA

Konec prejšnjega tedna je zastopstvo Kulturnega centra Lojze Bratuž obiskalo Kulturni dom v Novi Gorici.

Na srečanju so bili prisotni Franko Žerjal in Franka Žgavec kot predsednik in odbornica Kulturnega centra Lojze Bratuž ter Alenka Saksida, direktor in vodja programa Kulturnega doma Nova Gorica, poleg teh pa še Janez Povše za Svet slovenskih organiza-

cij in Jana Valentinčič, svetovalka za kulturo občine Nova Gorica. Ob bogati izmenjavi informacij o tekočem delu je bilo med drugim ugotovljeno, da obstajajo med obema kulturnima hišama številne možnosti sodelovanja s posebnim poudarkom na jubilejno leto 2000 oziroma ob tisočletnici prve omembe Gorice leto dni kasneje.

IZŠLA KNJIGA O LEDINSKIH IMENIH

SV. VALENTIN V ŠTMAVRU

Kulturno društvo Sabotin v sodelovanju z župnijo in rajonskim svetom za Pevmo-Oslavje-Štmavru vabi na letošnje praznovanje ob sv. Valentinu. Pričelo se bo v petek, 13. t.m., ob 20. uri z otvoritvijo razstave Slavka Pahorja Lesene podobe (na sliko). Razstavo bo predstavil domači župnik Vojko Makuc; ogled bo možen v dneh praznovanja ter 21. in 22. februarja. Otvoritvi bo sledila recitacija mladinskega odseka. Večer bosta sklenila domači otroški in moški pevski zbor.

Dan kasneje bo praznik kulture obeležil še posebno

prazničen dogodek. Izšla je namreč knjiga o ledinskih in krajevnih imenih v krajih pod Sabotinom, ki jo je sestavil častnik Vlado Klemše. V publikaciji je zabeleženih nad 250 ledinskih, vodnih in drugih imen, ki živijo v ustnem izročilu in so bila zapisana ob terenski raziskavi avtorja in ob sodelovanju kakih dvajsetih krajanov. Seznam odraža današnje stopnjo poznavanja in zaznavanja prostora. Vendar pa je v knjigi, ki obsega skoraj 170 strani, tudi obilica drugih podatkov, ki se nanašajo na začetek prejšnjega stoletja, najstarejši pa segajo v čas Ma-

rije Terezije. Avtor je ob pregledovanju arhivov zabeležil tudi vrsto podatkov o zemljiški posesti, kolonih, opisu vrste zemljišča itd. Za krajane Štmavra, Pevme in Oslavja bodo gotovo zanimivi podatki o priimkih. Knjiga je bogato opremljena s fotografijami in posnetki katastrskih map in drugih dokumentov. O knjigi, ki nadaljuje in dopolnjuje (z geografskega vidika, da je tako obdelano celotno območje vzhodnih Brd) publikacijo, ki je izšla l. 1993 za območje Števerjana, bo na predstavitvi spregovoril ravnatelj narodne in študijske knjižnice v Trstu Milan Pahor. Predstavitve bo v soboto, 14. t.m., ob 20.30 na sedežu KD Sabotin. Za glasbeno kuliso bosta poskrbela moška zbor Skala in Štmavru.

V nedeljo, 15. t.m., bodo kioski odprti od 10.30 dalje. Okrepčali se boste lahko z briško kapljico in domačimi štruklji. Slovenska maša v čast sv. Valentinu bo isti dan ob 14.30.

NK

PRAZNOVANJE SV. FRANČIŠKA SALEŠKEGA

MAŠA ZA ČASNIKARJE

FOTO BURBACA

V kapeli goriške nadškofije je bila v sredo, 28. januarja, maša ob praznovanju sv. Frančiška Saleškega, zavetnika tiska in časnikarjev. Mašo bi sicer moral imeti goriški

nadškof, ki pa je bil zadržan blizu Padove na škofovski konferenci. Prišel je le ob srečanju po maši in vsem udeležencem zaželel veliko uspehov pri delu.

Mašo je ob asistenci dr. Kazimira Humarja daroval urednik Voce isontina Renzo Boscarol. Med mašo je predstavnik škofijskega tednika poudaril nekaj misli v zvezi s poslanstvom skupnega zavetnika in z njegovim pomenom za današnji čas. Po maši so se vsi zbrali na kratkem družabnem srečanju v škofijskih prostorih.

Lepo je, da se vsi, ki delajo na področju tiska in časnikarstva, vsako leto ob tem prazniku srečajo in tako potrdijo vlogo pomembnega delovanja na področju informacije. Prisotni so bili tudi predstavniki našega uredništva in slovenskih tiskarn.

dališkim lučem?). Kakorkoli že, režiser Aberšek je z dolgoletnimi bogatimi izkušnjami dovršeno in varno vodil mlade izvajalce mimo vseh odrskih pasti. Po nekakšnem značilnem, čisto premier-skem, pridržanem koraku so mladi v pospešenem razgibanem tempu stopnjevali svoje izvajanje do zadnjega razigranega songa, ki so nam ga sicer v nekoliko bolj umirjenem ritmu že zapeli in zaplesali mladi štandreški igralci v igri Norme Šerment *Vidi se, da je tvoja hči!* Delo je pravzaprav igra v igri, vsebina pa je vzeta iz našega drobnega vsakdana. V garderobi gledališča se skupinica mladih odloči, da bo prikazala, kako se vedejo starši in sorodniki, ko sprejmejo medse novega družinskega člana. Ko je ta še dojenček, ga vsi ujčajo in občudujejo. Vsak izmed njih trdi, da je novorojenček prav njemu podoban. Vsak otrokov najmanjši dosežek sprejemajo z velikim

navdušenjem. Ko pa ta zlati srček zraste in se znajde v najstniških uporniških letih, se vsi zgražajo in sprašujejo: le po kom se je vrgel ta otrok? To trenje in nerazumevanje traja, dokler ne postane otrok pravi moški, z določenim mestom v družbi. Takrat ga spet vsi cenijo in... vse je mirno.

V govorjeni del igre je posrečeno vpletena glasbena kulisa z glasnimi, zabavnimi songi Marjana Mlakarja in izrazito modernim plesnim gibom.

Premierski iskreni aplavz je največje potrdilo, da bodo predvsem mlajši gledalci navdušeno sprejeli predstavo, a prav gotovo si jo bodo tudi starejši radi ogledali. Ob njej bodo namreč spoznali, kako so včasih smešni in nedoslodni v svojem ravnanju in obsojanju mladega sveta, v katerem so se - pred kratkim - še sami sukali.

IK

DAROVI

ZA KULTURNI CENTER LOJZE BRATUŽ: Otilija 500.000 lir.

Svoj prispevek lahko nakazete na uredništvu Novega glasa ali na tekoči račun št. 31276 na Kmečki banki.

ZA NOVI glas: Antek Terčon 30.000; Maria Grisani 10.000 lir.

ZA SLOVENSKE misijonarje: Otilija 300.000 lir.

ZA LAČNE otroke: Otilija 200.000 lir.

OBVESTILA

POTOVANJE V BENELUX Vabimo Vas na šestdnevno potovanje z NG v Benelux od 6. do 11. julija. Čimprej se vpišite in vplačajte akontacijo 300.000 lir. Vpisovanje je predvideno do zasedbe mest v avtobusu. Vsak udeleženec mora imeti za potovanje veljavno osebno izkaznico ali potni list.

ACM GORICA vabi k maši za cerkveno edinstvo v ponedeljek, 9. t.m., ob 16.30 v Zavodu sv. Družine. Na razpolago bodo Ekumenski zborniki.

V GALERIJ ARS v Katoliški knjigarni je do 21. februarja na ogled razstava Robert Hlavaty ob stoletnici rojstva. Vsem, ki ste razstavo omogočili in posodili Hlavatyjeva dela, se odbor galerije iskreno zahvaljuje. Obisk po urniku knjigarne.

SKRD JADRO prireja v ponedeljek, 16. t.m., ob 20. uri v občinski knjižnici v Ronkah *Dan slovenske kulture*. Na prireditvi bosta odprtje razstave Davida Faganela, ki ga bo predstavil Jurij Paljk, in predstavitev pesniške zbirke Jurija Paljka *Nedorečenemu*. Sodeloval

bo MePZ Podgora. Priložnostni govor: Mirko Špacapan.

V GALERIJ Kulturnega doma v Gorici bodo v petek, 6. t.m., ob 18. uri otvorili retrospektivo slikarja Roberta Hlavatyja. Razstava bo odprta do 22. februarja od 9. do 13. in od 16. do 18. ure ter zvečer med kulturnimi prireditvami.

V ČETRTEK, 5. februarja, bo ob 18. uri v Kulturnem domu v Gorici predstavitev ponatisa knjige Simona Rutarja *Poknežene dežele Goriško-Gradišanske*. Knjigo bodo predstavili častnik Marko Waltritsch, zgodovinar dr. Branko Marušič, založnik Branko Lušina in Joško Štrukelj.

V KULTURNEM centru Lojze Bratuž razstavlja do 20. februarja Andrej Kosič. Razstava je odprta od ponedeljka do sobote od 17. do 19. ure, ob nedeljah od 10. do 12. ure.

PROSVETNO DRUŠTVO Štandrež - dramski odsek vabi na premiero Molièrove komedije v dveh delih *Skopuh* v režiji Emila Aberška v soboto, 14. februarja, ob 20.30 v župnijski dvorani Anton Gregorčič v Štandrežu. Ponovitev v nedeljo, 15. februarja, ob 18. uri.

SOŽALJE

Pevski zbor Rupa-Peč izreka globoko sožalje staršem in sorodnikom ob izgubi dragega Dimitrija Florenina.

Pastoralna in župnijska skupnost Gabrje - Vrh sv. Mihaela izražata Vidi in Bernardu Florenin občuteno sožalje ob izgubi sina Dimitrija.

Izrazom sožalja se pridružujeta uredništvo in uprava Novega glasa.

SLOVENSKA PROSVETA
ZVEZA SLOVENSKE KATOLIŠKE PROSVETE
ZVEZA SLOVENSkih KULTURNIH DRUŠTEV

DAN SLOVENSKE KULTURE

GORICA, KULTURNI DOM

Nedelja, 8. februarja 1998, ob 17. uri
Slavnostni govornik Jurij Paljk

SODELUJEJO: MePZ Jacobus Gallus

MePZ Hrast

Recitatorja Štefka Drolc in Janez Starina

KULTURNI CENTER LOJZE BRATUŽ
ŠTANDREŠKA DEKANIJA

ŠOLA KRŠČANSKEGA ŽIVLJENJA
Teološko-pastoralni tečaj 1998

ODPIRAJMO SE DELOVANJU SV. DUHA

PREDAVA dr. Ciril Sorč,
profesor na Teol. fakulteti v Ljubljani

Komorna dvorana Kulturnega Centra Lojze Bratuž, Gorica, 12. februarja 1998, ob 20.30

PROSVETNO DRUŠTVO ŠTANDREŽ
DRAMSKI ODSEK

Molière

SKOPUH

KOMEDIJA V DVEH DELIH

REŽISER Emil Aberšek

PREMIERA:

v soboto, 14. februarja 1998, ob 20.30 v župnijski dvorani Anton Gregorčič v Štandrežu.

PONOVITEV:

v nedeljo, 15. februarja 1998, ob 18. uri.

PRIJETNA IGRA ZA OKROGLO OBLETNICO AMATERSKEGA MLADINSKEGA ODRA IZ NOVE GORICE

V sredo, 28. januarja pod večer, so pred novogoriškim gledališčem spet žarele bakle in oznanjale novo premiero. Tokrat je bil na vrsti Amaterski mladinski oder, ki deluje v okviru Primorskega dramskega gledališča. Radoživje je proslavil dvajsetletnico živahnega ustvarjanja na odrskih deskah s čustveno igro *Le po kom se je vrgel ta otrok?* Eve Janikovezky. Prav gotovo ima za njegov obstoj največ zaslug Emil Aberšek, ki že dvajset let vztrajno posveča svoje umetniške sile amaterskemu zaledju novogoriškega gledališča. Prepričani smo, da se v teh

mladih močeh skriva kak bodoči poklicni igralec. Ko smo videli, da se okrog osrednje primorske gledališke hiše zbira toliko mladine, smo spoznali, da je čaroben dotik muze Talije še zmeraj zelo zapeljiv. Uprizoritev je oblikovalo kar štirinajst deklet (Ana Frlc, Jasmina Jerant, Irena Čotar, Maja Mihelič, Medea Novak, Teja Zorzut, Ana Čevdak, Metka Sulič, Manca Makarovič, Anja Weitzer, Loredana Zega, Mojca Fon, Vera Dobravec, Špela Podgornik) in le en fant, Primož Pavliha (morda so dekleta bolj dovtetna za igranje ali pa se raje nastavljajo gle-

POGOVOR / EZIO GOSGNACH

"ŽELIM SI NEDIŠKI ZVON NA TELEVIZIJI"

ERIKA JAZBAR

Ezio, kdaj ste začeli z oddajo Nediški zvon oz. kdaj pri njej sodelujete?

Nediški zvon je stekel leta 1978 in je od takrat stalno prisoten na valovih Radia Trst A. Sodelovati sem začel jeseni leta 1983. Pripravljaj sem športni kotichek, ker sem o športu pisal za Dom. Znašel sem se tudi pred mikrofonom in kmalu, spomladi naslednjega leta, so mi za nekaj mesecev zaupali vodenje oddaje. Nato so Nediški zvon pripravljali različni ljudje. Spet sem se vrnil pred mikrofon na koncu osemdesetih let in od takrat stalno sooblikujem oddajo. Lahko povem, da našo oddajo poslušajo veliko Benečanov. Konec koncev je to edina priložnost, ki jo imajo, da na radiu slišijo glas o razmerah v domačem kraju v svojem jeziku. Z Nediškim zvonom pa so tudi rojaki na Goriškem, na Tržaškem in onstran meje vedno na tekočem z dogajanjem pri nas.

Opiši nam v glavnih obrisih razne rubrike oz. sodelavce, s katerimi skupno oblikujete sobotno radijsko informativno srečanje.

Že pred nekaj leti se je ustalila ekipa sodelavcev in je nastala sedanja oblika oddaje, ki se je izkazala za dokaj uspešno že v prejšnjih sezonah. V vsaki oddaji je po uvodu komentar, nato pregled no-

Ezio Gosgnach je predstavnik mlajše generacije beneških Slovencev, živi v Matajurju. Po poklicu je novinar, v službi pri vplivnem tedniku videmske nadškofije *La Vita Cattolica* kot glavni urednik. Vsako soboto ga lahko poslušamo na valovih Radia Trst A, saj s sodelavci oblikuje oddajo Nediški zvon oziroma tedenski glas, ki ga namenja Radio Trst A Beneški Sloveniji.

vic, rubrika o športu, pogovor z beneškimi kulturnimi delavci oz. politiki. Na koncu odpremo še okno v novi teden: se pravi, da podamo nekaj informacij o praznikih, o dolžini dneva, o luni itd. Imamo celo vremensko napoved, ki jo beremo iz Beneškega koledarja. Za vse to skrbiva jaz in Flavia luretig. Vsak teden je tudi razlaga zgodovine Benečije, ki jo podaja Giorgio Banchig. Ta del oddaje je zelo pomemben, ker naši ljudje izredno slabo poznajo svojo bogato zgodovino, zato imajo občutek manjvrednosti do sosednjih narodov. V Nediškem zvonu sta še dve stalni rubriki. Vsak mesec v drugi oddaji Michele Coren daje nasvete kmetom, zadnjo soboto v mesecu pa je na vrsti Luciano Chiabudini s svojim *Ponedelščakom*. Njegovi nastopi so pravo razvedrilo in obenem spomin na stare čase in že pozabljene običaje.

Komentar oziroma odmev na pomembnejše dogodke za Beneško Slovenijo navadno pripravljate ti. Kateri so bili po vašem mnenju ključni mejniki v letu

1997, ki bodo imeli za slovenske ljudi na Videmskem dolgoročne pozitivne posledice?

Najvažnejši dogodek lanskega leta je bila za Benečijo prav gotovo parifikacija špertske dvojezične šole, ker je italijanska država prvič uradno priznala pravico šolanja v slovenskem jeziku tudi v videmski pokrajini. To je poraz raznarodovalne politike, ki so jo do nas dosledno vodili, odkar so naše doline prišle pod Italijo. "Questi slavi bisogna eliminarli" (Te Slovane moramo iztrebiti), je pisal *Giornale di Udine* novembra 1866. Toda po 131 letih Slovenci še živijo v Benečiji in gojijo svoj jezikovno in kulturno podedo. V tem smislu je zgovorno dejstvo, da tretjina šoloobveznih otrok iz Nediških dolin obiskuje dvojezično šolo in zdi se, da jih bo v prihodnje še več. Med pozitivne plati preteklega leta je treba pripisati tudi izid knjige *Gli anni bui della Slavia* (Mračna leta Benečije) pri zadrugi Dom. Knjiga, ki pravi o protislovenskem boju tajnih organizacij po drugi svetovni vojni, je postala prava uspešnica povsod po deželi Furlaniji-Juljski krajini in je mar-

sikomu odkrila resnico o povojnem dogajanju pri nas. Lep dogodek je bila tudi vnovična postavitev slovenskega napisu v cerkvi na vrhu Matajurja 9. avgusta, kakor tudi proslava o Arengu, se pravi o stari avtonomiji Nadiških dolin, ki je bila konec junija v Špetru.

Katere pa so bile temne strani lanskega leta?

Najbolj negativno je seveda dejstvo, da ni bil sprejet zaščitni zakon, ki ga prav Benečani najbolj potrebujemo. Razočarani smo bili tudi, ker je vlada iz konvencije za televizijske sporede v slovenski štaci spet izključila videmsko pokrajino, čeprav smo predlaskim na pobudo Planinske družine Benečija pobrali kar 1500 podpisov, da bi bilo možno sprejemati slovenski tv program tudi v naših dolinah. Znano je namreč, da so dandanes pri ohranjanju narodne zavesti elektronski mediji celo bolj pomembni kot šola in tiskana beseda.

Ali se je v teh slovenskih krajih zares spremenila v zadnjih letih politična in družbena klima? Ali lahko gledamo z optimizmom v bližnjo prihodnost?

Dobrih signalov je veliko. Ozračje ni tako napeto, kot je bilo pred nekaj leti, kar je razvidno tudi pri krajevnih upravah, kjer so zdaj večinoma ljudje, ki se zavedajo slovenske identitete naših krajev. Zato občine in gorska skupnost prirejajo vedno več pobud za ožvitev domačega jezika in kulture. Vpis v dvojezično šolo narašča in slovensčina počasi vstopa tudi

v državne šole. Sodelovanje pri kulturnih pobudah narašča. Z druge strani pa je zaskrbljujoče nazadovanje rabe slovenske govornice v vsakdanjem življenju in medsebojnih odnosih. S socialnega vidika dobiva vedno bolj tragične razsežnosti demografsko upadanje. Posebno vasi v gorah se praznijo, prebivalstvo se stara, tako da naši skupnosti grozi celo izumrtje.

Nazadnje še vprašanje ob novem letu. Kaj si lahko pozitivnega pričakuješ od leta 1998?

Sanjam naše doline spet polne ljudi in življenja, slovenske besede in pesmi. Tri uresničljive želje so: zaščitni zakon, dvojezični napisi v vseh občinah in Nediški zvon na televiziji!

GERDOL: PRIČAKOVANO RAZOČARANJE OB ODLOČITVI CONI-JA

ERIK DOLHAR

Stanje smučišč na Trbižu in delujoče naprave.

Kot znano, italijanski olimpijski odbor CONI ni podprl skupne kandidature Furlanije Juljske krajine, Koroške in Slovenije za zimske olimpijske igre leta 2006, temveč predlagal Turin. Po razočaranju tudi v naši deželi smo za komentar vprašali člana organizacijskega odbora Iger brez meja Petra Gerdola.

"Odločitev CONI-ja smo sprejeli sicer s precejšnjim razočaranjem, vendar moram povedati, da smo si jo skoraj nekako pričakovali. Prvič zato, ker je CONI že pred odločitvijo pojasnil, da našo kandidato podpira avstrijska olimpijska zveza in da torej ne bo prišla v poštev kot italijanska kandidatura. Potem ko je bil izbran Turin, pa smo od CONI-ja dobili vseeno precej zagotovilo, da bodo v vsakem primeru podpirali tudi naše delo oz. kandidato in to predvsem s tehničnega vidika, se pravi s pomočjo raznih zveznih tehnikov in ljudi, ki so odgovorni za posamezne zimske športe. Zato mislim, da se naše delo in perspektive niso bistveno spremenile. Še vedno smo namreč ena najmočnejših in najbolj konkretnih kandidatov. Naš projekt je skupaj s švicarskim gotovo eden izmed najbolj popolnih, tako da bomo pod imenom Celovec - Klagenfurt nadaljevali celotno delo v naslednjem letu - letu in pol. Med drugim smo tudi zvedeli, da je precej kandidatov, ki se potegujejo za te olimpijske igre. Prav v zadnjih dneh se je namreč predstavilo od sedem do osem različnih kandidatov, mogoče celo devet, tako da bo moral Mednarodni olimpijski komite pripraviti to predhodno izbiro štirih ali petih finalistov in potem še septembra 1999 določiti zmagovalca oz. prireditelja olimpiade 2006. Moram reči, da smo vsekakor optimisti in da se naše delo nadaljuje, tako se naši programi ne bodo bistveno spremenili."

Kako na Trbižu kljubujete letošnji sni zimi?

Kljub temu da v letošnji zimski sezoni ni veliko snežnih padavin, moram reči, da na Trbižu že ves čas delujejo praktično vse žičnice. V teh zadnjih dneh smo tudi, zahvaljujoč se tej dokaj nizki temperaturi, uspeli z umetnim zasneževanjem odpreti tudi vse proge na Trbižu, tako da nam trenutno ostaja zaprta samo višarska proga, medtem ko so vse ostale odprte. Snežna odeja, čeprav umetnega snega, je pa debela najmanj od 20 do 25 cm na vseh progah, na vrhu Florjanke pa je približno meter snega. Tako, čeprav je ob pogledu na okoliške travnike jasno, da ni preveč snega, so pa vse proge, vključno tekaške seveda, odprte in lahko nudimo še kar dobro smuko na naših smučiščih.

Kaj pa Sv. Višarje?

Kar se Sv. Višarj tiče, pričakujemo nekaj naravnega snega, vsaj 20-25 cm. Če bo do tega prišlo, bomo seveda odprli višarsko progo in bo potem žičnica obratovala vsak dan. V primeru, da ne bi snežilo, pa bo žičnica obratovala samo ob nedeljah, se pravi za vernike, namenjene na Sv. Višarje, kjer je seveda vsako nedeljo sveta maša, in za tiste, ki bi si želeli vsaj sprehoda v naravi na vrhu Svetih Višarj.

Hvala za pogovor in konec tedna (če že ne prej) vsi vabljeni na trbiške smučarske proge ali na Svete Višarje!

EVROPA NARODOV (4)

VIDA VALENČIČ

ŠKOTI - MIT O "DVOJNI NARODNOSTI"

Naše popotovanje po značilnostih keltskih narodov bo tokrat zaobjelo najbogatejše, verjetno najbolj ponosne, pa vendar jezikovno najmanj zavodne predstavnike te skupine: Škote. V septembru nam jih je televizijski ekran prikazal v popolni evforiji, saj so končno izglasovali svojo "Scottish Assembly", škotski parlament, ki naj bi imel pristojnosti na vseh področjih, izvzemši tista, ki neposredno vplivajo na enotnost britanske države (to so obramba, zunanja politika, državne meje, jedrska energija ipd). Prav gotovo je ta korak izredna odskočna deska za razvoj neke nove škotske avtonomije, za katero se je ta narod potegoval že stoletja. Z razliko od drugih keltskih narodov Škotje

niso bili nikoli "kolonizirani"; njihova podrejenost se ni nikoli kazala v taki meri, da bi mejila na odvisnost od Angležev. Kolonizacija, katere so bili žrtev, je bila "kulturna": vodilni aristokratski sloj se je v stoletjih pomešal z angleškimi in rezultat je bil seveda, da je gaelščino - izvorni keltski jezik - postopoma izpodrinila angleščina. Največje protislovje v celotni zgodovini škotskega naroda pa se dotika same njegove enotnosti. Za kaj pravzaprav gre? Izvorno (in še danes) so gaelščino govorili predvsem na severu Škotske, v filmsko tako opevanih Highlands (dobesedno: "visoka pokrajina") ter na prelepih samotnih otokih zahodne obale, kjer se večina prebivalcev še danes ukvarja z ribolovom. Južni predel Škotske (poimenovan seveda Lowlands, dobesedno: "nizka pokrajina") je pa mejil na Anglijo in seveda v veliko večji

meri občutil njen politični in kulturni vpliv. Tu sta nastali tudi obe škotski prestolnici: Edinburgh, politična prestolnica, ter Glasgow, kulturna in ekonomska prestolnica, ki se kosa s samim Londonom ter je vse do danes pribežališče na tisoče brezposelnih Škotov. Jezikovna razdelitev med obema deloma te dežele sega daleč nazaj v 15. stoletje: na južnem predelu je vodilni sloj govoril in pisal v nekakšnem angleškem dialektu, poimenovanem kar "Scots" ali pa "Lallans", z razliko od severa, ki je bil izključno gaelški. Da bi pa "južni Škotje" upravičili svojo govorico, so jo iz narečja preimenovali kar v "narodni jezik" (takrat so se namreč bojevali proti Angležem in boj bi ne bil tako učinkovit, če bi mislili, da so si v jeziku enotni z nasprotnikom). Rezultat vse te zmešnjave je bil nastanek mita o nekakšni "dvojni narodnosti" na Škotskem: na eni strani naj bi stali gaelško govoreči Škotje, na drugi pa "južni Škotje", v bi-

stvu poangleženi. Gaelščina je tako ostajala v oddaljenih predelih dežele, daleč od kulturnih središč, keltski izvor države pa je bil v določen meri pozabljen. In danes? Škotje so edini keltski narod, ki v veliki meri ne prepozna svojega keltskega izvora. Njihova narodna zavest se opira na nekaj drugega in le v minimalni meri na gaelščino kot (edini) izvorno škotski jezik; to je rezultat prav omenjenega mita o "dvojni narodnosti" dežele. Anekdota nam jasno prikazuje to napačno tolmačenje izvora škotskega naroda in statusa narodnega jezika, ki ga lahko upravičeno nosi le gaelščina: škotska evropska parlamentarka iz 80. let Winifred Ewing, sicer angleško govoreča, je na srečanju z gaelškimi aktivisti izrekla prav gotovo nesrečni stavek: "Učim se vašega jezika!"

Gaelščina kot narodni jezik tako ni glavna tvorna sestavina škotske narodne zavesti. V največji meri je prisotna težnja po avtonomiji: kulturni, ekonomski in politični. O tem pa prihodnjic.

DALJE

OMREŽJE AVTOCEST NAJ BI BILO KONČANO DO LETA 2004

ZAGOTOVLJENA SREDSTVA ZA ZGRADITEV OMREŽJA AVTOCEST

MARJAN DROBEŽ

V Sloveniji bodo državne naložbe v gradnjo industrijskih objektov ter infrastrukturnih sistemov v prihodnjih letih predvidoma znašale okoli 3 milijarde ameriških dolarjev. Gre za velik finančni zaloga, pomemben za nadaljnji družbeno-gospodarski napredek države in za vključevanje Slovenije v EZ. V omenjenem znesku pa niso vštete približno 4 milijarde dolarjev, kolikor bo stala gradnja vseh odsekov avtocest, v skupni dolžini 518,6 kilometra, ter gradnja dodatnih 34 kilometrov novih obvoznic oz. navezav na avtomobilске ceste. Ta nova različica nacionalnega avtocestnega programa (prvo zasnovano omenjenega dokumenta je Državni zbor sprejel 15. novembra 1995) določa, da bo gradnja omrežja avtocest v Sloveniji končana do leta 2004.

Struktura oz. finančna sestava programa je naslednja: s t.i. bencinskim tolarjem, ki namenska sredstva za graditev avtocest povišuje s šestnajstih na 20% od maloprodajne cene goriva, bi zbrali 58 odstotkov potrebnih sredstev; 11 odstotkov denarja bi pridobili s cestnino; 9% stroškov bi poravnali z obveznicami; 21% denarja bi pridobili s posojili iz domačih in tujih virov; en odstotek potrebnih sredstev pa bi predvidoma prispevale krajevne uprave (občine) z območij ob avtocestah.

Svežen zakonov in uredb s področja graditve avtocest prinaša tudi ukrepe, s katerimi bodo zmanjšali delež tujih kreditov za omenjeno veliko investicijo. Ob registraciji vozila (avtomobilov, pa tudi tovornjakov) bodo lastniki plačali polovico višje zneske. Registracija oz. tehnični pregled, ki ga je treba opraviti vsako leto, bo za vozila srednje kategorije, denimo, stala namesto dosedanjih 8 tisoč, 12 tisoč tolarjev. Spričo take obremenitve lastnikov avtomobilov je minister za promet in zveze Anton Bergauer zagotovil, da vlada ne bo predlagala novih davkov na vozila.

Pri gradnji novih avtocest prihaja do zamud, predvsem pa naraščajo stroški. Celotni nacionalni program se je od začetka izvajanja podražil z dobre poldranje milijarde ameriških dolarjev na okoli 4 milijarde dolarjev. Vzrokov za to javnosti doslej še ni nihče obrazložil. Seveda višje stroške graditve lahko delno pripisemo spremembam poteka tras, višjim odkupnim cenam zemljišč, zahtevnejšemu in dražjemu delu zaradi nepričakovanih geoloških težav, itd. Na osnovi podatkov o stroških gradnje avtocest v sosednjih državah (v Avstriji, Nemčiji, Italiji, Švici in Franciji) in v Sloveniji ugotavljajo, da je raven stroškov pri nas nižja kot v omenjenih državah oz. precej pod zahodnim ali srednjeevropskim povpre-

čjem. O tem pa bo potrebno prepričati poslance Državnega zbora, ko bodo odločali o spremembah nacionalnega avtocestnega programa.

V Sloveniji so v zadnjih štirih letih predali prometu 126 kilometrov novih štiripasovnih avtocest, v gradnji pa je nadaljnjih 70 kilometrov. Prednostna smer vzhod-zahod (od Lendave do Kopra oz. do Vrtojbe pri Novi Gorici) je uredniška skoraj do polovice.

ZAMUDE PRI GRADNJI ODSEKOV AVTOCEST NA PRIMORSKEM

Spremenjeni program gradnje avtocest v Sloveniji predvideva kasnejše dokončanje večine odsekov, predvsem pa tistih, ki potekajo po najzahtevnejšem terenu. Med njimi sta tudi odseka, ki bosta potekala čez Črni Kal in čez Rebernice proti Vipavski dolini. Direktor Družbe za državne ceste je poudaril, "da bo avtocesta do Kopra zgrajena eno leto pozneje, kot je bilo predvideno. Odprli jo bomo torej leta 2002." Na Luko Koper se bo navezala z odsekom Kastelec-Sermin. Kar zadeva avtocesto oz. njene odseke od Razdrtega do Vipave, predvidevajo, da bi do leta 1999 zgradili približno kilometer trase od cestninske postaje Razdrto proti Vipavski dolini. Do takrat bi avtocesto pripeljali mimo Vipave do Podnana. Tako bi nezgrajenih ostalo samo nekaj kilometrov Rebernic, kjer pa bo treba zgraditi predore in prečkati vojaški poligon.

Sprememba financiranja gradnje avtocest bo omogočila, da bodo posojilo Evropske banke v znesku 4,6 milijarde tolarjev lahko uporabili za obnovitev nekaterih magistralnih in drugih cest, ki so oddaljene od avtocestne smeri. Med njimi je predvsem t.i. Keltika, to je 92 kilometrov dolga magistralna cesta, ki poteka od mednarodnega mejnega prehoda Robič, prek Kobarida, Tolmina, Idrije in Godoviča, do Kalca. Za modernizacijo oz. usposobitev te ceste so se že dalj časa zavzemali tudi poslanci iz Primorske.

SLOVENSKA VLADA O POLOŽAJU NARODNIH SKUPNOSTI V SOSEDNJIH DRŽAVAH

Slovenska vlada je v zadnji številki Poročevalca, glasila Državnega zbora, objavila informacijo o izvajanju resolucije o položaju avtohtonih slovenskih narodnih skupnosti v sosednjih državah. Omenjeni dokument je parlament sprejel 11. septembra lani. V Poročevalcu je bilo hkrati objavljeno poročilo o delu Urada Republike Slovenije za Slovence po svetu, za leto 1996.

Iz obeh dokumentov izhaja, da resolucijo o položaju avtohtonih slovenskih narodnih skupnosti le počasi izvajajo, najbolj zaradi pomanjkanja sredstev v državnem proračunu. Tudi še ni bil ustanovljen Sklad za gospodarsko sodelovanje s slovenskimi narodnimi skupnostmi (manjšinami) v sosednjih državah, kjer bi morala sodelovati razna ministrstva, Gospodarska zbornica in Banka Slovenije.

Finančna pomoč narodnim skupnostim predvideva prispevke največ v okviru sredstev iz leta 1996. Vsako povečevanje sredstev je iz znanih varčevalnih ukrepov, ki jih izvajajo v Sloveniji neosnovano. Državni proračun za leto 1997, ki je bil sicer šele nedavno sprejet, zagotavlja nemoteno delovanje določenih organizacij, ki se bodo financirale preko projektov, kar bo tudi zagotovilo večjo preglednost porabe proračunskega denarja. Vsekakor je potrebno tudi opozoriti na racionalnost organiziranja manjšinskih organizacij onstran meje. O tem sicer potekajo razprave, tudi polemike, med predstavniki Slovenije in slovenskimi organizacijami v Italiji in Avstriji. Na vsak način pa predlog proračuna Slovenije za leto 1998 "v svojem znesku in obrazložitvi zagotavlja stvarne, pregledne in racionalne pogoje za uresničevanje Resolucije o položaju avtohtonih slovenskih narodnih skupnosti (manjšin) v sosednjih državah."

V poročilu Urada za Slovence v zamejstvu za leto 1996 je zapisana še zmeraj aktualna ugotovitev, "da slovenska narodna skupnost v Italiji še vedno čaka na zaščitni zakon. Italijanska stran nadaljuje tudi z neustreznim in nerednim financiranjem dejavnosti naše narodne skupnosti. Obenem se slovensko šolstvo v Italiji sooča s hudimi težavami, zaradi vsedržavnega italijanskega načrta racionalizacije šolstva."

Z zadovoljstvom navajamo ugotovitve Urada o nekaterih pomembnih pridobitvah za našo narodnost. "V Gorici je bil tako zgrajen in odprt nov velik večnamenski Kulturni center Lojze Bratuž. Uspešno je steklo tudi izdajanje novega časopisa, imenovanega Novi glas. Posebej velja omeniti še uspešno in pospešeno uveljavljanje slovenske prisotnosti v Kanalski dolini."

V NOVI GORICI URAD ZA EVROPSKE ZADEVE

Med odmevi na nedavno posvetovanje o sodelovanju med obmejnimi območji Slovenije in Italije na Dobrovem v Goriških Brdih je tudi sporazum o ustanovitvi Urada za evropske zadeve v Novi Gorici. Sporazum sta podpisala občina in območna gospodarska zbornica, ki bosta zagotovili uslužbenca in prostore za delovanje tega urada.

Urad za evropske zadeve bo usklajeval razne pobude, predloge, zamisli in tudi dejavnosti s področja čezmejne sodelovanja. Novo telo bo pomenilo tudi pomembno dejanje pri vzpostavljanju decentralizacije čezmejne sodelovanja, kar podpira tudi Evropska zveza.

TRI OBLETNICE ZGODOVINSKEGA POMENA ZA SLOVENCE

Slovenci v neodvisni in samostojni državi proslavljamo razne obletnice, ki so zgodovinskega pomena za naš razvoj in narodno identiteto. V letu 1998 bomo obeležili vsaj tri obletnice zgodovinskega pomena in razsežnosti. Minilo bo 150 let od t.i. pomladi narodov in sprejema programa oz. načel o Zedinjeni Sloveniji, ki je pravzaprav vse do nastanka nove države navdihoval in usmerjal narodno-obrambne težnje Slovencev.

Minilo bo nadalje 80 let od konca prve svetovne vojne, morda najbolj tragičnega dogodka v naši zgodovini, ki so ga pod prejšnjim režimom načrtno izrinjali v pozabo oz. na rob zgodovine. Še zdaj, denimo, ni dokončnih in zanesljivih podatkov o tem, koliko naših rojakov je padlo v raznih vojskah, ki so se spopadale na frontah. O tem v svojih javnih nastopih pogosto razmišlja pisatelj Saša Vuga, letošnji Prešernov nagajenec, sicer rojak od Sv. Lucije oz. Mosta na Soči. O deležu Slovencev na Soški fronti med prvo svetovno vojno je v svojih

treh knjigah na omenjeno temo oz. o prvi svetovni vojni v naših krajih pisal tudi dr. Vasja Klavara, predstojnik kirurškega oddelka Splošne bolnišnice "Dr. Franc Derganc" v Šempetru pri Gorici. Vsekakor prva svetovna vojna še zmeraj zaposluje pisatelje, a tudi vojaške in druge strokovnjake, zlasti iz Slovenije, Italije in Avstrije. Neuradno je slišati, da naj bi se letos na Sabotinu srečali predsedniki ali drugi visoki predstavniki Slovenije, Italije in Avstrije.

Med večjimi dogodki, ki so v preteklosti bodisi zaznamovali ali pa usmerjali razvoj v prihodnost, se bodo letos v Sloveniji spomnili tudi petdesetletnice resolucije Informbiroja. Razkol v dotlej trdnem taboru t.i. socialističnih držav je v Jugoslaviji sicer povzročil novo nasilje režima, ki je med drugim na Golem otoku vzpostavil uničevalno taborišče za svoje resnične ali pa le domnevne nasprotnike. Vendar je ta čas nasilja za slovenski narod pomenil tudi novo upanje za prihodnost v svobodi in demokraciji.

M.

PREREZ KULTURNIH DOGODKOV

BOGASTVO GORIŠKEGA FEBRUARJA

Nova Gorica. Caffè Dom Nova Gorica vabi drevi ob 20.30 na *Večer ljubezni*, ki ga bosta za ljubitelje pete in govornice besede pripravila Nonet Brda pod umetniškim vodstvom Radovana Kokošarja in Marjana Remiaš. Z živahnim prelivanjem poezije in proze Marjane Remiaš bodo zven ljubezni v pesmi dodali Nonetovci. Večer bo z uvodno mislijo prepletla Vesna Humar, s kozarčkom najboljšega pa ga bo pospremil vinogradnik Aleš Kristančič iz Goriških Brd. Ljubitelji

poezije in ljubezni, vabljeni v Caffè Dom Nova Gorica 5. februarja ob 20.30!

Nova Gorica, Šempeter. Splošna bolnišnica dr. Franc Derganc je v začetku letošnjega leta prejela denarno darilo ajdovskega podjetja Fructal, ki se je v ta namen odpovedalo novoletnim voščilnicam. Denar - gre za okroglih deset tisoč nemških mark - je bolnišnica takoj predala Očesnomu oddelku za nabavo tonometra, že druge aparature, ki bo kupljena s pomočjo sponzorskih in dobrodelnih prispevkov. Da bi celotno bolnišnično stavbo sodobneje opremili, je sklicalo vodstvo bolnišnice pod okriljem novogoriškega župana sestanek z goriškimi gospodarstveniki na posvet o skupnem reševanju problematike posodabljanja opreme. Več o skupnem sestanku podjetnikov, župana in vodstva šempeterske bolnišnice pa v eni prihodnjih številkih.

MR

OBVESTILA

OBČINA BRDA vabi na *Praznik slovenske kulture*, ki bo v Viteški dvorani na gradu Dobrovo v petek, 6. februarja, ob 20. uri. Spored vsebuje recital pesmi Ludvika Zorzuta, ki ga izvajajo otroci osnovne šole Dobrovo, in predstavitev delovanja Goriške Mohorjeve družbe.

13

ČETRTEK
5. FEBRUARJA
1998

DVE TRŽAČANKI NA SEMINARJU V LJUBLJANI

"SLOVENIJA TVOJA PRILOŽNOST" (2)

MATJAŽ RUSTJA

Ali vidiš v tujem kapitalu nevarnost? Slovenija je namreč mlada država, ki ima na svetovnem tržišču bolj malo izkušenj.

Kristina: Tuja vlaganja bi lahko predstavljala veliko tveganje za Slovenijo, vendar pa je to izziv, kateremu se ne more izogniti, če hoče posodobiti svojo tehnologijo in doseči raven razvitejših zahodnoevropskih držav. Ne sme pa nikakor dopustiti, da bi edino mednarodni kapital pogojeval njeno vključitev v družino evropskih narodov. Po mojem mnenju mora Slovenija postati enakovreden sogovornik drugim in ne zgolj področje moderne kolonizacije.

Na katerem področju bi bila lahko Slovenija najbolj uspešna?

Kristina: Mislim, da je ena izmed panog, ki bi jih Slovenija lahko najbolj razvila, turizem; s tem mislim predvsem na gorski turizem, saj, kar se obale tiče, je Hrvaška v primerjavi s Slovenijo premočna. Žal ne poznam v podrobnostih gospodarske zmogljivosti, da bi lahko analizirala pozitivne in negativne strani ekonomskega sistema v Sloveniji.

Slovenija kar stremi po čimprejšnji stabilizaciji v dobrem ekonomskem stanju. Vprašanje pa je, do katere meje se bo podala (problem etike v gospodarstvu) in koliko bo za ta cilj žrtvovala.

Kristina: Nedvomno želi Slovenija čimprej vstopiti v EU in se dokončno otresti vzhodnjaške preteklosti. Neizkušnost v mednarodnem poslovanju in prevelike ambicije pa lahko privedejo do tega, da Slovenija postane lahek plen za ostale neprijetno močnejše države EU.

Drugi del seminarja je obiskala Jana Kosmač, ki je o programu, namenjenem ožjemu spoznavanju slovenskega podjetništva, povedala naslednje:

Jana: Program drugega tedna seminarja je bil pester in zanimiv. Obiskali smo nekatera uspešna slovenska podjetja in si ob tem privoščili tudi ogled turističnih zanimivosti. V koprski luki smo se seznanili z njenimi prednostmi in nerešenimi težavami. To se mi je zdelo zanimivo, ker sem imela možnost primerjati to pristanišče z našim, tržaškim. Peljali smo se še na ogled primorskih turističnih bisero, kot so Piran, cerkev v Hrastovljah in jama Vilenica. V naslednjih dneh smo obiskali tovarno elektromotorjev Domel v Železnikih, Danfoss Trato v Ljubljani

Posnetek s srečanja na Ministrstvu za ekonomske odnose in razvoj

ni in Ljubljansko banko. Seminar mi je predstavil splošno gospodarsko sliko Slovenije, s turističnimi točkami vred. Žal sem se udeležila le drugega dela, tako da je ta slika ostala nepopolna.

Kako bi ocenila slovensko podjetništvo?

Jana: Na srečanju sem sicer spoznala le nekatera od najuspešnejših slovenskih podjetij. Koprška luka, čeprav prostorsko omejena, je dobro organizirana, nudi kakovostne storitve in je znala izkoristiti težave sosednjih pristanišč Trsta in Reke. Mislim, da se ji odpirajo nove perspektive, verjetno v sodelovanju z ostalim severnim Jadranom.

Podjetje Domel je drugo v Evropi v proizvodnji elektromotorjev in to je privedlo ameriško podjetje Ametec,

da jo je hotelo odkupiti. Temu so domačini nasprotovali zaradi finančne odvisnosti. Prav je, da se kapital skuša zadržati v slovenskih rokah, vendar to ne sme predstavljati zavore razvoju in uspešnosti podjetja, kar je tudi za zaposlene primarno.

Dafoss Trato je mešano podjetje v dansko-slovenskih rokah. Spada v koncern, ki krije več kot sto držav. Tu so prevzeli inovativen način dela, ki daje veliko pozornost delavcu. Slednji ni le pasiven subjekt, temveč s svojimi izkušnjami in idejami sam sodeluje pri izboljšavi proizvoda. Delavcu nudijo potrebno izobrazbo, nagrade za uspešno delo, sam postane odgovoren in dodatno motiviran. Poleg tega vlada pravilo "find and employ right people", to je pravi človek na pravem

mestu, kar pripomore k produktivnosti.

Kar se tiče slovenskih bank, menim, da so aktivne obrestne mere previsoke, kar otežuje poslovanje podjetij. Res je tudi, da banke s težavo vnovčujejo dana posojila, vendar bi se moral ta začarani krog nekje razbiti. Slovensko gospodarstvo je trenutno usmerjeno k iskanju sinergij med sličnimi podjetji in naposled k združevanju. Slovenija se sooča z novim družbeno-gospodarskim ustrojem. Podjetja, ki so bila v prejšnjem sistemu družbena last, so zdaj privatizirana, v glavnem pa ostajajo v interni lasti podjetja samega, kar onemogoča priliv svežega kapitala.

Obema res iskrena bvala za pogovor.

KONEC

FINANČNI ZAKON IN KMETIJSKI SEKTOR

DAMJAN HLEDE

Finančni manever (zakon št. 449 z dne 27. decembra 1997) je posegel tudi na kmetijski sektor. Za kmetijske podjetnike so sicer pomembnejše novosti v zvezi z davki (npr. Irap), ki pa so predmet odlokov izven finančnega manevra, ki jih za sedaj ne bomo obravnavali.

Letošnji finančni zakon predvideva najprej dve že klasični določbi na kmetijskem področju, ki zadevajo odlog nekaterih časovnih rokov. Najprej gre za podaljšanje roka za vpis v urbani kataster tistih zgradb, ki so izgubile pogoje za oznako kmetijskih zgradb, na 31. december 1998. Gre že za četrti odlog, pri čemer je prejšnji v lanskem finančnem manevru predvidel tudi izdelavo izvajalnega pravilnika, ki naj bi definiral kriterije za ugotovitev kmetijskih stanovanjskih zgradb. Pravilnik je bil izdelan v sklopu katastrske reforme, o kateri smo pisali v NG 22. januarja letos, in je za sedaj še na ravni zakonskega osnutka. Skratka, razlog dosedanjega sosledja odlogov je najti v dejstvu, da gre za predmet, ki ga ni mogoče samega na sebi zakonsko določiti, ampak se uvršča v splošno katastrsko problematiko, ki pa že desetletja čaka na revizijo. Za podrobnejšo analizo bomo seveda poskrbeli, ko bo do te revizije katastra dokončno prišlo.

Drugi odlog zadeva olajšave za malo kmetijsko lastnino (t.i. *piccola proprietà con-*

tadina). Podrobneje o značilnostih teh olajšav, katerih veljavnost je sedaj podaljšana za celi dve leti, in sicer do 31. decembra 1999, je bilo pisano v NG 20. novembra 1997.

Novost pa gre videti v 34. odstavku 17. člena zakona, povezanega s finančnim manevrom, ki uvaja olajšave za nakup kmetijskih strojev po zgledu olajšav, ki so v prejšnjem letu veljale za avtomobile (t.i. *rottamazione*, ki bo odslej veljala le za "ekološke" avtomobile). Predviden je prispevek do največ 10% cene stroja, ki mora biti med tistimi, ki jih našteva člen 57 zakona št. 285 z dne 30. aprila 1992: v bistvu gre za vsa vlečna in priklopna kmetijska vozila. Olajšava velja tudi za t.i. nošene, delno nošene in fiksne kmetijske stroje (*attrezzature agricole portate, semiportate e fisse*). Pogoj za korišćenje prispevka je, tako kot prej za avtomobile, izročitev za razbitje najmanj deset let starega kmetijskega stroja. Meja desetih let ne velja, kadar gre za nakup, ki je finaliziran prilagoditvi, ki jo določa zakon št. 626/94 (izvajanje smernic EZ, ki zadevajo zaščito in zdravje delavcev na delovnem mestu). Olajšava bo veljala v letih 1998 in 1999, zanjo bodo veljali isti kriteriji, ki so veljali za avtomobile, predviden pa je še izvajalni odlok, ki bi moral vse skupaj natančneje določiti.

ZVEZA NEPOSREDNIH OBDELOVALCEV

NOVI NABREŽINSKI REGULACIJSKI NAČRT DUŠI KMETIJSTVO

ERIK DOLHAR

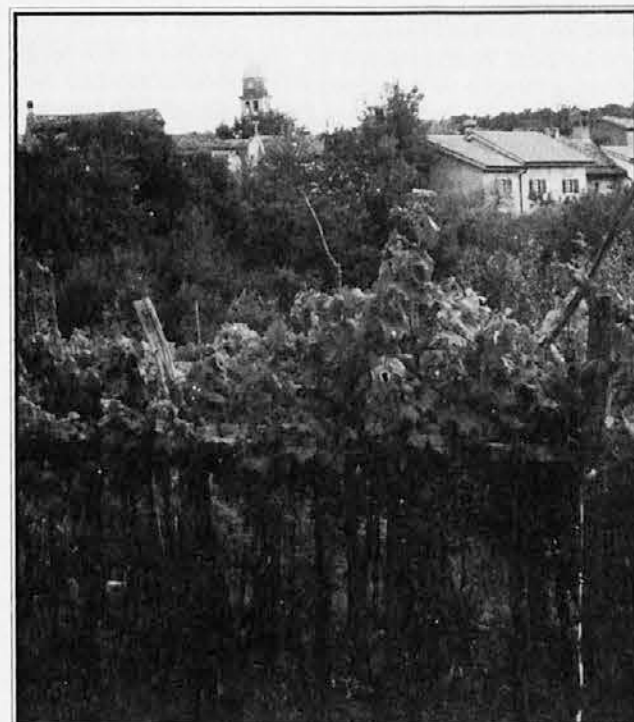
To je izšlo s srečanja, ki ga je Zveza neposrednih obdelovalcev priredila v četrtek, 29. januarja, v župnijski dvorani v Nabrežini.

Srečanje z občani, ki so se v velikem številu odzvali vabilu, je uvedel direktor Zveze Vito Rubert, ki je za navedbo največjih pomanjkljivosti novega regulacijskega načrta občine Devin - Nabrežina kaj kmalu podal besedo arh. Trevisanu. Ta je na strokovni podlagi nazorno obrazložil zapleteno besedilo novega občinskega načrta, predvsem kar zadeva kmetijstvo. Regulacijski načrt je trenutno na deželi, nakar bo čas za prizive prizadetih občanov, ki jih bo morala nato občinska uprava pregledati in uskladiti ali jih zavrniti pri sprejetju dokončnega besedila. Arh. Trevisan je najprej pojasnil, da je regulacijski načrt sredstvo za upravljanje teritorija, na katerem je kmetijstvo ena najpomembnejših dejavnosti. Treba je namreč vedeti, da je več

kot polovica celotnega deželnega ozemlja kmečkega značaja.

V devinsko-nabrežinski občini je uveljavitev oz. razvoj kmetijstva izredno težka naloga, saj je ta obmejni predel že sam po sebi močno vezan, še večje omejitve pa bi prišle na dan z uveljavitvijo snujočega Kraškega parka. Na občinskem ozemlju ni predviden kak deželni park, temveč le občinski ali medobčinski, se pravi, da bi morale le-tega financirati posamezne občine.

Težave pri branju novega regulacijskega načrta obstajajo tudi glede na to, da je nekaj napisano, nekaj povsem drugega pa narisano na zemljevidih. V bistvu, predlagani tekst predvideva razširitev kmetijskih območij pri vaseh v funkciji povečanja pridelka. To pa ni prevedeno v učinkovite normative.

Pogled na Nabrežino - staro vas iz vinogradov v "Liščku"

Kmetijske površine so razdeljene na različne cone. T.i. cone E4 in E5 so pretežno kmečke. Gre za majhna območja, na katerih so možne le delne "fizične spremembe", kot je lahko npr. obnovitev oz. preureditev že obstoječih struktur, nikakor pa ni dovoljena gradnja novih. Med temi kmečkimi površinami so predvideni: lov, vzdrževanje površin ter kmečke hiše, ni dovoljena pa živinoreja, ki predvideva prisotnost človeka in omogoča zaslužek. Živino-

reja na industrijskem nivoju je sploh prepovedana, dovoljeni pa sta le družinska in podjetniška oblika živinoreje. Tudi pri opredelitvi teh dveh pojmov je predlagani regulacijski načrt omejujoč. Arh. Trevisan namreč trdi, da je predvidena količina živine (15 stotov na hektar za družinsko in 35 stotov živine za podjetniško živinorejo) smešno nizka. Poleg tega lahko kmet opravlja svoje vsakdanje delo le na površinah, ki so za dve tretjini njegove!

Navajanje absurdnih parametrov novega urbanističnega načrta občine Devin - Nabrežina je arh. Trevisan nadaljeval s primerom kleti. Klet naj bi lahko imeli le tisti, katerih 80% pridelka prihaja iz lastne proizvodnje, vrh tega pa mora biti klet po novih predpisih vsaj polovico pod zemljo!

Dalje: kmečki turizmi. Le 40% kmečkih hiš je lahko namenjenih družinski rabi, medtem ko deželni zakon o kmečkih turizmih predvideva, da so lahko ti celo sredi vasi.

Preidimo na zemljišča vrste E5 (pretežno kmetijska). Pri teh novi regulacijski načrt nesmiselno prepoveduje uporabo oz. izboljšanje zemlje za njive in vinograde. Ob tem je arh. Trevisan odkrito povedal zbranim, da bi bil katerikoli njihov priziv na Deželno upravno sodišče povsem upravičen. To je poudaril tudi z naslednjim navedbo enega izmed absurdnih parametrov predvidenega regulacijskega načrta, ki zadeva travnate površine. Če bi npr. kdo želel spremeniti travnik v vinograd, ki bi meril recimo 5.000 m², bi moral za štrikrat toliko povečati travnato površino, ki je primerna za košnjo (v tem primeru dodatnih 20.000 m²)!

DALJE

KOCIJANČIČ: "SLOVENIJA SI ŽELI ZLATIH OLIMPIJSKIH ODLIČIJ"

ERIK DOLHAR

Slovenska reprezentanca je že na Japonskem, kjer se bodo v Naganu v soboto, 7. februarja, začele 18. zimske olimpijske igre (ZOI).

in atletinja Brigita Bukovec, napovedal po bronasti in srebrni dobi slovenskega športa načrt preboja slovenskega športa v naslednje, najzlahtnejše obdobje. Prva priložnost se ponuja prav v teh dneh na Japonskem.

Za alpske smučarje Jureta Koširja, Andreja Miklavca, Urško Hrovat in Špelo Pretnar bo to že tretja olimpijada, Nataša Bokal in Alenka Dovžan bosta na največji športni prireditvi nastopili drugič, prav tako kot u-metnostna drsalka Mojca Kopač in biatlonka Andreja Grašič, ostali člani slovenske reprezentance pa so debitanti.

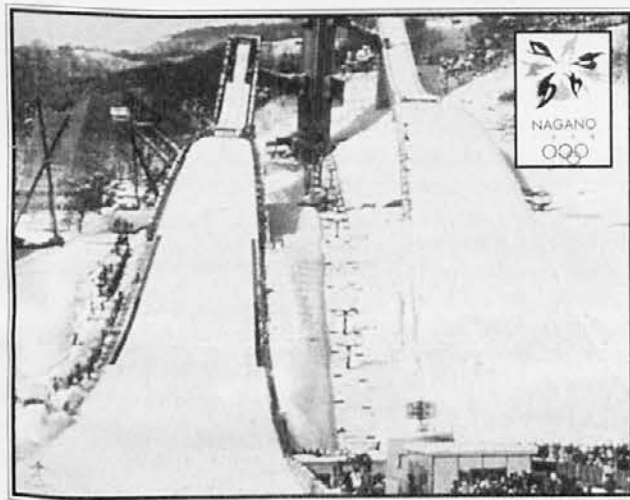
Slovenska reprezentanca se je z zadnjih ZOI v Lillehammerju leta 1994 vrnila s tremi bronastimi odličji alpskih smučarjev Alenke Dovžan, Katje Koren in Jureta Koširja. Predsednik Olimpijskega Komiteja Slovenije (OKS) Janez Kocijančič je že po olimpijskih igrah leta 1996 v Atlanti, kjer sta srebrni medalji osvojila kajakaš Andrej Vehovar

Razen nekaterih alpskih smučarjev na visoka mesta lahko posežejo zlasti najboljši slovenski športnik za leto 1997 in zmagovalca svetovnega pokala in lanske novoletne turneje Intersport Primož Peterka, evropska prvakinja v biatlonu Andreja Grašič, ki je na generalki pred ZOI v Naganu na olimpijski progi dosegla eno izmed treh zmag na tekmah za svetovni pokal, ter novopečena evropska prvakinja v deskanju na snegu Polona Zupan (na sliki levo, spodaj eno izmed prizorišč). Poglejmo, kaj so ti trije slovenski upi izjavili pred odhodom.

Primož Peterka: "V pripravljalnem obdobju smo dobro delali in tudi načrti treninga v letošnji sezoni so bili dobro zastavljeni. Le forma ni bila taka, kot bi si jo želel. Zadnja zmaga v Zakopanah na Poljskem mi vpliva upanje, da bo v nadaljevanju letošnje sezone steklo bolje."

Andreja Grašič: "Lani mi je v Naganu, ko sem zmagala, ustrezala tako proga kot strelišče. Na progi je veliko strmih spustov, na katerih je potrebno paziti, da ne padeš, prihod na strelišče pa je zaradi spusta pred tem olajšan. Vesela sem tudi, ker bomo tokrat prvič v zgodovini nastopili z žensko štafeto, saj na OI ne bom sama in se bo breme odgovornosti porazdelilo."

Polona Zupan: "Potem ko me je moja mama Vida, nekdanja odlična alpska smučarka, po sedemletnem udejstvovanju v alpskih disciplinah 'zastupila' z deskanjem na snegu, mi je bila to zgolj zabava. Ko so prišli prvi odmevnejši rezultati, pa sem se povsem posvetila tej panogi", je povedala 20-letna Naklanka.

Skakalnica v Naganu, kjer bo nastopal Peterka

DOMAČE SMUČANJE

31. ZIMSKE ŠPORTNE IGRE SPDT BRDINI

V nedeljo je Slovensko planinsko društvo Trst na trbiški progi "C" priredilo 31. Zimske športne igre, na katerih je nastopila množica 166 zamejskih smučark in smučarjev. Tekmovalci so se (verjetno zaradi pomanjkanja snega) pomerili v enem samem veleslalomskem spustu, razdeljeni pa so bili v razne starostne ka-

tegorije, od Baby Sprintov (letnik 1991 in mlajši) do Super Veteranov (letniki 1942 in starejši). SPDT je priredilo tudi tekmovanje v deskanju, ki ni veljalo za društveno lestvico. REZULTATI: ABSOLUTNA LEŠTIVICA, ŽENSKO: 1. Valentina Suber (Brdina), 2. Fjona Mezgec (Brdina), 3. Karin Mezgec (Brdina). MOŠKI: 1. Christian Volpi (Brdina), 2. Borut

Bogatez (Mladina), 3. Marko Presl (SPDT). DRUŠTVENA LEŠTIVICA: 1. Smučarski klub Brdina, 1554 točk, 2. Slovensko planinsko društvo Gorica, 962, 3. Smučarski klub Devin, 769, 4. Smučarski odsek Športnega društva Mladina, 674, 5. Slovensko planinsko društvo Trst, 561, 6. Športno združenje Olympia, 0.

AMATERSKI NOGOMET

PRIČAKOVANJA VESNE IN SOVODENJ

V 1. amaterski ligi letos nastopata dve zamejski enajsterici, kriška Vesna in Sovodnje.

FOTOKROMA

V Križu so letos dokaj pomladili ekipo (na sliki letošnja postava Vesne), kot najboljši "nakup" pa se je doslej izkazal močni mladi napadalec Matej Širca (letnik 1977, na sliki v 2. vrsti 5. z desne). Trener Moreno Nonis meni: "Imamo dobro ekipo, zato pričakujem, da bomo igrali dokaj vidno vlogo v prvenstvu. O napredovanju sicer ne razmišljam, toda visoka uvrstitve bi nam ne smela uiti. Seveda so predvidevanja težka, saj na rezultat vplivajo najrazličnejši dejavniki od sreče in poškodb pa do sodnikov, za katere res ne morem reči, da so nam bili v zadnjih osmih letih,

odkar sem v Križu, preveč naklonjeni. Morda bo letos, vsaj kar se tega tiče, srečnejše leto."

Športni direktor Sovodenj Gianni Marson je izjavil: "Upajmo, da bomo vsako nedeljo na igrišču pokazali, kar znamo, in tako opravili dobro prvenstvo. Na koncu bi si želel, da bi se uvrstili med pet najboljših ekip na lestvici." Odlični vratar Sandi Gergolet: "Naš lanski trener Interbartolo je bil dober, letošnji Trentin, pa je še boljši, saj nas še bolj vzpodbuja pri delu in nam daje tudi večje gotovosti. Po mojem mnenju, če ga bomo pazljivo poslušali in sledili njegovim nasvetom, bomo opravili dobro prvenstvo." Srednji napadalec Marko Fajt ima po lanski izkušnji pri Zarji letos dru-

gačno vlogo pri igri Sovodenj: "Trener me je postavil za črto napadalcev, kjer se zelo dobro znajdem. Tudi jaz sem prepričan, da bomo odigrali dobro prvenstvo."

NEDELJSKI IZIDI:

PROMOCIJSKA LIGA: JUVEN-TINA - PRIMORJE 1-1, Monfalcone - ZARJA/GAJA 97 1-0

1. AMATERSKA LIGA: SOVODNJE - Lignano 1-1, VESNA - Gonars 2-1

2. AL: BREG - Portuale in Zaule - MLADOST odloženi zaradi burje, Chiarbola - PRIMOREC 0-1

3. AL: KRAS - Venus 2-1, Montebello - BREG B 2-2, ZARJA/GAJA B - Campanelle odložena zaradi burje.

OBČNI ZBOR ŠPORTNEGA DRUŠTVA SOKOL

V NABREŽINI SO BILI PRISILJENI OPUSTITI ŠE ODBOJKO

V petek, 30. januarja, je bil v Nabrežini 31. redni občni zbor Športnega društva Sokol in Slovenskega kulturnega društva Igo Gruden (na sliki, foto Kroma).

nji Masten, ki sledi tem malim odbojkaricam, in njeni sestri Lari. Posebno onidve sta namreč osnovali in izpeljali kot ponavadi zelo uspešen turnir 24 ur odbojke, ki je bil poletni na našem igrišču. S takimi pobudami bomo goto-

"Doživljamo poseben trenutek v življenju naših društev, trenutek, ki je za odbor društva poln najrazličnejših občutkov," je po pozdravih na začetku svojega poročila naglasil predsednik društva Niko Pertot in nadaljeval: "Od prepričanja, da smo dosti dobrega opravili, do upanja, da se nam obetajo boljši časi, pa do ugotovitve, da smo morali iz objektivnih razlogov nekaj delovanja opustiti. Tu seveda mislim na panogo, ki je vedno bila najpomembnejša dejavnost v ŠD Sokol, in to je odbojka. Za ta korak smo se kratkomalo morali odločiti spričo pomanjkanja igralcev, trenerja, telovadnice in ljudi, ki bi za to skrbeli. Odločitev seveda ni bila lahka, pogajanjem z društvi sem sam sledil, saj se je marsikdo potegoval za prevzem naše D lige. Zal med temi društvi ni bilo niti enega slovenskega razen Olympie, ki pa zaradi zveznega pravilnika ni mogla prevzeti naše lige. Tako smo se morali sporazumeti z italijanskim klubom Altura. Lahko si predstavljate, kako se predsednik počuti, ko podpisuje konec odbojkarice dejavnosti svojega društva. Upam pa, in tu se navežem na tisto upanje, ki sem ga prej omenil, da to ni bil pravi konec odbojke pri Sokolu, temveč le začasna prekinitve. Še vedno imamo namreč skupinico deklet, ki pridno vadijo miniodbojko. Vztrajati bo treba in delati, da bodo ti otroci postali športniki v naših vrstah. Rad bi se ob tej priložnosti zahvalil Ta-

KOŠARKA

PETER FRANKO PROTAGONIST ZMAGE JADRANA

Mladi Peter Franko (na sliki) je s svojimi rešenimi žogami, skoki in koši bil nepričakovano protagonist sobotne zmage Jadrana NTKB, ki je na domačih tleh s 74-66 (prvi polčas 28-33) po dolgem zasledovanju premagal direktne tekmece za uvrstitev v končno prvenstvo C1 lige iz Basana.

V ligi nižje je goriški DOM AGOREST ROB ROY presenetil vse in slavil na igrišču peterke Codroipese z 82-70 (prvi polčas 41-40 za Dom).

V D ligi so tokrat počivali; naš edini predstavnik v promocijskem prvenstvu, Breg, pa je spet zmagal, tokrat na igrišču Golden basket z 71-55 (prvi polčas 31-23 za Breg).

vo pritegnili nekaj mladink, ki bodo lahko v prihodnje branile barve Sokola na raznih igriščih."

"Nekaj podobnega se godi tudi na košarkarskem področju, saj obstaja skupina minikošarkarjev, ki trenirajo na Proseku v sodelovanju s Športnim društvom Kontovel. To je poleg balinarske sekcije, ki kot vedno redno trenira in nastopa na raznih turnirjih in prvenstvih, praktično vse, kar se dogaja v Športnem društvu Sokol."

Po teh nič kaj spodbudnih besedah predsednika Sokola Pertota so bili na vrsti poročilo o kulturnem delovanju SKD Igo Gruden, blagajniško poročilo, razprava in izvolitev novega odbora, o čemer poročamo na tržaški strani.

ED

NAMIZNI TENIS

IZIDI: SUPER KRAS

ŽENSKO: A1 LIGA: KRAS GENERALI - Muravera 5-4

A2: KRAS CORIUM - Tramin 1-5

B: KRAS ACTIVA - Castellana 1-4

C1: KRAS - Sarreola 3-2

C2: Seleno UD - KRAS A 0-5

ODBOJKA

IZIDI: POLOVIČNI IZKUPIČEK

MOŠKI: B1 LIGA: Mantova - VAL LA GORIZIANA KMEČKA BANKA 3 - 2

B2: SLOGA KOIMPEX - Paese 0 - 3

C: OLYMPIA AGRARIA TERPIN - BOR 3 - 0, SOČA UNITECNO - Rojaleso 0 - 3

D: NAŠ PRAPOR - Pav Remanzacco 3 - 2, Fiume Veneto - VAL KOIMPEX 3-0

ŽENSKO: B2: Granarolo-SLOGA KOIMPEX NTKB 3-0

C: Libertas - OLYMPIA KMEČKA BANKA 0 - 3, Tarceto - VAL BCC 3 - 1

D: SGT - BOR FRIULEXPOR 1 - 3, SLOGA SAVA - Staranzano 3 - 0

PLAVANJE

FERUGLIO (BOR) ODLIČEN

2. V NEMČIJI

Konec januarja se je tudi tržaški PK Bor s četvorico plavalcev v Bad Reichenhau v Nemčiji udeležil mednarodnega mitinga, na katerem je sodelovalo skoraj 500 plavalcev iz Nemčije, Italije, Avstrije, Madžarske, Slovaške, Češke in Slovenije. Od Borovcev se je še najbolje odrezal Matteo Feruglio, ki mu je zmaga na 100 metrov delfin ušla le za 2 stotinki sekunde, tako da se je moral na koncu "zadovoljiti" s sicer odličnim drugim mestom.

SLOVENSKO DEŽELNO
GOSPODARSKO ZDRUŽENJE**TRGOVCI
O UKINITVI
LICENC**

Konec januarja so se trgovci SDGZ sestali v Trstu, da bi obravnavali novi vladni odlok, ki reformira področje trgovine. Iz izvajanja predsednika sekcije Ervina Mezgeca so izvedeli o korakih in stikih zadnjega obdobja o tem. Ravnatelj Vojko Kocjančič in organizacijski tajnik Davorin Devetak sta prikazala glavne novosti zakonodajnega odloka, ki je bil sprejet 16. januarja.

Nakazujejo se ukinitve trgovskih dovoljenj za vse dejavnosti do 300 m² prodajne površine, ukinitve blagovnih tabel in nova osnovna ločitev samo na prodajo jestvin in nejestvin, ukinitve trgovskega registra REC, ukinitve sedanjih občinskih trgovskih planov in kontingentov licenc ter odnošno preureditev med različnimi javnimi upravami. Obeta se sprostitev delovnega časa. Trgovci naj bi prosto izbirali čas odprtja med 7. in 22. uro za največ 13 ur dnevno. Ob praznikih, nedeljah in za morebitni tedenski počitek naj bi bili zaprti, možnost izrednega odprtja naj bi imeli 8 nedelj na leto in v decembru. Vladni odlok poverja občinam nadaljnjo ureditev in izvajanje reforme.

Med razpravo je prišlo na dan več ugotovitev. Posodobitev osnovnega zakona o trgovini iz 1971 je bila nujna. V zadnjem desetletju je izginilo 250 tisoč licenc, a trend se še ni zaključil. Kar je veljalo paradoksa za Trst, postaja sedaj pravilo za vsa Italija. Odlok navaja med glavnimi smotri tudi posodobitev distribucijskega sistema, pluralizem med različnimi vrstami ponudbe in ovrednotenje malih obratov v urbanih in obrobni predelih. Popolna liberalizacija do 300 m² površine je nesprejemljiva. Povzročila bo divji pohod srednjih in velikih struktur ter travmatično zbrisanje malih obratov s tržišča, če ne bo prišlo do znižanja te meje in do nastanka drugih instrumentov, ki bi zajamčili postopnost in ublažitev samega procesa.

SDGZ je v stiku z drugimi krajevnimi in deželnimi organizacijami trgovcev za izdelavo skupnega stališča predlogov za Deželo, ki ima pri tem zakonodajno pristojnost in bo izdelala svoj zakon o trgovini. Prav tako bo seznanilo vse člane o novostih in možnem razvoju, tako da bodo lahko podjetniki pravočasno reagirali. Sekcija trgovine na drobno nudi vsem zainteresiranim besedilo odloka in je na razpolago za morebitne odgovore in mnenja.

Na sestanku je tajnik Egon Meden spregovoril še o občnem zboru konzorcija za jamstvo posojil v trgovini. Naslednjega 16. marca bodo volitve novih vodstvenih organov in prav bi bilo, da bi trgovci SDGZ predlagali svojega kandidata za upravni svet. Congafi odigrava pomembno vlogo pri financiranju pobud tega sektorja, SDGZ je pred 25 leti bilo med njegovimi soustanovitelji, kar bi bilo primerno obeležiti. Mesto v upravnem odboru poleg mesta v izvršnem, ki ga sedaj že zapolnjuje Meden, bi bila možnost več za naše operaterje, ki so tudi člani Congafi.

Ob sklepu je ravnatelj Kocjančič obvestil prisotne, da bodo meseca februarja na Tržaškem in v Benečiji stekla informativna srečanja SDGZ o davčnih novostih 1998, marca pa bo potovanje gostincev v vinogradne okoliše doline Loire, ki je odprto tudi drugim članom Zdrženja.

ZA KANDIDATE IZ ZAMEJSTVA BREZ
SLOVENSKEGA DRŽAVLJANSTVA**POGOJI ZA DODIPLOMSKI
ŠTUDIJSKI IN O PRIDOBITVI
ŠTIPENDIJE V REPUBLIKI
SLOVENIJI V ŠTUDIJSKEM
LETU 1998/99**

Slovensko ministrstvo za šolstvo in šport že od leta 1976 dalje štipendira študente slovenskega porekla iz zamejstva in potomce slovenskih izseljencev. Štipendije so namenjene predvsem študiju na akademijah, fakultetah in visokih strokovnih šolah, omogoča pa se tudi štipendiranje na nivoju srednjih šol, seveda v republiki Sloveniji.

V študijskem letu 97/98 štipendirajo 41 študentov s Tržaškega, 11 z Goriškega, 7 iz Porabja na Madžarskem, 5 s Koroškega in 7 iz Istre z Reko.

**I. POGOJI ZA DODIPLOMSKI
ŠTUDIJSKI V SLOVENIJI:**

1. Kandidati, ki se v študijskem letu 1998/99 želijo vpisati v 1. letnik rednega dodiplomskega študija na kateremkoli visokošolskem zavodu v Sloveniji, se morajo do 6.3.1998 prijaviti z obrazcem "Prva prijava za vpis v 1. letnik" visokošolskih zavodov v Sloveniji, ki ga lahko kupijo v vseh knjigarnah. V prijavi po prednostnem vrstnem redu navedejo enega, dva ali največ tri študijske programe, v katere se želijo vpisati in za katere izpolnjujejo oz. bodo do rok, objavljenih v "Razpisu za vpis v študijskem letu 1998/99", izpolnjevali pogoje za vpis. Drugi in tretji študijski program bosta upoštevana, če bo za študijski program naveden na prvem mestu sprejet sklep o omejitvi vpisa ali se kot pogoj za vpis v ta program ugotavlja nadarjenost ali psihofizična sposobnost. Kandidati pošljejo odgovarjajoči visokošolski prijavno-informacijski službi samo eno "Prvo prijavo za vpis v 1. letnik", ne glede na to, če bodo v njej navedli študijske programe različnih univerz oz. visokošolskih zavodov.

V času od 15.1. do 6.3. morajo torej kandidati izpolnjeni prijavo priporočeno poslati visokošolski prijavno-informacijski službi (Vpis): in sicer glede na to, če so na prvem mestu v "Prvi prijavi za vpis v 1. letnik" navedli študijski program, ki ga izvaja visokošolski zavod Univerze v Mariboru, na sledeči naslov:

Visokošolska prijavno-informacijska služba, Univerza v Mariboru, Razlagova 22, 2000 Maribor (tel: 062/231-543).

- če pa so na prvem mestu v "Prvi prijavi za vpis v 1. letnik" navedli študijski program, ki ga izvaja visokošolski zavod Univerze v Ljubljani ali pa samostojni visokošolski zavod, pa na sledeči naslov:

Visokošolska prijavno-informacijska služba, Univerza v Ljubljani, p.p. 524, 1000 Ljubljana (tel: 061/213-316).

2. Po Pravilniku o študiju tujcev in Slovencev brez slovenskega državljanstva v republiki Sloveniji (Ur. l. št. 5/94) se lahko le-teh vpiše do 5% od razpisane študijskih mest za posamezni program ali smer. Če število prijavljenih presega zgoraj navedeno "kvoto", se kandidati izberejo znotraj "kvote" v skladu z merili, ki veljajo za državljana republike Slovenije.

Kot vsi ostali pa morajo kandidati iz zamejstva opravljati preizkus nadarjenosti na umetniških smereh (Akademija za likovno umetnost, Akademija za glasbo, Akademija za gledališče, radio, film in televizijo), na Fakulteti za arhitekturo, Filozofski fa-

kulteti (študijski program muzikologije), Biotehniški fakulteti (študij krajinske arhitekture), Naravoslovno-tehniški fakulteti (študijski programi na oddelku za tekstilstvo), Pedagoški fakulteti (likovna pedagogika, razredni pouk, predšolska vzgoja) in Fakulteti za šport. Roki za preizkus nadarjenosti so navedeni v "Razpisu za vpis v študijskem letu 1998/99", ki ga dobite na Višjih srednjih šolah s slovenskim učnim jezikom v Trstu in Gorici, slovenski gimnaziji in Dvojezični trgovski akademiji ter Višji šoli za gospodarske poklice na Koroškem in pri pedagoški svetovalki za Porabje, prof. Valeriji Perger.

3. O vpisu tujcev in Slovencev brez slovenskega državljanstva, ki so v skladu z merili oddali "Prvo prijavo za vpis v 1. letnik", bosta odločali univerzi. Zato naj kandidati iz zamejstva, ki želijo študirati na študijskih programih, ki jih izvajajo visokošolski zavodi Univerze v Ljubljani ali pa samostojen visokošolski zavod, najkasneje do 15. julija 1998 Komisiji za študij tujih državljanov na Univerzi v Ljubljani predložijo sledeče:

- prošnjo (napišete na interni obrazec Službe za mednarodno sodelovanje Univerze v Ljubljani, Kongresni trg 12, 1000 Ljubljana, tel: 1254-055 int. 233 ali v Službi za mednarodno sodelovanje Ministrstva za šolstvo in šport, Ul. Stare pravde 6, tel: 13-23-255 ali 322-776, g. Roman M. Gruden);

- overjeno fotokopijo spričevala o zaključenem srednješolskem izobraževanju;

- overjeno fotokopijo spričevala zadnjih dveh letnikov srednješolskega izobraževanja;

- nostrifikacijsko odločbo ali potrdilo o nostrifikacijskem postopku;

- potrdilo o državljanstvu ali overjeno fotokopijo potnega lista;

- potrdilo o aktivnem znanju slovenskega jezika, če kandidat ni zaključil šole s slovenskim učnim jezikom;

- zdravniško spričevalo, opravljeno v študentski ambulanti na Aškerčevi 4 v Ljubljani ali izdano s strani slovenskega zdravnika v zamejstvu (napisano v slovenščini).

Komisija za študij tujih državljanov bo sredi septembra pregledala vse prijave in izdala soglasja za vpis, ki jih bodo kandidati prejeli po pošti. S soglasjem, originalnimi spričevali in vsem ostalim potrebnim za vpis (razvidno iz razpisa, točka "XV. Vpis"), se bodo lahko zainteresirani na odgovarjajočih visokošolskih zavodih vpisovali do konca septembra 1998.

Kandidati lahko dobijo informacije v zvezi s tem postopkom v Službi za mednarodno sodelovanje Uni-

verze v Ljubljani, Kongresni trg 12, 1000 Ljubljana (tel: 1254-055 int. 233) in v Službi za mednarodno sodelovanje Ministrstva za šolstvo in šport, Ul. Stare pravde 6, 1000 Ljubljana (tel. 13-23-225 ali 322-776, g. Roman M. Gruden).

Kandidati, ki želijo študirati na študijskih programih, ki jih izvajajo visokošolski zavodi Univerze v Mariboru, pa naj najkasneje do 15. julija 1998 Centru za mednarodno sodelovanje Univerze v Mariboru predložijo navedeni seznam dokumentov. Zainteresirani se bodo na odgovarjajočih visokošolskih zavodih vpisovali do konca septembra 1998.

Kandidati lahko dobijo podrobne informacije in navodila v zvezi s tem postopkom na Centru za mednarodno sodelovanje Univerze v Mariboru, Krekova 2, 2000 Maribor (tel. 062/223-611) in v Službi za mednarodno sodelovanje Ministrstva za šolstvo in šport, Ul. Stare pravde 6, 1000 Ljubljana (tel. 061/13-23-225 ali 322-776, g. Roman M. Gruden).

4. Pred vpisom na visokošolske zavode in srednje šole je potrebno tuje spričevalo o zaključenem srednješolskem ali osnovnošolskem izobraževanju nostrificirati. Vsa pojasnila v zvezi z nostrifikacijo daje Ministrstvo za šolstvo in šport, Župančičeva 6, 1000 Ljubljana (Referat za nostrifikacijo tujih spričeval: tel. 061/1785-500, 1785-390, 1785-367, 1785-502, 1785-436). Zato vsem, ki se nameravajo v naslednjem študijskem letu vpisati na visokošolske zavode slovenskih univerz in v slovenske srednje šole, svetujemo, da čimprej stopijo v stik z navedenim naslovom in pošljejo vse potrebno za nostrifikacijo.

**II. POGOJI ZA PRIDOBITEV
ŠTIPENDIJE V SLOVENIJI:**

Študenti iz zamejstva lahko zaprosijo štipendijo Ministrstva za šolstvo in šport za redni študij v R Sloveniji. Ministrstvo za šolstvo in šport bo upoštevalo le popolne prijave, ki bodo prispele najkasneje do 30. junija 1998, in sicer na naslov Ministrstva za šolstvo in šport, Služba za mednarodno sodelovanje, Ul. Stare pravde 6, 1000 Ljubljana (tel: 061/13-23-225 ali 322-776, g. Roman M. Gruden).

Prijava mora obsegati:

- lastnoručno napisano prošnjo z utemeljitvijo (namen študija ipd.) in življenjepisom (z opisom dosedanjega šolanja);
- dokazilo o izvenšolski dejavnosti v enem izmed slovenskih društev;
- potrdilo o državljanstvu ali fotokopijo potnega lista;
- fotokopijo rojstnega lista;
- fotokopijo spričevala o zaključenem srednješolskem izobraževanju.

Druga možnost je, da zamejski študenti izkoristijo polletno ali enoletno štipendijo v Sloveniji, medtem ko so redno vpisani in študirajo na kateri od italijanskih, avstrijskih ali madžarskih univerz. Doslej so te štipendije izkoristili predvsem študenti, ki so v Italiji, Avstriji ali na Madžarskem študirali slavistiko ali katero od nacionalnih ved ter so med pol ali enoletnim študijem v Ljubljani (kot "gostujoči študenti") izpopolnjevali svoje znanje oz. pripravljali svoje diplomsko delo. Za to vrsto štipendiranja naj kandidat k zgoraj navedenemu priloži še priporočilo fakultetnega profesorja.

**III. BIVANJE V ŠTUDENSKIH
DOMOVH:**

Študenti iz zamejstva imajo možnost zaprositi za bivanje v študentskih domovih. Tako naj kandidat, ki

bi rad, da mu Ministrstvo za šolstvo in šport na podlagi veljavnega pravilnika rezervira mesto v študentskem naselju, to jasno navede v Prošnji za štipendijo. Vsakršno naknadno posredovanje bo onemogočeno zaradi že oddanih ležišč.

Za vse dodatne informacije v zvezi s študijem ali štipendijami naj se kandidati obrnejo na naslove, navedene po posameznih točkah.

Informacija o pogojih dodiplomskega študija in o pridobitvi štipendije za kandidate iz zamejstva, Razpis za vpis v prvi letnik v študijskem letu 1998/99 in nekatere druge koristne informacije o študiju v Sloveniji so dosegljivi tudi preko Interneta. Naslov baze podatkov je: <http://stipend.mss.edus.si>.

Ministrstvo za šolstvo in šport bo dne 13.02.1998 v Ljubljani organiziralo informativni dan za zainteresirane dijake zaključnih letnikov višjih srednjih šol s slovenskim učnim jezikom na Tržaškem in Goriškem. Podrobnejše informacije dobite na ravnateljstvih višjih srednjih šol s slovenskim učnim jezikom na Tržaškem in Goriškem.

Obenem poverjeni pri Službi za mednarodno sodelovanje pri slovenskem Ministrstvu za šolstvo in šport služba za mednarodno sodelovanje želi letošnjim maturantom uspešno maturo in ustrezno izbiro nadaljnje študijske poti.

**NATEČAJ ZA
RADIJSKO IGRO**

Radio Slovenija - Kulturno umetniški program in uredništvo igranega programa, v sodelovanju z Deželnim sedežem RAI za Furlanijo-Juljsko krajino, razpisuje ob slovenskem prazniku kulture brezimni natečaj za izvirne radijske igre na področjih:

A) Radijska igra za odrasle s poljubno tematiko do 60 minut;

B) Radijska igra za otroke s poljubno tematiko do 55 minut.

Za vsako zvrst bodo podeljene tri nagrade: 1) 300.000,00 Sit; 2) 190.000,00 Sit; 3) 95.000,00 Sit.

Vsem nagrajencem pripada še avtorski honorar.

RAI - Deželni sedež za F-Jk Radio Trst A se obvezuje, da bo nagrajena dela uvrstil v svoj spored in tako avtorjem pripada še dodatni honorar po tarifi RAI.

Poleg nagrajenih del v obeh kategorijah lahko uredništvo na predlog komisije odkupi še nekaj izbranih besedil, ki jih bo skupaj z nagrajenimi uvrstilo v spored. Dela bosta izbirali tričlanski žiriji.

Besedila v treh izvodih je treba poslati do 15. aprila 1998 na naslov: Radio Slovenija, uredništvo igranega programa, 1550 Ljubljana s pripisom za natečaj in z oznako zvrsti. Avtorstvo bodo nagrajenci dokazali s četrtim izvodom.

Izid natečaja z naslovi besedil bo objavljen 15. maja t.l. v obvestilih Radia Slovenija in na Teletestu RTV SLO in v slovenskih sporedih Deželnega sedeža RAI za F-Jk.